

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

ÖSS VE ÖYS TÜRKÇE SORULARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Müberra GÜZEL**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Fatma ÖZKAN**

Ankara–2006

ÖN SÖZ

Ne yazık ki son yıllarda dilimize gereken önem verilmemektedir. Buna yanlış dil politikası ve yabancı dillerin etkisi eklenince ‘Türkçe’ hem ana dilimiz hem de ülkemizin resmi dili olmasına rağmen ülkemizde hakkıyla konuşulamaz ve yazılamaz hale gelmiştir. Gençler, Türkçeyi üniversite sınavında çıkacak konulara göre öğrenmeye çalışmakta, bu sınav dışında dilimizle ilgilenmemektedir.

Bu araştırma, Atatürk’ün : " Türk demek dil demektir. Milliyetin en bariz vasıflarından biri dildir. Türk her şeyden önce ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır." ve "Milli his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması, milli hissin gelişmesinde başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindendir, yeter ki bu dil şuurla işlensin. Ülkelerini, yüksek istiklâlini korumasını bilen Türk milleti dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır." sözlerinin ışığında dil öğretiminde temel kabul edilen Öğrenci Seçme Sınavı ve Öğrenci Yerleştirme Sınavı Türkçe sorularının analizini amaçlamaktadır.

Çalışmada Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nin tarihçesi ve Öğrenci Seçme Sınavı’nın bugüne kadarki yapısı ve işleyişi üzerinde durulmuş Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı ile ilgili bazı temel kavramlar da açıklanmıştır. Daha sonra çalışmada esas alınan yöntem açıklanmış ve 1974- 2006 yılları arasında Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı’nda sorulan Türkçe soruları değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde ise, genel değerlendirmelerden çıkan sonuçlar ve önerilere yer verilmektedir.

Bu çalışmada Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı sorularına topluca değerlendirilerek, sorularda yapılan hataları belirlemenin ve bu hatalar doğrultusunda, doğrudan Öğrenci Seçme Yerleştirme Sınav’ nın düzenlemesi ve geliştirmesi yönünde; dolaylı olarak da dil öğretimine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Tez çalışmam esnasında, gereken zen ve titizlik gösterilmiş olmasına rağmen, hataların bulunması muhtemeldir. Bu konuda beni maddi manevi destekleyen aileme, tezimde en büyük katkıyı sağlayan ve beni her zaman yreklendiren tez danışmanım Prof. Dr. Fatma ÖZKAN' a teşekkürlerimi sunarım.

Müberra GÜZEL

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	vi
GİRİŞ	
ÖĞRENCİ SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ' NİN TARİHÇESİ.....	1
I.BÖLÜM	
1. KELİMELER İLE İLGİLİ TÜRKÇE YANLIŞLARI	
1.1. Gereksiz Kelime Kullanımıyla Ortaya Çıkan Yanlışlar.....	9
1.2. Yanlış Ek Kullanımı.....	22
1.3. Gereksiz Yardımcı Fiil Kullanımı Sonucu Yapılan Yanlışlar..	30
1.4. Kelimenin Yanlış Yerde Kullanımı.....	33
1.5. Yanlış Anlamda Kelime Kullanımı.....	35
1.6. Anlamca Çelişen Kelime Kullanımı.....	39
1.7. İmlâ Yanlışları.....	40
II.BÖLÜM	
2. KELİME GRUPLARIYLA İLGİLİ TÜRKÇE YANLIŞLARI	
2.1. Tamlayan Eksikliğine Bağlı Yanlışlar.....	69
2.2. Tamlanan Eksikliğine Bağlı Yanlışlar.....	77

2.3. Tamlama Eklerinin Eksikliği ya da Yanlışlığı.....	77
2.4. Tamlayanla Tamlanan Arasında Tür Uyumsuzluğu.....	79
2.5. Tamlayanla Tamlanan Arasında Sayı Uyumsuzluğu.....	80
2.6. Tamlayanla Tamlanan Arasında Kişi Uyumsuzluğu.....	80
2.7. Tamlayanla Tamlanan Arasında Mantık Uyumsuzluğu.....	81
2.8. Deyimlerin Yanlış Kullanımı.....	81

III.BÖLÜM

3. CÜMLEYLE İLGİLİ TÜRKÇE YANLIŞLARI

3.1. Yüklem Eksikliği ya da Yanlışlığı.....	82
3.1.1.Fiilimsi Eksikliği.....	82
3.1.2. Sıralı Cümlelerde Yüklem Eksikliği.....	83
3.1.3. Ekfiil Eksikliği.....	84
3.2. Özne Eksikliği ya da Yanlışlığı.....	85
3.3. Özne-Yüklem Uyumsuzluğu.....	86
3.3.1. Olumluluk-Olumsuzluk Uyumu.....	86

3.3.2. Tekillik-Çoğulluk Uyumu.....	87
3.3.3. Şahıs Eki Uyumu.....	110
3.4. Gereksiz Nesne ve Dolaylı Tümleç Kullanımı.....	110
3.5. Dolaylı Tümleç Eksikliği.....	113
3.6. Nesne Eksikliği.....	117
3.7. Çatı Uyumsuzluğu.....	119
3.8. Noktalama Yanlışlığı.....	119
3.9. Atasözlerinin Yanlış Kullanımı.....	143
3.10. Yalınlık.....	143
3.11. Akıcılık.....	144
SONUÇ.....	146
KAYNAKÇA.....	148
ÖZET.....	157
ABSTRACT.....	158

KISALTMALAR

bkz.	: Bakınız
s.	: Sayfa
ÖSS	: Öğrenci Seçme Sınavı
ÖYS	: Öğrenci Yerleştirme Sınavı
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

GİRİŞ

ÖĞRENCİ SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ'NİN TARİHÇESİ

Türkiye’de yükseköğretime öğrenci seçme işlemi, 1925 yılında kurulan ilk Hukuk Mektebinden (bugünkü Ankara Üniversitesi’ne bağlı Hukuk Fakültesi), hatta kökleri çok eskilere dayanan ancak 1919 yılında bilimsel ve kısmen yönetim özerkliğe kavuşan İstanbul Darülfünun’un kuruluşundan günümüze kadar, anlayış olarak çok fazla da değişmeyen belirli bir yapı üzerinde gelişerek gelmiştir. O yıllarda yükseköğretime başvuran sayısının kontenjan sayısından az olması, büyük ve merkezi sınavları gerekli kılmamıştır. Yetkililer 1930-40’lı yıllara kadar ortaöğretimle ilgili alanlarda, yazılı ve sözlü sınavlar yaparak öğrencileri seçmeye çalışmışlar; adaylara sınavlarda matematik, geometri, fen bilimleri, tarih, coğrafya, mantık, felsefe, Türkçe ve kompozisyon alanlarında sorular sormuşlardır. Her bir alt boyutun sınavı yaklaşık dört saat sürmüş ve bir aday ortalama iki buçuk gün sınava girmiştir.

Cumhuriyetin ilanından sonra, sosyoekonomik alandaki ilerlemeler sayesinde ölüm oranının doğum oranından daha hızla düşmesi, nüfusun giderek artmasına, toplumdaki genç nüfusun çoğalmasına neden olmuştur. Genç Cumhuriyetimizin eğitime verdiği destekle birlikte, yükseköğretime başvuran aday sayısı artmış; yukarıda sözü edilen sınav sistemi kullanılamaz duruma gelmiştir. 1940-45’li yıllarda yükseköğretime başvuran aday sayısı, örneğin Siyasal Bilgiler Fakültesi için 700 kişi civarındadır. Ancak yükseköğrenim görmek isteyen kişi sayısı 1961 yılında 25 bine 1974 yılında 230 binlere, 1980’li yıllarda 470 binlere ve 1990 yılında 900 binlere yükselmiştir. 2003 yılında ise 1 502 605 kişi sınava başvurmuştur.

1960’lı yıllarda merkezi sınavı öneren ilk kişi, Prof. Dr. Cemal Mihçioğlu’dur. Mihçioğlu şöyle demektedir:”Lise son sınıfların bütünleme

sınavları, dolayısıyla giriş sınavları ancak eylül sonlarında yapılabiliyor ve öğretime kasım ayında başladığı için sınav sonuçlarının ekim ayına alınması gerekiyordu. Sınava katılan aday sayısı arttıkça bu süre içinde sonuç alınması güçleşiyor, üniversitede fiilen beş ay süren öğretim yılının daha da kısalması tehlikesi beliriyor ve bu süreyi uzatmak yolundaki çabaların başarı şansı azalıyordu. Bundan başka, o zamana kadar uygulanmakta olan kompozisyon tipi klasik yazılı sınavların sürat ve güvenilirlik bakımından yetersizliği daha açık olarak ortaya çıkmış bulunuyordu. Bir kere, bu kadar çok sayıda sınav kâğıdının bir ayı aşmayan süre içinde değerlendirilmesi hemen hemen imkânsızdı. Kâğıtların dört-beş gruba ayrılıp değişik kimselerce değerlendirilmesi ise bu tip sınavların niteliğinde saklı büyük bir takdir farklarından doğan sakıncaları daha da artırıyordu. Bu durum, en tutucu görüş sahiplerinde bile yeni bir düzen ihtiyacının hissedilmesinin sonucunu doğurmaya başlamıştı.”

Bu konuşmasından sonra fakülte dekanlığına merkezi sınav modelini önermiştir. Kendisine verilen sınav sorumlusu göreviyle 1961 yılında çoktan seçmeli testlerle bir merkezi sınav yapılması yoluna gidilmiştir. Daha sonra sınavların diğer üniversitelere de yaygınlaştırılması gündeme gelmiş ve bu çabaların sonucu 26 Aralık 1963 yılında “Üniversitelerarası Kayıt ve Giriş İmtihani Yönetmeliği” kabul edilmiştir.

Sınavı ilk iki yıl Ankara Üniversitesi yapmış, daha sonra Üniversiteler Arası Kurul, sınav komisyonunun iki yılda bir değişmesi koşulunu getirmiştir. Ancak bu karar uygulanamamıştır. İstanbul Üniversitesi 1965’ten 1974’e kadar bu sınavı yürütmüştür. Sınavın sorunları hızla büyümüş ve aşılamaz duruma gelmiştir. O zamanki sınav sorumlusu Prof. Dr. Haydar Furgaç, Üniversitelerarası Kurul toplantısında sınavı artık yapamayacaklarını dile getirmiştir. Bir sessizliğin arkasından söz alan Prof. Dr. İhsan Doğramacı toplantıda yaşananları şöyle anlatmaktadır:

”1974 yılında rahmetli Furgaç Üniversitelerarası Kurula bu sınavın çok zor olduğunu, kendisinin bunun üstesinden gelemediğini, bu sınavı başka bir

üniversitenin yapabileceğini bildirdi. Hacettepe o sırada yeni kurulmuş bir üniversiteydi. Kurulda bulunan diğer üniversite rektörlerinden hiçbiri biz bunu yaparız diye ileri atılmadı. Bunun üzerine ben, Altan'a güvenerek -Prof. Dr. Altan Günalp- başka bir üniversite bunu yapamıyorsa Hacettepe yapar dedim.

Sınavı 1974 yılında Hacettepe Üniversitesi yapmıştır. 1974 yılı sonunda Üniversitelerarası Kurul, Üniversite Seçme Yerleştirme Merkezi (ÜSYM) adı altında bir kurumu yasalaştırmıştır ve başkanlığına da Prof. Dr. Altan Günalp'i getirmiştir.

Testlerin Yapısal Özellikleri

1975 -1980 yılları arasında adaylara sınavda; “Genel Yetenek Testi”, “Fen Bilimleri Testi”, “Sosyal Bilimler Testi” ve “Yabancı Dil Testi” olmak üzere dört ayrı test verilmiştir.

1981 Yılında Yapılan Değişiklikler

1981 yılından itibaren ÖSYM daha önce aldığı kararları uygulamaya başlamış ve merkezi sınavı iki aşamalı olarak yürütmeye başlamıştır. Sınavın ilk aşamasını Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS), ikinci aşamasını ise Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) oluşturmuştur. Sınav sabah ve öğleden sonra ve olmak üzere iki oturumda yapılmıştır.

Türkiye’de ortaöğretim kurumlarının çeşitli, izledikleri müfredat programlarının farklı olması ve bir sınavla farklı eğitim görmüş adayların bilgi ve yeteneklerinin tek sınavla ölçülmesinin olanaksız olması

Üniversiteye giriş kararının bir sınavın sonucuna göre verilmesinin sakıncalı olması

Genel Yetenek Testi'nde sorulan soruların çözüm yollarının deşifre olması merkezi sınavın hem testlerinde hem de uygulama koşullarında bazı iyileştirmeler yapılmasını gerekli kılmış, buna benzer gerekçelerle sınavın iki aşamaya çıkarılmasına karar verilmiştir. Sınavın birinci aşamasına “Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS)”, ikinci aşamasına ise “Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS)” adı verilmiştir. Birinci aşama daha çok “seçme”, ikinci aşama ise “yerleştirme” amacına hizmet edecek biçimde düzenlenmiştir.

ÖSS Testlerinin Amacı ve Kapsamı

ÖSS ve ÖYS testlerinin kapsamı belirlenirken, Türk Millî Eğitiminin amaçları arasında sayılan nitelikler göz önünde tutulmuştur. Bu niteliklerden hem temel yurttaşlık görevlerini yerine getirmeye hem de daha sonra ki öğrenimde başarılı olmaya güçlü katkılarda bulunabileceği düşünülen zihinsel becerilere ağırlık verilmiştir. İlköğretimin ve ortaöğretimin nasıl bir insan yetiştirmeye yöneldiği düşünüldüğünde amacın, tek cümleyle, çevresiyle sağlıklı bir denge kurabilecek yurttaşlar yetiştirmek olduğu ortaya çıkmaktadır. Doğal ve toplumsal çevre ile sağlıklı ve dengeli bir ilişki kurabilmek için bireyin hem kendini hem de doğal ve toplumsal çevresini tanıması gerekir. İnsan kendini ve çevresini tanımak için o zamana kadar oluşan dayanıklı bilgi birikimi ve o zamana kadar geliştirilmiş verimli bilgi edinme yolları olmak üzere başlıca iki kaynaktan yararlanabilir. Genel bir ifadeyle ÖSS’de Türkçe, Sosyal Bilimler, Matematik ve Fen bilimleri alanlarındaki temel bilgilerle verimli bilgi edinme yolları üzerinde durulmaktadır. Adayların bu alanlardaki temel bilgilerle düşünebilme dereceleri ölçülmek istenmektedir.

ÖSS testlerinin genel yapısı şöyledir: (ÜSYM, 1981)

A. Sözel Bölüm

1. Türkçeyi kullanma gücü
2. Sosyal Bilimlerdeki temel ilke ve kavramlarla düşünme gücü

B. Sayısal Bölüm

3. Matematiksel ilişkilerden yararlanma gücü
4. Fen Bilimlerindeki temel ilke ve kavramlarla düşünme gücü

Becerilerin belirtisi sayılan özellikleri yoklamayı amaçlamaktadır.

ÖYS Testlerinin Amacı ve Kapsamı

ÖYS testlerinde belirli bir alana ilişkin, daha çok okul öğrenmelerine dayalı olarak bilgi birikiminin hatırlanmasını, kavranmasını ve uygulanmasını gerektiren becerilerin yoklanması amaçlanmakta ve “Fen Bilimleri Testi”, “Matematik Testi”, “Türkçe Testi”, “Sosyal Bilimler Testi” ve “Yabancı Dil Testi” olmak üzere beş testten oluşmaktadır.

1987 Yılında Yapılan Değişiklikler

1981 yılından itibaren uygulamaya konan iki aşamalı sınav sistemi, böyle bir değişiklikten beklenen sonuçların büyük bir kısmını vermiştir. Bu süre içerisinde sınavın ikinci aşamasının çeşitlendirilmesi yoluyla seçme ve yerleştirme kararlarındaki isabetin artırılması önerileri üzerinde incelemeler sürdürülmüştür. Yapılan araştırmalar sonucunda, “iki aşamalı sınavın ayrı sınavlar olarak düşünülmesi” ve “ikinci basamak sınavının çeşitlendirilmesi

kararları alınmıştır. Bu sınavda kullanılan testler, testlerden elde edilen ve yerleştirme amacıyla kullanılan ÖYS puanları şöyledir: (ÖSYM, 1986)

Fen ve Mühendislik Bilimleri (F ve M Puanı)

Fen Bilimleri Testi (Fizik, Kimya, Biyoloji)

Matematik Testi

Türkçe Testi

İktisadi ve Sosyal Bilimler (TM, S, TS Puanı)

Matematik Testi

Türkçe Testi

Sosyal Bilimleri Testi (Tarih, Coğrafya, Felsefe Grubu Dersleri)

Yabancı Diller (D Puanı)

İngilizce, Almanca ve Fransızca testleri ayrı bölümler halinde

Bu uygulamayla bir adayın tercih listesinde yer verdiği yükseköğretim programları, bu üç ana grubun hangisinde yer alıyorsa aday sadece o ana grubun karşısında belirtilen testleri yanıtlayabilmiştir. Yukarıdaki ana grupların tümünde tercih yapmış adayların ise testlerin beşini de yanıtlaması gerekmiştir. Ana gruplardan sadece birinde tercih yapmış bir adaya verilen süreyle, testlerin tümünü yanıtlayacak bir adaya verilen süre aynı olarak belirlenmiştir. Bu yolla adayların hem tercih listelerinde bulunan yükseköğretim programlarına ilişkin puan türünün hesaplanması için gerekli olan testleri yanıtlamaları hem de tercihlerini belirli gruplarda yoğunlaştırmaları sağlanmaya çalışılmıştır.

1999 Yılında Yapılan Değişiklikler

1999 yılından itibaren Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından geçmiş yıllardaki uygulamalara bazı temel değişiklikler getirilmiştir. Bu değişiklikler şunlardır:

İki basamaklı sınav sistemi tek basamaklı sınav durumuna getirilmiştir.

Sisteme uzun zamandır katkıda bulunan Ortaöğretim Başarı Puanı (OÖBP) ağırlıklandırılmıştır.

Meslek liselerinden gelen öğrencilere kendi alanlarıyla ilgili tercihlerine yansıtılan ek katsayı uygulaması, lise alan/kolları için de yaygınlaştırılmıştır.

Adayların tercihlerini, sınav sonuç belgesi ellerine ulaştıktan sonra yapmaları sağlanmıştır.

Dille ilgili YÖP'lere ÖSS ve Dil Sınavlarıyla öğrenci alınmasına yoluna gidilmiştir.

1999 yılında yapılan değişikliklere yöneltilen olumsuz eleştiriler:

Sistemle ilgili değişikliklerin araştırmalara dayandırılmamış olması,

1981 yılında tek aşamadan, iki aşamaya geçerken ortaya konan gerekçelerin halen geçerliğini koruyor olması,

Sınavın iki basamaktan tek basamağa indirilmesiyle, adaylara sorulan sorularda önemli ölçüde bir azalma olması,

Sınav günü sağlık, heyecan ya da beklenmedik olaylarla karşılaşan adayların olumsuz yönde etkilenebilmesi,

Tek gözleme (sınava) dayanılarak bireyler hakkında kararlar vermenin yanlış olması,

OÖBP'nin, ÖSS puanlarına göre ağırlıklandırılmasının ÖSS'de başarılı olan okulların lehine olması,

Meslek lisesi mezunlarının tercih alanlarının iyice daralmış olması gibi yönlerden eleştiriler yöneltilmiştir.

I. KELİMEYLE İLGİLİ TÜRKÇE YANLIŞLARI

1.1. Kelimenin Gereksiz Kullanımı

Yaygın Türkçe hatalarından biri, kelimelerin gereksiz tekrarı sonucunda ortaya çıkar. Bir kelimenin gerekli olup olmaması, o kelimenin cümleden çıkarıldığında anlamı değiştirmesiyle ölçülebilir. Konuşma dilinde de sıklıkla karşılaştığımız yanlışların temelinde Türkçe bilgisizliği, dikkatsizlik ve söz konusu kelimenin sözlük anlamının bilinmemesi gibi sebepler vardır.

Aldığım yeni gömleği geri iade ettim.

Sizinle açık ve net konuşuyorum.

İlgi ve alakanız için çok teşekkür ederim.

İlk tanışmamızdan sonra telefon numarasını verdi.

Karşılıklı görüşmelerle sorun çözüldü.

Aşağı inelim diye saatlerce söylenip durdu.

Yaklaşık iki aya yakın zamandır, hep seni düşünüyorum.

Beklenmedik bir sürprizle karşılaştınca çok sevindi.

Dünkü Fransa, Almanya maçı 0- 0 berabere bitmiş.

Bize anlatılanların bir anlamı, manası bence yok.

İki günde bir veya günaşırı spor yapar.

Sınıftaki bütün öğrenciler yüksek sesle bağırıyordu.

Kulağıma eğilip sessizce bir şeyler fısıldadı.

Tanınmış ve ünlü yazarlarımızın imza günü varmış.

Yarın hava sıfırın altında eksi beş derece olacakmış.

Bu karşılıklı bakışmalar ne zamana kadar devam edecek bilmiyorum.

Dedenizin sağlıkları, sıhhatleri iyidir inşallah.

O zaman da yine ben öğretmenlerimden destek almıştım.

Haberi alır almaz hemen yola çıkıp buraya geldik.

Kitabım ilk defa olarak o yıl piyasaya çıkmıştı.

Ancak uygulamada ise bazı koşullar gerçekleşmez.

Olayın daha da önemli yanı ise herkesin şaşırmasıydı.

Seni kutlamak ve hem de sana teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

ÖSYM'nin 1981 yılındaki sınavında kelimenin gereksiz kullanımıyla ilgili anlatım bozukluğu soruda şöyle tanımlamıştır: “İyi bir cümlede gereksiz sözcük bulunmaz. Bunu şöyle anlayabiliriz: Bir sözcüğü attığımızda cümlenin anlam ve anlatımında bir daralma oluyorsa o sözcük gerekli, olmuyorsa gereksizdir.”

Bu cümleyi kelimenin gereksiz kullanımı çerçevesinde değerlendirecek olursak, “konuşmak” fiilinin işteş olmasından hareketle, zaten karşılıklı anlamına geldiğini söyleyebiliriz. Böylece cümledeki “karşılıklı” kelimesinin gereksiz kullanıma girdiğini ifade etmek mümkündür. Dolayısıyla anlatım bozuktur.

(bkz. Banguoğlu, 1998, s. 416)

(bkz. Aksoy, 1997, s.100)

1.“— Ali’yi yemekhaneye girerken gördüm.

— Ne dedi?

—Sınavı çok iyi geçmiş.

—Desene...”

Bu karşılıklı konuşma, aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanabilir?

A) yüreği hoplamıştı

B) etekleri zil çalıyordu

- C) içi titriyordu
- D) eli ayağı dolaşıyordu
- E) etekleri tutuşmuştu (1979-ÖSS)

İsim tamlamasında birden fazla tamlayan ve tamlanan bulunabilir. D şıkkında “iç” kelimesi iki kez kullanılmış ve iki ayrı ad tamlaması oluşturulmuştur. Oysa aynı kelime tamlayan olarak kullanıldığına göre ortak tamlayan kullanılabilirdi. İkinci “iç” kelimesi gereksizdir.

(bkz. Karahan,2005, s. 47)

2. “Bir kitabı okutan şey, sürükleyici olaylardan çok, okuyucu ile yazar arasında kurulan bağıdır.”

Yukarıdaki tümceyi (cümleyi), dil ve düşünce bağlantısı yönünden en uygun biçimde tamamlayan tümce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bunun için yazarlar her zaman okuyucuları ile görüşüp tartışmaya gereksinim duyarlar.
- B) Kitapta savunulan görüşün yaygınlık kazanmış olması, o kitabın tutunmasına büyük ölçüde yardım eder.
- C) Yazarın yapması gereken şey, olaylara değil, kişisel ilişkilere ağırlık vermektir.
- D) **Önemli olan, okuyucunun iç özlemlerine, iç dünyasına yakınlığı sağlamayı başarabilmektir.**
- E) Yazar, okuyucularının düşüncelerine ters düşmemeye çalışmalıdır. (1979-ÖSS)

Metinde geçen "konuşmak" fiili de işteştir ve karşılıklı yapılı. Bu sebeple soru metnindeki "karşılıklı" kelimesi gereksizdir. Anlatımı bozmuştur.

(bkz. Ediskun,2005, s. 221)

3.

— Bugün gelmeyecekti.

— ...

— Öyleyse ona da bir iş verelim.

— Verelim ya!

İki kişi arasında geçen bu karşılıklı konuşmada boş bırakılan yere, aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

A) Kim

B) Yarın gelir mi?

C) Ama geldi.

D) Niçin?

E) Zaten işimiz az. (1981–ÖSS)

Metinde geçen " konuşmak" fiili işteştir ve karşılıklı yapılır. Bu nedenle soru metnindeki "karşılıklı" kelimesi gereksizdir. Anlatımı bozmuştur.

4. I. —Niye gecikti?

II.—Uyanamamıştır.

I. — ...

Yukarıdaki karşılıklı konuşmada, boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi ile başlayan bir cümle getirilirse, birinci kişinin, kötü bir durumla karşılaşmış olmasından tasalandığı anlaşılır?

A) Yoksa...

B) Ancak...

C) Oysa...

D) Elbette...

E) Belki... (1982–ÖSS)

Soruda geçen "söyleyiş" de bir ifade biçimi olduğuna göre "biçim" kelimesi gereksizdir. (bkz. Aksoy, 1997, s.105)

5. Yazının malzemesi sözcüklerdir. Yazar da bir bakıma sözcük işçisidir.

Ancak, bu işçiliği kazanmak bir başka deyişle söyleyişini kurmuş yazar olmak çok zordur. **Okurlarını etkilemesi de buna, söylemek istediğine uygun bir söyleyiş biçimini bulmasına bağlıdır.**

Bu parçada, “söylenişini kurmuş yazar olmak” neye bağlanmaktadır?

- A) Düşünceyle anlatımı kaynaştırmaya
- B) Etkileyici sözcükler seçmeye
- C) Çok yönlü düşünmeye
- D) Kendine özgü bir anlatım yaratmaya
- E) Anlatımda tekdüzelikten kurtulmaya(1982-ÖSS)

A şıkında geçen " konuşmak" fiili işteştir ve söz konusu fiil karşılıklı yapılır. Bu nedenle metnindeki "karşılıklı" kelimesi gereksizdir ve anlatımı bozmuştur.

6. Anlatım bir biçim işidir. Anlatılan olay kadar anlatılış yolu yordamı da önemlidir. Bir olayı, bir fotoğraf acımasızlığıyla, olduğu gibi yansıtmak durum ve duyguları bir teyp duyarlılığıyla vermek kolay iş değildir.

Parçada geçen “fotoğraf acımasızlığıyla” sözleri nasıl bir anlatım özelliğini vurgulamaktadır?

- A) **Karşılıklı konuşuyormuş gibi dikkatleri canlı tutan**
- B) Bir anlık bir görüntüyü, o anı yaşıyormuşçasına anlatan
- C) Olayları iyi ve kötü yanlarıyla hiç değiştirmeden yansıtan
- D) Üzüntü verici olayları sonuçlarına göre yorumlayan
- E) Konuşmanın canlılık ve etkileyiciliğini yazıda sağlamaya çalışan(1983-ÖSS)

A şıkında geçen “Çocuk bu gece de sürekli olarak öksürdü.” cümlesindeki **olarak** kelimesi gereksizdir. Çünkü cümlenin anlamına herhangi bir katkısı yoktur ve bu kelime cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamında bir değişme veya daralma söz konusu olmaz. Dolayısıyla kelime gereksiz kullanılmıştır, anlatım bozuktur.

(bkz. Aksoy, 1997, s.127)

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) **Çocuk, bu gece de sürekli olarak öksürdü.**
- B) Akşam, televizyon filmini izleyebildin mi?
- C) Bu gelen Ahmet'miydi acaba?
- D) Çarşıda, her gördüğünü almak istiyordu.
- E) Bu yıl da bahar bir türlü gelmiyor.(1988-ÖSS)

Metinde geçen "Günün ilk ışıklarıyla birlikte insanlar birer ikişer dolduruyorlar kaldırımları." cümlesinde "birlikte" kelimesi gereksizdir. Çünkü ile edatının birliktelik, araç, nitelik, sebep gibi cümleye kattığı pek çok anlam vardır ve "ışıklarıyla" kelimesindeki "ile" edatı birliktelik anlamını katmaktadır. Bundan dolayı cümlenin anlatımı bozuktur.

(bkz. Ediskun, 2005, s. 296)

8. Bir vapur yanaşıyor Eminönü'ndeki vapur iskelesine. Martılar ona çığlıklarıyla eşlik ediyor. **Günün ilk ışıklarıyla birlikte insanlar birer ikişer dolduruyorlar kaldırımları.** Yol kenarındaki taksiler, gecenin yorgunluğunu atıyor. Caminin avlusunda güvercinler... Galata köprüsündeki emektar kahvede sabah çayları içiliyor; buharlar yükseliyor bardaklardan, pencereden içeriye dolan güneşle birlikte. Ah, bir de bu deniz kokusu...

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Nesnelere, insanlara özgü nitelikler yükleme
- B) Betimleyici bir yol izleme
- C) Çeşitli duyulara seslenme
- D) Gözlem gücüyle ayrıntılar seçme
- E) Örneklerden ve karşılaştırmalardan yararlanma (1997-ÖSS)

Cümleden çıkarıldığında cümlenin anlam ve anlatımında bir daralma olmadığı için "eğer" kelimesi gereksiz kullanılmıştır. Anlatım bozuktur.

9. Eğer yaşam bir yolsa, her zaman yokuş yukarı giden bir yoldur.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede anlatılmak istenene anlamca en yakındır?

- A) Yaşam, insanoğlunu istemediği yerlere sürükler.
- B) Yaşamı boyunca insanoğlu hep güçlüklerle karşılaşır.
- C) Yaşamda başarıya ulaşmak için kararlı olmak gerekir.
- D) İnsan yaşamı, birbirini bütünleyen evrelerden oluşur.
- E) Yaşamın akışı içinde insanoğlu bir yolcu gibidir. (1998-ÖSS)

Soru metninde geçen “doğru olarak” ibaresinden “olarak” kelimesi çıkarıldığında cümlelerin anlamı değişmediğinden kelimenin gereksiz kullanıldığını söyleyebiliriz.

10. Çocukken, seslerin hep o (I) minicik (II) kutunun içine doluştuğunu sanırdım. Düğmesi çevrilince o (III), evimizi hoş nağmelerle doldururdu. Yukarıdaki cümlelerde numaralanmış sözcüklerin türleri, **aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru olarak verilmiştir?**

<u>I</u>	<u>II</u>	<u>III</u>
A) işaret sıfatı	niteleme sıfatı	işaret zamiri
B) işaret sıfatı	belgesiz sıfat	kişi zamiri
C) işaret zamiri	niteleme sıfatı	kişi zamiri
D) kişi zamiri	belgisiz sıfat	işaret zamiri
E) işaret sıfatı	sayı sıfatı	kişi zamiri (1999 İptal Sınav-ÖSS)

Sorunun A şıkında geçen "söyleyiş" de bir ifade biçimi olduğuna göre "biçim" kelimesi gereksizdir.

(bkz. Aksoy, 1997, s.105)

11. İnsan, bazı şeyleri söylemeyi seçtiği için değil, onları belli bir biçimde söylemeyi seçtiği için “yazar”dır.

Bu cümle aşağıdakilerden hangisine anlamca en yakındır?

A) **İnsanların, düşüncelerini söyleyiş biçimiyle söz dağarcığı arasındaki ilişki vardır.**

B) Bir yazarın neyi söylediğinden çok, nasıl söylediği önemlidir.

C) İnsanın, söyleyeceklerini seçerken çok özenli davranması gerekir.

D) Bir yazının okuyucu üzerindeki etkisi, onun anlatım biçimine göre değişir.

E) Bir yazar, düşüncelerini sınırlamadan, özgürce yazmalıdır. (2002-ÖSS)

Soru metninde geçen aynı görevi üstlenen iki benzetme edatı gereksizdir. İkisinden biri kullanılmalıydı. Bu nedenle anlatım bozuktur.

(bkz. Gencan,1992, s. 226–227)

12. ---- Onlardan hep ağır, oturaklı kişiler olmaları istenmiştir. Sanki öyle davranınca saygın olunacakmış gibi. Bir çocuk, öğreniminin ancak ilk yıllarında gülebilir. Daha büyük sınıflarda hiç gülebilir mi? Adı hemen “sırıttık”a çıkar. İş yaşamında, müdür memura gülmez; memur vatandaşa gülmez. Neden bu asık yüzlülük? Nereden kaynaklanıyor bu gülme korkusu?

Bu parçanın başına, düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Kimileri, beğenilen insanların, az gülen insanlar arasından çıktığı görüşünü benimser.

B) Büyükler, küçükleri eleştirip onlardan kendileri gibi düşünmelerini beklerler.

C) Çok gülenlerin, kimi zaman çevresindekileri rahatsız edebileceklerini düşünmeleri gerekir.

D) İnsanlarımızın gülmeye yatkınlığı vardır, ama buna sürekli engel olunmuştur.

E) Toplumumuzda, genellikle, ağırbaşlı kişiler öne çıkmıştır. (2002-ÖSS)

“İlişki” fiili de işteş ve karşılıklı bir fiildir. “karşılıklı” kelimesi yine gereksiz kullanılmıştır.

“Romanda, uzun süre yurdundan ayrı kalmış iki kişinin geri dönüşü anlatılır.” cümlesindeki “geri” kelimesi gereksizdir; çünkü buradaki dönüş zaten geriye yani yurdadır.

13. Romanda, uzun süre yurdundan ayrı kalmış iki kişinin geri dönüşü anlatılır. İkisi de geri döndüklerinde vatanlarına yabancılaşmıştır. Çocukluklarına, gençliklerine ait anılar, zaman içinde belleklerinde korunmadığı için yok olmuştur. Tekrar kavuşulan resimler, günlükler, evler, sokaklar da anlamlarını çoktan yitirmiştir. Çünkü bambaşka bir yerde yaşam sürerken, anıları çağrıştıran mekânlardan uzakta bellek beslenmez, dolayısıyla boşalır. **Belleği canlı tutan, karşılıklı ilişkilerle bu anıların tazelenmesidir.**

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Geçmişte yaşananların canlı kalması, onların aynı ortamda anımsanmasına, paylaşılmasına bağlıdır.
- B) Memleketinden yıllarca ayrı kalmış kişiler, geri geldiklerinde çevrelerine uymakta sıkıntı çekerler.
- C) Koşullar değiştikçe eski izlenimlerin yerini yenileri alır.
- D) Olayların insanlar üzerinde yaratacağı etki ortamdan ortama değişir.
- E) Üzerinden zaman geçtikçe eski yaşantılar unutulur. (2002-ÖSS)

Yoğunluk, az sözle çok şey anlatmak veya gerekli olduğu kadar kelime kullanarak okuyucuyu düşündüren, özlü anlatımdır diye tanımlanmaktadır. Dolayısıyla A şıkında tekrara düşülmüştür. Bu da anlatım bozukluğudur.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde üslupla ilgili bir özelliğe değinilmemiştir?

- A) **Sağlam bir roman tekniğinin yanı sıra canlı, en az sözcükle çok şey anlatmayı amaçlayan, yoğun bir anlatımı vardı.**
- B) Şiirlerindeki, okurun değişik duygularını etkileyen imgeleri, sıradan sözcüklere yeni anlamlar yükleyerek oluştururdu.
- C) Yapıtlarındaki karakterler, halk arasında seçilmiş, zengin bir duygu dünyası olmayan, tek boyutlu kişilerdi.

- D) Şiirlerini oluştururken sözcükleri, ses, anlam ve çağrışım yönünden sıkı bir değerlendirmeden geçirerek kullanırdı.
- E) Betimlemelerinde gözlem gücü ağır basar, özentili ve coşkulu bir söyleyişten özellikle kaçınırdı. (2004-ÖSS)

Canlılar zaten varlıktır. Dolayısıyla C şıkkındaki “varlık” kelimesi gereksizdir.

(bkz. Ediskun,2005, s. 104)

15. “Canlı” kelimesi, aşağıdaki cümlelerin hangisinde “O zamanlar Ankara sokakları şimdiki gibi kalabalık ve canlı değildir.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Bu kadar çarpıcı ve canlı renklerden hoşlanmıyorum.
- B) Onun kadar canlı, hayat dolu bir insan az bulunur.
- C) **Çevrede bir tek canlı varlık yok gibiydi.**
- D) Tablodaki balıklar canlı gibi görünüyordu.
- E) O, bu küçük kentte canlı bir tarih ve anıt gibiydi. (1986-ÖYS)

Türkçede az kelimeyle çok şey anlatmak esastır. Soru metninde böyle yapılmamış. “Olan ikisi” yerine “olanlar” şeklinde bir adlaştırmış sıfat kullanılabilirdi. Çünkü seçenekler ikili, “ikisi” kelimesi gereksizdir.

16. I. Sanatçı, duygularını dile getirirken başkalarının beklentilerini göz önüne almaz.

II. Sanatçının değeri, verdiği eserlerden anlaşılır.

III. Sanatçı, eserlerinde okuyucunun duygularına seslenebildiği ölçüde başarılı olur.

IV. Sanatçı, yazılarını içinden geldiği gibi, özgürce yazar.

Bu cümlelerden, öne sürülen düşünce bakımından birbirine en yakın olan ikisi aşağıdakilerin hangisinde bir arada verilmiştir?

- A) I. ve II. B) I. ve III. C) I. ve IV.
- D) II. ve III. E) III. ve IV. (1989-ÖYS)

Soru metninde “Deneme türünün ilk örneklerini kazandıran ve temsilcisi sayılan yazar” şeklinde kullanılabilir, iki tamlamada “deneme türünün” tamlayanını kullanabilirdi. Tekrara düşülmüş ve anlatım bozulmuştur.

(bkz. Karahan,2005, s. 47)

17. Dünya edebiyatına deneme türünün ilk örneklerini kazandıran ve bu türün temsilcisi sayılan yazar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Boileau B) La Fontaine C) Montaigne
D) Voltaire E) J.J. Rousseau (1989-ÖYS)

Sorunun C şıkında yer alan “bir” ve “tek” eş anlamlıdır. Eş anlamlı kelimelerin bir arada kullanılması anlatımı bozmuştur.

18. Aşağıdaki cümlelerin hangisi, yapısına göre basit, söz dizimine göre devrik bir fiil cümlesidir?

- A) Bu opera, eski bir müzik öğretmenin hayat hikâyesine ilişkinmiş.
B) Aynı romanın birçok çevirilerinin yapıldığını biliyoruz.
C) **Bütün bu iddialar bir tek şeyi ortaya koyuyor bence.**
D) Son okuduğum romanda olay örgüsü karmaşık.
E) O anda vereceği yanıtı düşünüyordu galiba. (1990-ÖYS)

“Artıyor” kelimesi “artmaya devam ediyor” anlamına gelir. Dolayısıyla “gittikçe” kelimesinin anlamını da içerir. “Gittikçe” kelimesi gereksizdir.

19. Sokaktan gelen gürültü gittikçe artıyor, ürkütücü, korku verici çıgıllıklara dönüşüyordu.

Bu cümledeki eylemlerde görülen dereceleniş biçimi, aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Birçok konuda onlar gibi düşünüyor, olaylar karşısında onlar gibi davranıyordu.
B) Kızdığı zaman gözü dünyayı görmeyen, huysuz biri olurdu.

- C) Sorunlar, zamanında çözüm bulunmadığı için günden güne büyüyor, çözülmesi güç bir hal alıyordu.
- D) Genç kız, dirseklerini dizlerine dayamış, derin derin düşünüyordu.
- E) Bu haberi duyunca üzüldü, kimseye bir şey söylemeden, sessizce odadan çıktı.(1990-ÖYS)

“İle” edatı “birliktelik” anlamı da taşır. Soru metnindeki "birlikte" kelimesi gereksiz kullanılmıştır.

20. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem bildirdiği iş ya da oluş, nedeniyle birlikte verilmiştir?

- A) Yurdumuzun su, toprak ve bitki dengesi gün geçtikçe bozuluyor.
- B) Ormanlarımız ve otlaklarımız hızla daralıyor.
- C) Otlaklar tarla haline getirildikçe hayvancılığı geliştirmek zorlaşıyor.
- D) Tarım alanlarımızın yüzde yetmişinde erozyon ve çoraklaşma görülmektedir.
- E) Ormanların ve yeşil alanların korunmasına özen göstermek gerekir.(1992-ÖYS)

“Ayrıntıları iyi seçiyor, bunları ustaca kullanıyor.” cümlesinde de “ayrıntılar” kelimesi ortak nesne olarak kullanılmalıydı. Çünkü “bunları” kelimesiyle kastedilen yine ayrıntılardır. “Bunları” kelimesi gereksizdir.

(bkz. Karahan,2005, s. 27)

21. Aşağıdaki sıralı cümlelerin hangisinde, ikinci cümle birincinin yorumudur?

- A) **Ayrıntıları iyi seçiyor, bunları ustaca kullanıyor.**
- B) İkide bir karşıma çıkıyor, sanki beni izliyor.
- C) Bu gömleğin rengi hoşuma gitmedi, ötekini beğendim.
- D) Onlara gülüp geçmek istiyorum, olmuyor.
- E) Koluma giriyor, başlıyor konuşmaya. (1993-ÖYS)

“İle” edatı zaten cümleye “birliktelik” anlamı taşır dolayısıyla metnin ilk cümlesindeki “birlikte” kelimesinin kullanımı yanlış ve cümlelerin anlatımı bozuktur.

22. Baudelaire, şiirde **biçim kusursuzluğuna önem vermekle birlikte**
I II
daima kendi izlenimlerini anlatmıştır. Açıklıktan kaçınmış,
kapalılığa yönelmiş, duyguları sözcüklerin sıkı anlamlarıyla anlatmak
III
yerine ahenkleriyle sezdirerek Romantizm akımının öncüleri arasında
IV V
yer almıştır.

Yukarıdaki numaralanmış yerlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V. (1993-ÖYS)

23. Kedimiz Safinaz; evi terk edip ortancaların (I) sonbahar güllerinin (II) incir ve nar ağaçlarının arasında; kuşlar (III) sokak kedileri (IV) **solucanlar ve kertenkelelerle (V) birlikte yaşamaya karar verdi.**

Bu cümledeki numaralanmış yerlerin hangisine virgül (,) getirilmez?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V. (1996-ÖYS)

24. Dergicilik yaşamında pek zorluk çekmedim. (I) Her zaman yanımda dostlar oldu. (II) Bu dostların çoğu da öğrencilerimdi. (III) **Bana yazı getiren, işe yeni başlamış gençlerle birlikte daima bir dost çemberi oluşurdu çevremde.** (IV) Bu dostluk havası içinde, karşılaşılan tüm güçlüklerin ve sıkıntıların rahatça üstesinde geldik. (V) “Dergicilik bir bakıma gönül işi olduğu için çevremi daima gönüllüler sardı.” cümlesi, yukarıdaki parçada numaralanmış yerlerden hangisine getirilirse parçanın anlam bütünlüğü bozulmaz?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V. (1996-ÖYS)

1.2. Yanlış Ek Kullanımı

Kelimelerin anlamlarını yanlış ek kullanımı veya aynı işlevde ekin tekrarı bozar. Çünkü dilimizde mümkün olduğunca az kelimeyle çok şey anlatmak amaçlanır. Bu türün yanlış örneklerini şöyle sıralayabiliriz:

Arkadaşlarını dinlemesini sevmez, hep kendi konuşurdu. (dinlemeyi)

iyelik tekrarı

Hava kirliliğinin nedenlerinde biri de yeşil alanların azlığındandır.

(azlığıdır)

yanlış kullanım

Küçük bir mesele bu kadar büyütme hata olur. (meseleyi)

yanlış kullanım

Yarışmaya ablamla birlikte katılacağım.

gereksiz tekrar

Bütün klasik romanların okunulması gerekiyor.(okunması)

tekrar

Gördüğün o resimlerimin hepsi kendi eserimdir. (resimlerin)

gereksiz ek kullanımı

Bu kız kitap okumasını bilmiyor. (okumayı)

ek yığılması

Son zamanlarda sık sık görünen bu olaylar hepimizi rahatsız ediyor.

(görülen)

yanlış ek kullanımı

Bu ürünler doğal, çocuklara da yedirilebilir. (yedirilebilir)

tekrar

Bu hizmetleri bu kadar pahalılatmak bence doğru değil.(pahalılaştırmak)

yanlış ek kullanımı

Az zamanda birçok işler başardık.(birçok iş)

gereksiz ek kullanımı

Ne seninle ne onunla gitmem oraya.

Gereksiz ek kullanımı

Soruda iki yer boş bırakılmış ve soru metninde “hangisi” diyerek tek boş yer varmış gibi gösterilmiştir. Oysa birden fazla boş yer olduğuna göre hangisi ”değil, “hangileri” kullanılmalıydı; yani üçüncü tekil kişi iyelik eki yerine üçüncü çoğul kişi iyelik eki “-leri” kullanılmalıydı. Yanlış ek kullanılmış.

1. “---- öğrenmiş olmalıydın; ---- iki yıldır bu işte çalışıyorsun.” **sözleri, en uygun biçimde aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanabilir?**

- A) Bunları - elbette
- B) Artık bunu - çünkü
- C) Bu nedenle – topu topu
- D) Hemen - yalnızca
- E) Şimdiye dek – zaten (1981-ÖSS)

oturmasını → oturmayı

“...boş oturmasını sevmem.” oturmasını kelimesinde Otur(kök) -ma(yapım eki) -s(kaynaştırma eki) -ı(iyelik eki) -n(kaynaştırma eki) -ı(hal eki) şeklindedir. Oysa cümlede söz konusu olan üçüncü tekil kişi değil, birinci tekil kişi kişidir. Yani kelime “oturmasını” şeklinde değil, “oturmayı” şeklinde çekimlenmeliydi. Gereksiz ek kullanılmıştır.

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde “boş” kelimesi, “**Elimde mutlaka bir iş olmalı, boş oturmasını sevmem.**” cümlesindekiyle aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) Onun çalıştığı şirkette galiba bir boş yer varmış.
- B) Onun bu boş sözlerine artık kimse inanmıyor.
- C) Satın aldıkları daire üç yıldan beri boş duruyormuş.
- D) Arkadaşının böyle boş gezmesi ailesini üzüyor olmalı.

E) Onun böylesine boş bir insan olduğunu doğrusu bilmiyordum. (1984-ÖSS)

Son biten, arkası olmayan (nesne, zaman, olay) dır. 'Sonuç' ise 'biten şeyden çıkan durum'dur. Yani bir şeyin sonunda 'sonuç'a ulaşılır. Başka bir anlatımla, 'sonuç' süren işin ürünüdür. 'Süren işin ürününde' denilemeyip ancak 'süren işin bitiminde' denilebileceği için 'sonucunda' demek yanlıştır. 'sonunda' ya da 'sonucu olarak' denilmelidir. Dolayısıyla 'sonucunda' kelimesi bu soruda da yanlış kullanılmıştır.

(Aksoy, 1997, s. 33)

3. Türkiye'de büyük kentlerin dillerinin incelenmesi, bugün konuşulan Türkçenin kullanımı açısından karşımıza çok değişik olgular çıkaracaktır. Çünkü kentlerin toplumsal yapıların da büyük değişiklikler olmuştur. Günümüzde Anadolu ağızlarının kendilerine özgü nitelikleri bütünüyle korudukları söylenemeyeceği gibi, İstanbul'da konuşulan Türkçenin de artık saf bir İstanbul ağzı olduğu söylenemez. Tam tersine Türkçenin kullanımında öteden beri temel alınan bu ağzı konuşanların sayısı, yok edecek ölçüde azalmıştır. **İstanbul ağzı gibi, bugün konuşulan Türkçe de bölgesel kullanımların sızması sonucunda birtakım değişikliklere uğramıştır.**

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değnilmemiştir?

- A) Konuşulan Türkçedeki değişimin nedenlerine
- B) Anadolu ağızlarının da zaman içinde değiştiğine
- C) Büyük kentlerde konuşulan Türkçenin değişik nedenlerle yeniden biçimlendiğine
- D) Bölgesel ağızların günümüz Türkçesini zenginleştirdiğine
- E) Toplumsal yapıdaki değişmelerin bugün konuşulan Türkçeyi de etkilediğine (1997-ÖSS)

D şıkında “yaşanılanları” sözcüğünde hem “-n” hem de “-ı” edilgenlik eklerinin ikisi de kullanılmış. Oysa bir edilgenlik eki yeterliydi. Gereksiz ek kullanılmış ve anlatım bozulmuştur.

4. Beş yüz sayfalık bu dev romanda, yazarın, olaylara ve durumlara hiç yama yapmadığını görürüz.

Bu cümlede geçen “yama yapmamak” sözüyle belirtilmek istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sözü uzatmaktan kaçınmak
- B) Anlatıma kendini katmamak
- C) Açık ve anlaşılır bir dil kullanmak
- D) Yaşanılanları olduğu gibi yansıtmak**
- E) Farklı anlatım biçimlerinden yararlanmamak (1999-İptal ÖSS)

D şıkında gereksiz iyelik eki kullanılmış, cümle şu şekilde olmalıydı: Doğruya ulaşabilmek için, yapılan yanlışlardan ders almayı bilmek gerekir.

5. I. Yapılan her yanlış, daha iyi bir sistem oluşturmak için bir fırsattır.

II. Yaptıklarının bilincinde olmayanlar, yanlışlarını sürekli yinelerler.

III. Hiç yanlış yapılmaması, her şeyin kusursuz olduğu anlamına gelmez.

IV. Doğruya ulaşabilmek için yapılan yanlışlardan ders alınmasını bilmek gerekir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri anlamca birbirine en yakındır?

- A) I. ve II
- B) I. ve IV.
- C) II. ve III.
- D) II. ve IV.
- E) III. ve IV. (2000-ÖSS)

D şıkında geçen “olanlardır” kelimesi “olandır” şeklinde olmalıydı. Çünkü ÖSYM 1983 yılındaki sınavda “Cansız varlıkların ya da soyut kavramların çoğulları özne olduğunda bunların yüklemeleri tekil olur.” diye belirtmişti. Bu soruda, bu kurala uyulmamış ve gereksiz çokluk eki kullanılmıştır.

6. Bir romanı elime alıp okumaya başladığımda kendimi okyanusta kaybolmuş küçük bir balık gibi hissederim. Neredeyim? Nereye sürükleniyorum? Biraz şaşkınlık, biraz kaybolmuşlukla sözcüklerin arasında bir şeyler bulmaya çalışırım. Sonra, bir anda kendimi, yazarın oltasına takılmış bulurum ve roman çok iyiye bittiğinde hâlâ oltadayımdır. Aksi halde bir yerlerde oltadan kurtulmuş, zihnim dağılmış, nerede olduğumu unutmuş, dolanmaya başlamışımıdır.

Bu parçaya dayanarak, aşağıdaki genellemelerden hangisine varılabilir?

- A) Romanlar, okuyucuları gerçek yaşamdan uzaklaştırır.
 - B) Okurların bir romanı sonuna değin anlayarak okuması, o romanın değerini ve etki gücünü gösterir.
 - C) Her romanın kendine özgü bir okuyucu kitlesi vardır.
 - D) Okuru şaşırtan romanlar, anlatım gücü üstün olanlardır.**
 - E) Güçlü romanlar, okurların duygu ve düşünce dünyasını biçimlendirir.
- (2002-ÖSS)

Soru metninde “yaşanılan” sözcüğünde iki edilgenlik eki var; oysa tek edilgenlik eki yeterliydi.

7. Zaman zaman anılarla yaşamak güzeldir; eğer bu anılar yaşanılan günü renklendiriyorsa bir başka mutluluk verir insana.

Bu cümlede geçen “**anıların yaşanılan günü renklendirmesi**” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eski günlere özlem duyulması
- B) Dünün yargılanıp değerlendirilmesi
- C) Geçmişin, içinde bulunulan zamanı güzelleştirmesi
- D) Yaşananların, karşılaşılan güçlükleri yenmede etkili olması
- E) Eski günlerin daha anlamlı olduğunun düşünülmesi (2002-ÖSS)

Metinde geçen “yararlanmasını” sözcüğünde gereksiz iyelik eki kullanılmıştır. “Yararlanmayı” şeklinde olmalıydı.

8. Bu şairimiz, sanat yaşamında gelmiş geçmiş, eski yeni bütün şiir akımlarından, biçim denemelerinden, **tekniklerinden ustaca yararlanmasını bilmişti**. Yararlandığı kaynaklardan aldığı imgeleri, kendi şiir tezgâhında yeniden dokumuş; onlara, kendi boyasını vurmuştu.

Metinde geçen “yararlandığı kaynaklardan aldığı imgeleri, kendi şiir tezgâhında yeniden dokuyarak onlara, kendi boyasını vurmak” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Okurun dünyasını düşünsel ve sanatsal yönden zenginleştirmek
 - B) Bugüne değin yazdıklarıyla yetinmeyip sürekli yenilikler aramak
 - C) Kimi yapıtlardaki eksiklikleri, kendi yapıtlarında gidermeye çalışmak
 - D) Okurların, yapıtlardan daha çok tat almalarını sağlamak
 - E) Başkalarından aldıklarını, kişisel ve özgün bir biçime dönüştürmek
- (2002-ÖSS)

E şıkkında gereksiz iyelik eki kullanılmış, oysa kelime “ayırt etmesini” değil, ‘ayırt etmeyi’ şeklinde olmalıydı.

9. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yalandan sözcüğü, nitelik bildirmektedir?
- A) Bizi oyalamak için, yalandan bir kavga çıkardılar.
 - B) Kimseye doğrudan zarar, yalandan yarar gelmez.
 - C) O günden beri, şaka bile olsa, yalandan tiksiniyorum.
 - D) Aklını başına alsın, yalandan dolandan vazgeçsin!
 - E) **İyiye kötüden, doğruyu yalandan ayırt etmesini bil!**(1981-ÖYS)

“Boş ver-“, “kimi, neyi” sorusuna cevap verip nesne alabilen bir eylemdir. Ama cümlede dolaylı tümleç almıştır. Cümle “Neden dersiniz, cimriler paranın yalnızca acısını çekerler; sağlayacağı iyilikleri, mutlulukları boş verirler.” şeklinde olmalıydı. “İyiliklere, mutluluklara” sözcüklerine yönelme yerine, belirtme hali eki getirilmeliydi. Yanlış ek kullanılmıştır.

(bkz. Gencan,1992, s. 171; Ediskun, 2005, s.220)

10. “Cimrilerin paraya düşkünlüğünde, temiz, katıksız bir sevginin niteliklerini bulmuşumdur hep. **Neden dersiniz, cimriler paranın yalnızca acısını çekerler, sağlayacağı iyiliklere, mutluluklara boş verirler.** Para kazanmayı amaç edinen kişi ile cimri arasındaki ayrım burada olsa gerektir. Cimride aracın gücü, amacın değerini aşar.”

Bu parçada hangi düşünce vurgulanmaktadır?

- A) Cimriler bugünü değil, yarını düşünerek para biriktirirler.
- B) Cimriler, paranın sınırsız gücüne inanmış, onun insanlar üzerindeki etkisini görmüşlerdir.
- C) Cimriler, rahatlarını, keyiflerini düşünmeyen kişilerdir.
- D) Cimriler, parayı harcamak için değil, biriktirmek için biriktirirler.
- E) Cimriler, para pul biriktirmeyi var oluşlarının nedeni sayarlar. (1981-ÖYS)

“Birçok” kelimesi çoğulluk bildirir. Bu nedenle tamlama kurduğu diğer kelime çokluk eki almaz, soruda “birçok sorunlara” şeklinde fazladan çokluk eki getirilmiş ve anlatım bozulmuştur.

11. “Bizde roman Halit Ziya ile başlar. Namık Kemal’in romanı, sadece denemede kaldı. Onunla hemen aynı yıllarda işe başlayan Mithat Efendi’nin halka okuma zevkini aşılamahtaki hizmeti inkâr edilemez. Fakat sanat yapıtının ilk koşulu olan biçimden daima yoksundu. **Birçok sorunlara dokunmasına, hayatımızdaki aykırılıkları görmesine, hatta şöyle böyle sürükleyici olaylar bulma yeteneğine karşın yazdıklarına hiçbir hayat sıcaklığı geçirmedi.** Bulduğu bazı yerli tipler, romancılık sanatına, ancak başkalarının elinde yeniden yoğrulduktan sonra mal oldu.”

Parçada Ahmet Mithat’ın romancılığına ilişkin özelliklerden hangisine değiniilmemiştir?

- A) Geniş halk kitlelerine okumayı sevdirmesi
- B) Okuyucunun genel bilgisini genişletmeyi amaçlaması

- C) Romanlarının teknik yönden kusurlu olması
- D) Kimi romanlarında “realizm”in izlerinin bulunması
- E) Kimi romanlarında yerli hayat sahnelerine rastlanması (1982-ÖYS)

Gereksiz iyelik eki kullanılmış. “kendisinden” yerine “kendinden” kelimesi kullanılmalıydı.

- 12.** Edebiyattaki önemli yerine karşın, **arkadaşlarını kendisinden yukarıda görür**, onların yazılarını kendininkilerden çok üstün tutar, yetenekli bulduğu arkadaşlarını yüreklendirirdi. Arkadaşlarının başarılı bir hikâyesi bir şiiri, onun için pek içten bir sevinç kaynağı olurdu. Onlardan birisinin beğendiği bir yazısını, öteki arkadaşlarına haber vermekten, okumaktan zevk duyardı.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisiyle nitelendirilebilir?

- A) Hoşgörülü-duygulu
- B) Yetenekli-duyarlı
- C) Anlayışlı-özverili
- D) Çalışkan-yardımsever
- E) Alçakgönüllü-iyi niyetli (1987-ÖYS)

“Başlamak” mastarı da geçişlidir. “Neye başlamak?” sorusuna cevap verir. Ama cümlede “Edebiyata şiir yazmakla başlamış...” yerine “Edebiyatta şiir yazmakla başlamış...” cümlesi kullanılmış. Yani “edebiyat” kelimesine yanlış durum eki getirilmiş. Bulunma yerine yönelme eki getirilmeliydi.

(bkz Ediskun, 2005, s. 220)

- 13.** Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Köy konuları ile ilgilenmenin nedeni, köylüyü yakından tanımak, onlarla bir arada yaşama fırsatını bulmuş olmamdandır.
- B) **Edebiyatta şiir yazmakla başlamış, daha sonra hikâye ve roman alanındaki çalışmalarıyla dikkati çekmiştir.**

- C) Bu roman, olay örgüsü, ayrıntıların seçimi ve inandırıcılığı açısından yazarın en başarılı eseridir.
- D) Benim amacım, toplumu, toplumla kişiler arasındaki ilişkileri güzel bir dille, en iyi biçimde anlatabilmektir.
- E) Romanlarımdaki kahramanların kimileri günlük yaşamımda tanıdığım, kimileri de düşünde yarattığım kişilerdir.(1991-ÖYS)

1.3. Gereksiz Yardımcı Fiil Kullanımı Sonucunda Yapılan Yanlışlar

Cümlede yardımcı fiil gerekmediği halde yardımcı fiilin kullanılması veya yanlış yardımcı fiil kullanımı da anlatımı bozar. Çünkü önemli olan, kelimenin az, anlatımın yoğun olmasıdır.

Onun da sınavı kazanacağını umut ediyorum.
(umuyorum)

Yağmurda şemsiyesiz dolaştığı için hasta oldu.
(hastalandı)

Gelecek hafta yeni bir dershaneye başvuruda bulunacağım.
(başvuracağım)

Ondan kuşku etmekle yanılıyorsun.
(kuşkulanmakla)

En çok istek alan sanatçı, sahneye tekrar çıktı.
(istenen)

Sonunda sigara içmeyi de yasak ettiler.
(yasakladılar)

Mili takımın aldığı yenilgi hepimizi çok üzdü.
(yenilmesi)

Kardeşim geçen hafta çok hastaydı ama şimdi iyi oldu.
(iyileşti)

Beni aramış olanlara toplantı saatini söyledim.
(arayanlara)

Bu kadar harcamanın bütçene nasıl etki edeceğini bir düşün.
(etkileyeceğini)

Bana yardımda bulunmuş olanları asla unutmayacağım.
(bulunanları)

Düşünüyorum da boş yere telaş etmişiz.
(telaşlanmışız)

Bu ilaç bana nedense hiç etki etmedi.
(Bu ilaç beni nedense hiç etkilemedi.)

“Telaş edecek” sözcüğü “telaşlanacak” şeklinde kullanılabilirdi. Kelime alacağı eklerle de aynı anlamı taşıyordu. Dolayısıyla yardımcı fiil gereksizdir.

(bkz. Aksoy,1997, s. 126)

1. “Doktor, hastanın halinde telaş edecek bir şey olmadığını söyledi.”

“Telaş” sözcüğü, aşağıdaki cümlelerden hangisinde bu cümledeki anlamıyla kullanılmıştır?

A) Oğlunuz çalışmışsa nasıl olsa geçer, telaş etmeyiniz.

- B) Bu kadar telaş edecek ne var, daha erken, yetişebilirsin.
- C) uzaktan gördüm, etrafına bakmadan telaşla eczaneye girdi.
- D) Biraz dikkatli olmak gerek; bu iş telaşa gelmez.
- E) Onun telaşı, bizi de çabuk olmaya zorladı.(2002-ÖSS)

B şıkında “başarılı olamamak” kelimesinin anlamını karşılayan diğer bir kelime de “başarısız”dır. Aynı anlama geldiğine göre gereksiz yardımcı fiil kullanılmıştır.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Gazetelerde bu tür haberlere hemen her gün rastlıyor.
- B) **Yazar yaşadıklarını etkili bir biçimde anlatmakta başarılı olamıyor.**
- C) Yemeğini erken yemesi gerektiği halde, hasta bu yasağa uymuyor.
- D) Bu alandaki çalışmaların hâlâ yeterli bir düzeye ulaşamadığı söyleniyor.
- E) Trafikle ilgili sorunların çözümü için, geniş kapsamlı bir toplantı düzenleniyor.(2002-ÖSS)

D şıkında yer alan “düzenli olarak” kelimesinde “olarak” yardımcı fiili gereksizdir ve bu nedenle anlatım bozuktur.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bu yazıyı hazırlamadan önce, yalnızca dergileri değil, gazeteleri de taraman iyi olur.
- B) Okuduklarını ezberlemek değil, tartışarak özümlemesini sağlamak gerekir.
- C) Bu konuda yetkililerle konuşarak onların görüşlerini almayı düşünüyoruz.
- D) **Şişmanlıktan kurtulmak için beslenmenize dikkat etmeli, ayrıca düzenli olarak spor yapmalısınız.**

E) Çocukların, masal kitaplarından çok, resimli romanlara ilgi duydukları bilinmektedir.(1993-ÖYS)

1.4. Kelimenin Yanlış Yerde Kullanımı

Bir cümlede sonra gelmesi gereken kelimeler önce, önce gelmesi gereken kelimeler sonra gelirse anlatım bozukluğu meydana gelir. Çünkü böylece yanlış tamlamalar veya zarflar ortaya çıkar. Aşağıda bu hatalara örnek cümleler verilmiştir:

Ağrısız kulak delinir.
(Kulak, ağrısız delinir.)

Ürünlerimiz, ücretsiz adresinize teslim edilir.
(Ürünlerimiz, adresinize ücretsiz teslim edilir.)

Yeni eve girmiştım ki kapının zili çaldı.
(Eve yeni girmiştım ki kapının zili çaldı.)

Kanun 350 oya karşılık 127 oyla onaylandı.
(Kanun 127 oya karşılık 350 oyla onaylandı.)

Alkollü araç kullanmayın.
(Aracı alkollü kullanmayın.)

Üç gün içinde petrol üreten ülkeleri gezdi.
(Petrol üreten ülkeleri üç gün içinde gezdi.)

Çok başım ağrıyor, sizinle sinemaya gelemem.
(Başım çok ağrıyor, sizinle sinemaya gelemem.)

Her yolda kalan insana yardım ederdi.
(Yolda kalan her insana yardım ederdi.)

Her Allah' ın günü derse geç kalırdı.
(Allah' ın her günü derse geç kalırdı.)

Yırtılan çocuğun ceketini annesi dikmiş.
(Çocuğun yırtılan ceketini annesi dikmiş.)

Bu havada zincirsiz yola çıkmamak gerek.
(Bu havada yola zincirsiz çıkmamak gerek.)

Tahtalar çok suda kaldığı için şişmiş ve çürümüş.
(Tahtalar suda çok kaldığı için şişmiş ve çürümüş.)

Eğitim en etkili evde verilir.
(En etkili eğitim evde verilir.)

Her köye gidişimde dayımlarda kalıyorum.
(Köye her gidişimde dayımlarda kalıyorum.)

A şıkında yer alan “adım adım” ikilemesi yanlış yerde kullanılmıştır. “Adım adım Anadolu”da sıfat şeklinde kullanılırken, “Anadolu’yu adım adım tanıtırken” de zarf olarak kullanılmıştır. Doğrusu zarf olarak kullanımıdır.

(bkz. Aksoy, 1997, s. 179)

Yol masrafını karşılayacak değın parası yoktu.
kadar

Çok istedi, çok çalıştı buna karşın kazandı.
karşılık

Bahçeyi kapsayan çiçekler, etrafa mis gibi bir koku yayıyordu.
kaplayan

Dedem köydeki bahçeye yeni erik fidanları ekmiş.
dikmiş

Sınav sonucunda daha çok çalışmaya karar verdim.
sonunda

Sağlık raporu için hepimizden iki resim istediler.
fotoğraf

Okul için yaptıkların hiç de azımsamaz.
küçümsenemez

Olanları en küçük farkına kadar inceledik.
ayrıntısına

Öğretim hayatını tamamlayıp sonunda doktor oldu.
öğrenim

Yazar yaşantısı boyunca Osmaniye' ye hiç gitmemiş.
yaşamı

5 Haziran 1978 yılında Bahçe' de doğdum.
tarihinde

Bu yıl Karadeniz'e inanılmaz çoğunlukta bir balık akını oldu.
çoklukta

İki konu arasında küçük de olsa bir ayrıntı var.
ayrım

Soğuk su, kardeşimin hastalanmasını sağladı.
neden oldu

Onun sayesinde her şeyimi kaybettim.
yüzünden

Cesaret bizim milletimize özel bir özelliktir.
özgü

Antalya' ya bir gezinti yapmayı planlıyoruz.
gezi

Önce kendini tanıştırdı, sonra yemeğe başladı.
tanıttı

Benzetmeleri çok özgündü ama bu sayede çok okunuyordu.
bu nedenle

“Arasöz” ayrı yazılmalıydı. Bu soruda yazımı yanlıştır. Ayrıca soruda ara söz değil ara cümle var. Dolayısıyla yanlış anlamda kelime kullanılmış ve anlatım bozulmuştur.

1. Aşağıdakilerin hangisinde, cümlenin ögesi olmayan açıklayıcı bir arasöz vardır?

- A) Onlar benden çok, size inanırlar.
 - B) Uzun süredir, böyle bir fırsat beklediğini biliyordum.
 - C) Şimdi ellisinde onlar, bu olayı çok iyi anımsarlar.
 - D) Bu acayip sesi duyan herkes, balkonlara çıkıyor, sokaklara fırlıyordu.
 - E) Bu olaydan sonra, sen de anımsayacaksın, onlarla ilişkiyi kesmiştim.
- (1990-ÖSS)

“Fiyat”, bir nesnenin para olarak değeridir. “Ücret” ise bir hizmetin karşılığı olan paradır.” Soruda derginin bedava dağıtılacağı anlatılmak istenmiştir. Dolayısıyla soruda “parasız” yerine “ücretsiz” kelimesi kullanılmış ve anlatım bozulmuştur.

(bkz. Aksoy,1997, s. 26)

2. Festival süresince (I) her gün (II) düzeli olarak (III) çıkacak olan (IV) “İlk Çekim” adlı siyah-beyaz dergi sinemaseverlere ücretsiz (V) dağıtılacak.

Bu cümledeki altı çizili sözlerden hangisi çıkarılırsa cümlenin anlamında daralma olmaz?

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.
- E) V.(1998-ÖSS)

Soruda eleştirilen unsur “yazar” değil, “yapıt”tır. Dolayısıyla yanlış kelime kullanılmıştır. Sorunun anlatımı bozuktur.

3. (I) Yapıtta, anılarla yaşantıların, düşlerle gerçeklerin, çağrışımlarla olayların iç içe, arka arkaya verilmesi ve bunda ara sıra ölçünün kaçırılması karışıklık doğuruyor. (II) Bu da yer yer konuyu kavranmasını önüyor. (III) Ayrıca anlatımın açıklıktan uzaklaşmasına yol açıyor. (IV) Gene de bu olanaksızlıklar içinde yapıtın kusurları büyük değil. (V) Başka bir deyişle bütün olanaksızlıklara karşın yapıtın ulaştığı başarı övülmeye değer.

Bu eleştiride eleştirmen, yazar hakkında olumlu şeyler söylemeye kaçınıcı cümlede başlıyor?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.(1992-ÖYS)

1.6. Anlamca Çelişen Kelime Kullanımı

Anlamca birbiriyle çelişen kelimelerin kullanımı da açıklığa aykırıdır ve bir anlatım bozukluğudur. Çünkü cümlelerin mantık açısından da tutarlı olması gerekmektedir.

Elbette o da seni özlemiş olabilir.

kesinlik

olasılık

Yemeğe mutlaka o da gelmiş olmalı.

kesinlik

olasılık

Görüşmelerde kuşkusuz üniversite sınavı konusulabilir.

kesinlik

olasılık

Eminim bu saatte uyuyor olmalı.

kesinlik

olasılık

Pırıl pırıl mehtaplı gecede hafif çiseleyen yağmur kimseyi rahatsız etmiyordu.

Bence yazarın çok sevilmesinin nedeni bu olsa gerek.
görelık kesinlik

Aşağı yukarı, üç saattir senden haber bekliyorum.
olasılık kesinlik

Görüşmede kuşkusuz öğrencilerin ulaşım sorunlarının da ele
kesinlik
alınacağını sanıyorum.
olasılık

Düşündükleriniz elbette gerçekleşebilir.
kesinlik olasılık

Türkçeden şöyle böyle tam kırk soru cevapladım.
yaklaşık kesinlik

Kuşkusuz bu filmi sen de beğenmiş olmalısın.
kesinlik olasılık

Otobüsümüz tam dokuza doğru hareket edecek.
kesinlik yaklaşık

1.7. İmlâ Yanlışları

Sorularda geçen kelimelerin imlâsının doğru olmamasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur. Çünkü Türkçe öğretiminde Türk Dil Kurumu İmlâ Kılavuzu esas alınarak eğitim verilmektedir. Yazımı yanlış

olan bir kelimenin anlamı da değiştirdiğini göz önünde bulundurursak, imlâ hatası bu durumda sorunun doğru algılanıp değerlendirilmesini engellemektedir.

“Alçakgönüllü” kelimesinde anlam değişmesi veya ses düşmesi olmadığı için ayrı yazılmalıydı. Yazımı hatalıdır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu,2005, s.21)

1. “Bilmem ben kendime çeki düzen vermesini, derviş gibiyimdir.”

cümlesinde yazar kendisini dervişe benzetirken özellikle hangi yönünü vurgulamak istiyor.

- A) Başkalarına aldırmayışını
- B) Giyim kuşamı önemsemeyişini
- C) **Alçakgönüllülüğünü**
- D) Tarikatçılığa özenişini
- E) Hoşgörülü oluşunu (1978-ÖSS)

“Şey” kelimesi belgisiz zamirdir. Asla hiçbir kelimeyle birleşik yazılmaz. “Her şey” şeklinde ayrı yazılmalıydı, C şıkkındaki yazım hatalıdır.

2. “İnciyi isteyen dalgıç olacak

Varı yoğu dosta verip dalacak

Canı avucunda, nefesi göğsünde

Ayağı baş olacak, başı ayak!

Bu dördlükte şair, aşağıdaki cümlelerden özellikle hangisini dile getirmektedir?

- A) Gerçeği arayan kişi, can ve çıkar kaygısı düşünmez.
- B) Kimi kişiler kendilerinden çok dostlarını düşünür.
- C) **Kimi kişiler para için herşeye katlanır.**
- D) Kimi kişiler kendilerine verilenlerle yetinmez.
- E) Tutkulu kişiler mutlu olamaz. (1976-ÖSS)

Cümlelerin ilk harfi büyük yazılır, cümlelerin başına geleceğine göre seçeneklerdeki kelimelerin ilk harfi büyük yazılmalıydı. Yazım yanlıştır. Seçenekler şu şekilde yazılmalıydı:

- A) Gaz lambamız – mumumuz – elektrik
 - B) Mumumuz – elektrik – gaz lambamız
 - C) Elektrik – mumumuz – gaz lambamız
 - D) Gaz lambamız – elektrik – mumumuz
 - E) Elektrik – gaz lambamız – mumumuz
- (bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s.14)

3. “---- bir yana ---- hatta ---- bile yoktu.”

Yukarıda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilirse anlamlı bir cümle elde edilir?

- A) **gaz lambamız** – mumumuz - elektrik
- B) **mumumuz** – elektrik – gaz lambamız
- C) **elektrik** – mumumuz – gaz lambamız
- D) **gaz lambamız** – elektrik - mumumuz
- E) **elektrik** – gaz lambamız – mumumuz (1981-ÖSS)

Soru metindeki II. cümlede kişi adı kullanılmadığı halde “Belediye Başkanı” büyük harfle başlamıştır. Yazımı yanlıştır, şu şekilde olmalıydı: belediye başkanı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 16)

4. (I) Ankara’daki yoksul halka parasız ilaç dağıtacak belediye eczanesi dün hizmete açılmıştır. (II) **Açılış töreninde Belediye Başkanı, amacın, yoksul ve dar gelirli halka hizmet götürmek olduğunu belirtmiştir.** (III) Bu eczane, Belediye Sağlık İşleri Müdürlüğüne bağlı olacaktır. (IV) Eczaneden yararlanmak isteyenlerin, mahalle muhtarından yoksulluk belgesi almaları gerekmektedir. (V) Söz konusu belge ile belediye

hastanelerinin yazdığı reçetelerdeki ilaçlar hiçbir ücret alınmadan hastalara verilecektir.

Yukarıdaki gazete haberinde numaralanmış cümlelerden hangisi, tek başına bir haber olarak verilebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V (1981-ÖSS)

Coğrafyayla ilgili yer adlarına gelen durum ekleri kesme işaretiyle ayrılır. Sorunun D şıkında bu kurala uyulmamış ve “Güney Kutbunu” şeklinde bir yazım yanlışı yapılmıştır. “Güney Kutbu’nu” şeklinde yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005,s. 46–47)

5. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde “bulmak” eylemi, ötekilerden farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Kristof Kolomb, Amerika’yı buldu.
B) Thomas Edison, ampulü buldu.
C) Robert Koch, kendi adıyla anılan basili buldu.
D) Roald Amundsen, **Güney Kutbunu** buldu.
E) Pierre Curie ve eşi, radyumu buldu.(1982-ÖSS)

Metindeki “Padişah” kelimesi küçük harfle başlamalı ve “padişah” şeklinde ;“arasöz” ise “ara söz “ şeklinde ayrı yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu,2005, s. 98)

6. Hiçbiri -Ali Suavi’den başka- ülkede bir ayaklanmayı düşünmemiş, Padişaha bağlılığı kutsal bir görev saymıştır.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak belirtilmiştir?

- A) İkinci cümleciğin yüklemine özneyle uyum sağlanmamıştır.
B) Birinci cümlecikteki arasöz, gereken biçimde düzenlenmemiştir.
C) Birinci cümleciğin yüklemine özneyle uyum sağlanmamıştır.
D) Birinci cümlecikteki yüklem sonuna “-dir” eki getirilmemiştir.

E) Her iki cümlecüğün yüklemeleri arasında olumluluk-olumsuzluk bakımından uyum sağlanmamıştır. (1982-ÖSS)

Her iki kelimesi zaman ek eklerini almış veya kalıplaşmış bulunan birleşik kelimeler bitişik yazılır Soru metninin II. cümlesinde geçen “okur yazar” kelimesi bu kuralın tersine ayrı yazılmış. Bitişik yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s.23)

E şıkkındaki “Halk” kelimesinin yazımı da yanlıştır. Küçük harfle başlamalıydı: halk edebiyatı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005 s. 235)

7. İnsanımızın doğaya ilgisi, yazınımızda doğa duygusunun yeri üzerine bir sav vardır. **Bir yandan İstanbul’un görünüşü, öte yandan ince beğenili okur yazar kuşağının gezi yerlerine düşkünlüğü bu savı yalanlar.** Buna sultanların, bir döneme adını koydurtacak denli lale bahçelerine olan tutkularıyla birlikte Nedim’in şiirlerini de ekleyebiliriz. Bu parçada yazarın, yalanlandığını söylediği sav aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Türklerin doğa sevgisi öteden beri bilinmektedir.
- B) Türk yazınında doğa duygusu, canlı doğa betimlemeleri bir yeniliktir.
- C) Türk yazınında doğa duygusunun yeni olduğunu belirtme, aykırı bir düşünce sayılabilir.
- D) Türk yazınında doğa duygusunun bulunmadığını söyleme, halk şiiriyle de çelişir.
- E) **Doğadan seçilen öğeler, Divan ve Halk şiirinin benzetmelerinde kullanılmıştır.**(1982-ÖSS)

B şıkkındaki “yaşıyormuşçasına” kelimesinde benzeşme kuralına uyulmadığı için yazım yanlışı yapılmıştır, “yaşıyormuşçasına” yazılmalıydı.

(bkz. Ediskun, 2005, s. 81)

8. Anlatım bir biçim işidir. Anlatılan olay kadar anlatılış yolu yordamı da önemlidir. Bir olayı, bir fotoğraf acımasızlığıyla, olduğu gibi yansıtmak durum ve duyguları bir teyp duyarlılığıyla vermek kolay iş değildir. Parçada geçen “fotoğraf acımasızlığıyla” sözleri nasıl bir anlatım özelliğini vurgulamaktadır?

- A) Karşılıklı konuşuyormuş gibi dikkatleri canlı tutan
- B) **Bir anlık bir görüntüyü, o anı yaşıyormuşçasına anlatan**
- C) Olayları iyi ve kötü yanlarıyla hiç değiştirmeden yansıtan
- D) Üzüntü verici olayları sonuçlarına göre yorumlayan
- E) Konuşmanın canlılık ve etkileyciliğini yazıda sağlamaya çalışan (1983-ÖSS)

Metinde geçen “Baudlaire” adı “Baudelaire”, “Dranas” adı “Dıranas” şeklinde yazılmalıydı. Sorudaki yazım hatalıdır.

9. **Birçok kişi A. Muhip Dranas’la C. Sıtkı Tarancı’nın Fransız şairlerinden Baudlaire’in, Mallarme’nin çizgisinde olduğunu söyler.**

Ama iki şairimiz de kendi kişiliklerini, kendi toplumlarının havasını duyurmuşlardır dizelerinde (mısralarında); olsa olsa bir etkilenme vardır, ancak bunu özümleyebilmişlerdir. Kaldı ki Yahya Kemal’de de, Ahmet Haşim’de de görülür Fransız şiirinin etkisi.

Bu metnin sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilirse metindeki düşünce en uygun biçimde tamamlanmış olur?

- A) Önemli olan, etkiyi aşmak, kendine özü bir şiire ulaşmaktır.
- B) Yalnız, her zaman, en iyi şair etkilenmeyen şair değildir.
- C) Bunun yanında, sanatta etkilenmenin önemi uzun yıllar tartışılmıştır.
- D) Şunu da belirtmek gerekir ki bir dönemin hiçbir şairi bu etkiden kurtulamamıştır.
- E) Ne var ki onlar hiçbir zaman etkilenmeye karşı olduklarını söylememişlerdir. (1983-ÖSS)

C şıkkındaki “Efes harabeleri”nin yazımında ikinci ad büyük harfle başlamadığından bu adın yazımı yanlıştır. “Efes Harabeleri” şeklinde yazılmalıydı çünkü yapı adlarını her kelimesi büyük harfle başlar.

(bkz. İmlâ Kılavuzu,2005, s.18)

10. Kimi yazılar bilgilendirme amacına yöneliktir. Bu tür yazıların anlatımında yazar, kendisini olabildiğince gizler. Daha doğrusu nesnel bir tavır takınır, duygularını anlatımına katmaz.

Aşağıdaki cümlelerin hangisi bu parçada belirtilen anlatım özelliğini taşımaktadır?

- A) Bu bölgenin bitki örtüsü yönünden zenginliği çok yağış almasına bağlıdır.
- B) Karadeniz kıyılarının, insanı etkileyen çarpıcı bir güzelliği vardır.
- C) **İnsan, Efes harabelerini dolaşırken yüzyılların öncesinde yaşar gibi olur.**
- D) Roman, bir köy öğretmeninin serüvenini büyük bir ustalıkla yansıtıyor.
- E) Gerilimli filmlerden hoşlanması onun sert yaradılışlı biri olduğunu gösterir. (1984-ÖSS)

Metinde geçen “varolmak” kelimesi ayrı yazılmalıydı. Çünkü bu kelimde ses düşmesi veya türemesi şeklinde bir ses olayı yoktur.

(bkz. İmlâ Kılavuzu,2005, s. 21, 474)

11. Bir ülkenin sanatı, kültürü, o ülkeyi en az denizi, kumsalları, güneşi kadar tanıtır. Sanatın ve kültürün yaratıcısı insanoğlu olduğu için, **her ülkede kendi insanlarıyla varolduğu için, sanat ve kültür alanlarındaki gelişmeler, eserler, daha anlamlı daha.**

Bu paragrafı sürdürebilecek en uygun cümle, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sanata ve sanatçıya verilen önem bu açıdan ele alınmalıdır.
- B) Bu nedenle sanatın değeri, toplumun ihtiyaçlarını karşılamasında aranmalıdır.

- C) Kültürle sanat arasındaki ilişkinin sınırı bu olmalıdır.
 D) Toplumun gelişmesi bu sanat eserlerine bağlıdır.(1984- SS)

Metindeki “aşk olsun” kelimesi de herhangi bir ses değişimine uğramadığından ayrı yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 103)

12. “Aşkolsun” sözü aşağıdaki cümlelerin hangisinde “Heyecanla, keyifle okunan, ‘aşk olsun’ dedirten bir kitap bu.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Söylediklerinden bir şey anlayabildiysem aşk olsun.
 B) Ne güzel söylemiş, aşk olsun delikanlıya.
 C) Aşk olsun, o güzel filme bensiz gitmişsiniz.
 D) Aşk olsun, demek ki beni hiç anlayamamışsın.
 E) Aşk olsun, bunları senin s yleyebileceğine inanamıyorum. (1985- SS)

Batı kökenli kişi ve yer adları kullanıldığı şekliyle yazılır. Metindeki “Zürich” adı yanlış yazılmıştır, “Zürih” şeklinde yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu,2005, s. 30–31)

13. Trenle Zürich’ten Bern’e gittik. Karşımızda oturan orta yaşlı, gözlüklü bayan iki büyük gazeteyi didik didik etti. Bir genė kız, kulağında walkmen, hem müzik dinledi, hem de bir dergiden makaleler okudu. Sadece sayfaları çevirirken dışarı baktı. Bir delikanlı, kalın bir kitaptan başını kaldırmadı. İki kez gözlerini kapayıp okuduklarını yineledi içinden. Yan tarafta genė bir çift, yine ellerinde birer kitap hep okudular.

Bu parçanın sonuna, aşağıdaki cümlelerden hangisi getirilemez?

- A)   nk  bu insanlar, doğayı  nemsemiyorlardı.
 B) Sanki dünyayla ilgilerini kesmiş gibiydiler.
 C) Oysa yol boyunca görülecek ilginç şeyler de vardı.
 D) Bu insanlar okumaktan başka bir şey bilmiyorlardı sanki.
 E) Kısaca, bizden başka herkes okuyordu. (1985- SS)

B şıkkındaki “fark etmez” fiili ayrı yazılmalıydı. Sorudaki yazımı hatalıdır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s.206)

14. Aşağıdakilerden hangisinde “de, da”, kullanıldığı cümleye “küçümseme” anlamı katmaktadır?

A) Nasıl oldu da zil sesini kimse duymadı?

B) **Benim için farketmez; tiyatroya da gidebiliriz sinemaya da.**

C) O kadar üsteledim gene de “Vermem de vermem.” dedi.

D) Okumana diyecek yoktu ama şiir de şiirdi hani.

E) O büyüyecek de, adam olacak da bize bakacak.(1987-ÖSS)

B şıkkında geçen “sözvarlığı” kelimesinde anlam değişmesi olmadığı için “söz varlığı” şeklinde ayrı yazılmalıydı. Sorudaki yazım yanlıştır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s.421)

15. Yetişkin bir insanın sözvarlığı (kelime haznesi), aile çevresi dışındaki ilişkilerinden etkilenir. Çocuklukta görüldüğü gibi annenin dilindeki ses özellikleri korunsun bile öğrenim, iş, meslek ilişkileri, hatta evlilik sonucunda, başka çevrelerden kimselerle birlikte yaşama dolayısıyla, sözvarlığı büyük ölçüde değişmeye uğrar. Bu yüzden yetişkin insanın dili, sözvarlığı, seçilen sözcükler açısından annenin dilinden farklı olabilir.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dil, başlangıçta yakın çevreden öğrenilir.

B) **İnsan yaşlandıkça sözvarlığındaki değişme azalır.**

C) Anneden öğrenilen dil, toplumsal ilişkilerde yetersiz kalır.

D) İnsanın sözvarlığı, ilişkilerine bağlı olarak değişir.

E) Kişinin dil gelişiminde, annenin önemli bir yeri vardır.(1989-ÖSS)

Metinde geçen “denizkızı” mitolojide adı geçen “deniz kızı”dır. Bu nedenle ayrı yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005,s. 170)

16. Vaktiyle bir balıkçı günlerce denizde kalır. **Döndüğünde mahalle halkına başından geçenleri, öyle güzel anlatır ki herkes onun peri kızları, denizkızlarıyla gerçekten içli dışlı olduğuna inanır;** anlattıklarını büyük bir heyecanla dinler. Ancak, bir gün balıkçı denizin ortasında bir ada, adanın kıyısında da bu kez gerçek peri kızlarıyla denizkızlarını görmez mi? O gün mahalleye asık bir suratla döner. “Hadi anlatsana, neler gördün?” diyenlere, yorgun ve isteksiz: “Hiç.” der, “Bugün hiçbir şey görmedim.”

Bu parçadan aşağıdaki sonuçların hangisi çıkarılabilir?

- A) Gerçeği anlatmak, onun hayalini anlatmak kadar insana tat vermez.
- B) İnsanı, bir şeyin kendisini görmekten çok onu başkasından dinlemek etkiler.
- C) Yalnızlık, insanı çevresinden gittikçe daha çok uzaklaştırır.
- D) İnsan, gerçekleri başkalarına anlatmak istemez.
- E) İnsanlar, gerçeklere değil, hayali şeylere inanırlar.(1989-ÖSS)

Metinde geçen “hitabeder” kelimesinde ses düşmesi veya türemesi olmadığından kelime “hitap eder” şeklinde ayrı yazılmalıydı. Sorudaki yazım yanlıştır.

17. Tiyatro, insanları baskılardan kurtarır, onların düşünüp de yüksek sesle söyleyemeyeceği şeyleri dile getirir. **Açık sözlü bir sanattır tiyatro; hemen herkese hitabeder;** onun için de bazı dönemlerde kendisinden korkulan, çekilinen bir kurum kimliği kazanmıştır. Nitekim Gogol’ün, “Yüzünüz çarpıksa aynaya kızmayın; o, her şeyi olduğu gibi gösterir.” sözü tiyatronun yasaklandığı bir dönemde söylenmiştir. Bu söz aynı zamanda onun işlevini de açıklar.

Bu parçada tiyatroyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) İnsanların içinden geçenleri ortaya koymasına
- B) Gerçekleri değiştirmeden yansıtmasına
- C) Etkileyici bir sanat dalı olmasına
- D) Eğitici ve öğretici yanının ağır basmasına
- E) Geniş kitlelere seslenebilmesine (1990-ÖSS)

B şıkkındaki “tıpa tıp” kelimesi bitişik yazılmalıydı. Çünkü kelime ayrı ve bitişik yazımda farklı anlamlar taşıyor.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 452)

18. Romanlarında yalnızca kendi duygularını, düşlerini, yaşadıklarını anlatan romancı, bir tür gizli yaşam öyküsü yazıyor demektir.

Aşağıdakilerden hangisi anlam bakımından bu cümleye en yakındır?

- A) Kimi romancıların yarattığı tipler ve karakterler yaratıcılarının yaşamından izler taşır.
- B) **Bir romanın değeri, gerçekleri tıpa tıp yansıtmasıyla ölçülür.**
- C) Kendisini anlatan romancılar yarınlara kalır.
- D) Romancının yaratma gücü, yaşantısının zenginliğiyle ilişkilidir.
- E) Anlattıkları, kendi yaşamıyla sınırlı olan romancılar daha kolay yazarlar.(1994-ÖSS)

E şıkkında geçen “bir çok” kelimesinde gelenekleşmiş belirsizlik sıfat ve zamirleri bitişik yazılır kuralına uyulmamış ve kelime yanlış yazılmıştır. “Birçok” şeklinde yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 24–127)

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Sorunlara, onun daha nesnel bir tavırla yaklaşacağını ve çözüm getireceğini umuyordum.
- B) Son günlerde tanık olduğum bazı olaylar, onunla ilgili görüşlerimin değişmesine yol açtı.

- C) Amaçlarıma ulaşabilmek için her türlü engeli aşmaya çalışan bu gençlere imreniyorum.
- D) Araştırmamı istediğim yönde sürdürebilmem için öncelikle, yararlanacağım kaynakları saptamalıyım.
- E) **Bu soru ben ve benim gibi sınava girmiş olan bir çok kişinin kafasını karıştırdı.**(1997-ÖSS)

Anlam değişmesi olmadığı için “salkımsöğütler” kelimesi “salkım söğütler” şeklinde ayrı yazılmalıydı. Soruda yanlış yazılmıştır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu,2005, s.398)

20. Aşağıdakilerin hangisinde bir “yakınma” vardır?

- A) Bir gelip bir gidiyordu deniz
Dudakları ıslak, elleri kenetli
- B) Söyleyin söyleyin kim anlar dilinden
Kim alır yarı yolda kalmış selamımı
- C) **Salkımsöğütler yıkanırken anılarda**
İki âşık martıydık bulutlarda
- D) Odaları parka taşımış kimi anneler
Koşuşup duruyor bütün çocuklar
- E) Sen bitek topraklarda boy atmış güzellik,
Tırpan tanımamış otlaklar yeşilinde (1999-İptal ÖSS)

Metnin birinci cümlesinde geçen “yaşamöyküsü” kelimesi anlam değişmesine uğramadığı için “yaşam öyküsü” şeklinde ayrı yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 486)

21. (I) Yaşamöyküsü yazma, birtakım ön çalışmalar yapmayı gerektirir.

- (II) İlkın, yaşamöyküsü yazılacak kişiyle ilgili kaynaklar, belgeler saptanır; bunlar değerlendirilir. (III) Bu yönden belgesel boyutludur yaşamöyküleri. (IV) Kişinin mektuplarından, günlüklerinden, anılarından yararlanılır. (V)

Ayrıca, o kişinin eşinden, dostundan, onun tanıyanlarından bilgi alınır. (VI) Bunlar yapılmadan oluşturulacak bir yaşamöyküsü hem ilgi çekici olmaz, hem de kişinin yaşam serüvenini tüm boyutlarıyla kuşatmaz.

Bu parçanın I numaralı cümlesinde belirtilen düşüncenin nedeni, kaçınıcı cümlede açıklanmıştır?

- A) II. B) III. C) IV. D) V. E) VI. (2001-ÖSS)

Metnin I numaralı cümlesinde geçen “soyağacı” kelimesi birleşik yazılmış, “soy ağacı” şeklinde ayrı yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 419)

22. Sanatçının uzun süre yaşadığı bu ev (,) (I) çocukları tarafından müzeye dönüştürülmüş. **Odalardan birinin duvarlarında yer alan fotoğraflarla sanki bir soyağacı oluşturulmuş.** (.) (II) Bir başka odada onunla bütünleşmiş eşyalar sergilenmiş (:) (III) küçük el radyosu, fotoğraf makinesi, daktilosu, gözlüğü (...) (IV) Hastalığında ve ölümünden sonra gelen mektuplar ve telgraflarla (,) (V) kitapları da camekânlı dolaplarda saklanıyor.

Yukarıdaki parçada, numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi gereksiz kullanılmıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V. (2001-ÖSS)

Metinde geçen “içekapanık” kelimesi anlam değişmesine uğramadığından ayrı yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 253)

23. Akşam yemeğinde sessizlik vardı. Büyükler, yemek yer gibi görünüyorlardı; ama pek bir şey yedikleri yoktu. Biz çocuklara, bir an önce yemeğimizi bitirip masadan kalkmamız söylendi. O günden sonra yaşamımız değişmişti. Babaannemin eğlenceli tekerlemeler söylediği,

annenim zarafet ve güzellikle renklendirdiği, lezzetli yemeklerin sohbet ve kahkaha ile yendiği o akşamları nerede kalmıştı?

Bu parçada anlatılan aile üyelerinin içinde bulunduğu durum, aşağıdakilerden hangisiyle nitelendirilebilir?

- A) **çekapanık** - gururlu
- B) kırılgan - görgülü
- C) tedirgin - sıkıntılı
- D) huysuz - kaderci
- E) saygılı – utangaç (2001-ÖSS)

Metinde geçen “toplumbilim” kelimesinde bir anlam değişmesi olmadığından ayrı yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 456)

24. Bir edebiyatçı değil, bir toplumbilimciydi. Toplumbilimin bilim olarak yeni yeni oluşmaya başladığı bir dönemde yaşamıştı. Bir müzisyenin çelişkili dünyasını inceleyerek ilginç bir yapıt oluşturdu: “Mozart: Bir Dahini Sosyolojisi Üzerine”. Bu yapıtında, müzisyeni, toplumbilimin kendine özgü yöntemleriyle anlatmaya çalışıyor. Yer yer bir bilimsel belge niteliği taşıyan kitap, bir dahinin insana özgü, değişik durumlarını yansıtıyor. Ayrıca, bir insanın çaresizliğini dile getirerek, bunu yaşamış örneklerle zenginleştiriyor.

Bu parçada tanıtılan yazarla ilgili olarak aşağıdakilerin hangisinden söz edilmemiştir?

- A) Nesnel, kanıtlanabilir bilgiler verdiği
- B) Yapıtının etkileyici nitelikler taşıdığı
- C) Bütün yapıtlarını aynı yöntemle oluşturduğundan
- D) Anlattıklarının gerçeklere dayandığından
- E) Ele aldığı kişiyi, farklı özellikleriyle yansıttığından (2001-ÖSS)

Metinde geçen yaşamöyküsü kelimesi ayrı yazılmalıydı: “yaşam öyküsü”

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 486)

25. (I) Türkçe öğretmenimiz, sınıfa girdiği ilk gün bize yaşamöyküsünün ne olduğunu anlatıp kendi yaşamöykümüzü yazmamızı söylemişti. (II)

O zaman, bu çalışmanın gerekçesini anlayamamıştım. (III) Bugün, ben de öğretmen olduktan sonra, düşünüyorum da bu çalışma, öğretmen ile öğrenci arasında kurulabilecek güçlü bir iletişim başlangıcı olabilir. (IV) Ayrıca öğrencilerin, kendilerini tanımalarını sağlayabilir. (V) Keşke tüm öğretmenler bu tür çalışmalarla öğrencilerini, iç dünyalarıyla hesaplaşmaya yönlendirse, kendilerini tanıma konusunda cesaretlendirse. Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde “dilek” söz konusudur?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V. (2002-ÖSS)

E şıkkındaki “okuryazar” kelimesi bitişik yazılmalıydı.

26. Dil devrimimiz, Cumhuriyetten çok önce başlamış; ancak gerçek başarısını, Cumhuriyet dönemi yazar ve bilim adamlarının çalışmalarıyla göstermiştir. Yabancı sözcük ve kurallardan hızla kurtulan Türkçemiz, yeni sözcüklerle hem gelişmiş hem zenginleşmiştir. Türkçemizin çeşitli olanaklarından yararlanılarak dile kazandırılan bu yeni sözcük ve terimler aracılığıyla, bilimsel bulgu ve bilgiler toplumun bütün kesimlerince, büyük ölçüde benimsenmiştir. Bu yolla, insanımızın düşünme ve aklını kullanma gücü geliştirilmiştir.

Bu parçada dil devrimiyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Halkın aydınlanmasını sağladığı
- B) Bilim ve sanatı geliştirdiği

- C) Çok eski bir geçmişi olduğu
- D) Gerçekleşmesinde değişik yollara başvurulduğu
- E) **Okur yazar sayısını artırdığı**(2002-ÖSS)

“Bir” kelimesi “biraz, birkaç, birçok, hiçbir” kelimelerinde birleşik yazılır. Bundan dolayı metinde geçen “hiçbir” kelimesi ayrı değil “hiçbir” şeklinde birleşik yazılmalıdır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s.244)

27. Kitaplarla tanıştıktan sonra yaşamım anlam kazandı, diyebilirim. İnsanlarla iletişimim çok değişti; **konusurken, yazarken, okurken, düşünürken neredeyse hiç bir sorun yaşamıyorum.** Dünyaya daha geniş bir pencereden bakmayı öğrendim. Kendimi çok daha rahat anlatabiliyorum. Keşke herkes zamanını nasıl değerlendireceği üzerinde düşünse ve bunun bir kısmını okumaya ayırsa. Böylece insanlarda kendini bir başkasının yerine koyma duygusu gelişir ve bireyler birbirleriyle daha rahat iletişim kurabilir.

Bu parçada okumayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Zamanın bilinçli kullanılmasıyla bağlantılı olduğuna
- B) Bireylerin, olayları algılayış biçimini değiştirdiğine
- C) İnsanların birbirlerini anlamasını kolaylaştırdığına
- D) Kişilerin, kendilerini tanımalarına olanak sağladığına
- E) İnsanlara, başkalarını yönlendirme gücü kazandırdığına (2002-ÖSS)

Metinde geçen “toplumbilim”, “ruhbilim”, “ruhbilim” kelimeleri ayrı yazılır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, s. 456–393)

28. Kimi yazarlar, kendi yaratma yöntemlerini açıklarken, gerçeğe her yönüyle bağlı kaldıklarını, gerçeği eksiksizce yansıtmayı yazarlığın temel

ilkesi saydıklarını söylerler. Düşsellikten kaçındıklarını, söz arasında özellikle belirtmeye özen gösterirler. Yazdıklarıyla yaşananlar arasındaki ilişkiyi vurgulamaya çabalarlar. **Dahası, bir romancıdan, öykücüden çok, bir tarihçi, toplumbilimci, ruhbilimci gibi davrandıklarını söyleyenler bile vardır.**

Aşağıdakilerden hangisi, bu parçada belirtilen görüşle uyumludur?

- A) Bir sanat yapıtında yansıtılan gerçek, gerçeğin kendisi değil törpülenmiş, cilalanmış bir görünümüdür.
- B) Bir yapıtta yansıtılan gerçekleri yaşamla özdeşleştirmeye çalışmak, doğru bir tutum değildir.
- C) Yaşamdan alınan öğeler, yazarın yüreğinde ve kafasında yeniden biçimlendirilmezse yazınsal bir yapıta dönüşemez.
- D) Düş gücüyle oluşturulmamış bir yapıt, gerçek anlamda yazınsal bir yapıt sayılamaz.
- E) Yapıtların, içerik yönünden yaşama sıkı sıkıya bağlı olması gerekir. (2003-ÖSS)

29. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “eleştiri” söz konusu değildir?

- A) Kitap okunduğunda, yazarının, ne yazacağını uzun uzadıya ölçüp biçen, bunları bir tartımdan geçiren, düzene koyan sanatçılardan olmadığı anlaşıyor.
- B) Gençlik yıllarında çeşitli dergi ve gazetelerde yazdığı yazıları derleyip bunları yazılış tarihlerine göre sıralayarak kitap haline getiriyor.
- C) Konusunu günlük yaşamdan almasına karşın, kullandığı dil ve anlatımındaki pürüzler yüzünden, söyledikleri gereği gibi anlaşılmıyor.
- D) **Yüzeysel bilgilere dayanarak yaptığı ruhbilimsel çözümlemeler, yapıtın dokusu içinde belirli bir işlev taşımıyor.**
- E) Çizmeye çalıştığı tarihsel ortamı ayrıntılarıyla yansıtamayışı, yapıtının inandırıcılığını büyük ölçüde azaltıyor. (2004-ÖSS)

E şıkkındaki “arasıra” kelimeleri ses veya anlam değişmesine uğramadığından ayrı yazılır. Sorudaki yazım hatalıdır. “Ara sıra” şeklinde yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 98)

30. “Geçenlerde bir gazete ‘saygı ve hürmet’ diye yazmış, Nurettin Artam alay ediyordu. Elbette alay edilecek şey, Kullandıkları sözlerin anlamını düşünmeyenler, gelişigüzel kullanıyorlar birtakım sözleri; onlarda anlam dışı bir güzellik bulunduğunu sanıyorlar.”

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, paragrafta yakınılan yanlışa benzer bir yanlış yapılmıştır?

- A) Onun bu konudaki görüş ve düşüncesini hiç doğru bulmadım.
- B) Bence arkadaşınız görev ve sorumluluk yüklemek için çok genç.
- C) Onun, meslektaşları arasında, bu derece sayılıp sevildiğini bilmiyordum.
- D) Çocukları sağlıklı ve sıhhatli yetiştirmek için beslenmelerine önem vermeliyiz.
- E) **Dost ve arkadaşları ile arasıra bir araya gelmekten büyük bir mutluluk duyardı.**(1981-ÖYS)

Metinde geçen “Donkişot” kelimesi ayrı yazılır. Sorudaki birleşik yazımı hatalıdır. “Don Kişot” şeklinde yazılmalıydı.

31. “Bencilliği tüm ilkeiliği içinde vurgulayan Eugénie Grandet, **inanılmaz serüvenlere girişen ve türlü acılara katlanan Donkişot**, yükseklerle tırmanma tutkusunu belirleyen Kırmızı ve Siyah (Kızıl ile Kara), hep bize insan doğası ve insan ruhu üzerine bilgiler vermişlerdir.”

Bu parçada adı geçen üç yapıtın yazarları kimlerdir?

- A) Emile Zola – Cervantes – Paul Bourget
- B) Gustave Flaubert – Alphonse Daudet – Halit Ziya

- C) Honoré de Balzac – Moliere – Marcel Proust
- D) Emile Zola – Alphonse Daudet – Sabahattin Eyüpoğlu
- E) Honoré de Balzac – Cervantes – Stendhal (1981-ÖYS)

32. “Hamlet, değişik kişi ve toplumlarca farklı yorumlanabilmektedir. Donkişot için de durum aynıdır. **Donkişot’u, soyluların yıkılmakta olan değerlerini alaya alan bir yapıt olarak değil**, tek başına kalsa bile doğruya, haklıya, güzele olan inancı savunma yürekliliği olarak yorumlayanlar vardır. Balzac’ın romanlarına da benzer yaklaşımla yeni anlamlar kazandırılmaktadır.”

Bu açıklamaya göre sanat yapısı için, aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Özü yönünden geleceğe dönük olmalı.
- B) Güncel olay ve olguları anlatmaktan kaçınmalı.
- C) Bakış açılarına göre değişik boyutlar içerebilmeli.
- D) İletisinin (mesajının) ne olduğu belirgin olmalı.
- E) Evrensel değer yargılarının dışına çıkılmamalı. (1983-ÖYS)

E şıkında geçen “düş gücü” kelimesi ayrı yazılır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu,2005, s. 186)

33. “1940 şiiri, kendinden önceki şiire bir tepkidir. Daha doğrusu o şiirde bulunmayan özelliklerin ardına düşmüştür. Şiirimiz, bir yandan şairin dilen bağ olan engellerden arınırken, bir yandan da hayata yönelmiştir. Şiir masa başı ürünü olmaktan çıkmıştır. Hayatla alışverişini sürdürerek hemen her türlü konunun kapısını çalmıştır. Düşünceye ağırlık vermiş, sıradan insanın hayatına ayna tutmuştur bu şiir.”

Parçaya göre 1940’tan önceki şiirimiz için aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

- A) Konuların işlenişi bir çeşitlilik göstermez.

- B) Yazılanla yaşanan arasında bir bağlantı görülmez.
- C) Belirli konuların dışına çıkılmaz.
- D) Belirli kurallara uyma zorunluluğu vardır.
- E) **Duygunun ve düşgücünün payı büyüktür.**(1983-ÖYS)

Metindeki “Hasta çocuk” adında kitap adlarının her kelimesinin büyük harfle başlaması kuralına uyulmamış ve ikinci kelime küçük harfle başlamış. “Hasta Çocuk” şeklinde yazılmalıydı.

D şıkkındaki “Türkçe’ye” kelimesinin yazımı da “Türkçeye” şeklinde olmalıydı, çünkü özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 19–48)

34. “Hasta çocuk, Nesrin ve Balıkçılar, günlük hayat izlenimlerinden esinlenerek oluşturulmuş manzum hikâyelerdir. Bu manzumelerde Fikret’in yaptığı şey, konuşma diline yakın bir şiir dilini bulmak olmuştur. Ayrıca aruzla yazılmış dizelerin, öteden beri süregelen bağımsızlığını bozmuş ve manzumeyi dizelerden oluşan bir bütün halinden, basbayağı cümlelerden yapılmış bir yazı haline getirmiştir.”

Bu paragrafta Tevfik Fikret’in hangi özelliğinden söz edilmemiştir?

- A) Nazmı nesre yaklaştırmasından
- B) Şiirlerinde toplumsal konulara da değinmesinden
- C) Beyit bütünlüğünü kırmasından
- D) **Aruzu, Türkçe’ye ustalıkla uygulamasından**
- E) Şiirlerinde yaşanan gerçekleri yansıtmasından (1983-ÖYS)

B şıkkındaki “terketmek” kelimesinde ses düşmesi veya türemesi olmadığı için “terk etmek” şeklinde ayrı yazılmalıydı. B şıkkındaki yazım hatalıdır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 449)

35. Yazın alanının en çapraşık sokağı olan tiyatro dalında, bugüne kadar sürçmeden ilerleyen çok az gencimiz oldu. Çoğu, bu karanlık yolda biraz emekledikten sonra yitip gittiler. Kendi kendine yetişsin diye bu kurak alana bıraktığımız tiyatro yazarlarımız, yıllarca boş yere çabalayıp durdular. Tehlikeleri gösterecek bir kıyı fenerinden yoksun olarak uzun süre bocalayıp sonunda battılar.

Bu parçada neden yakınılmaktadır?

- A) Tiyatro yazarlığına özenenlerin yeteneksiz olmasından
- B) Tiyatro yazarlarının, bu alanı çabuk terketmesinden**
- C) Tiyatro yazarı yetişmesine elverişli bir ortam bulunmamasından
- D) Tiyatro alanına yönelenlerin çok az olmasından
- E) Tiyatro alanında kendi kendine yetişme çabasına önem verilmemesinden (1988-ÖYS)

“Farketmek” kelimesinde ses düşmesi veya türemesi olmadığından ayrı yazılır. C şıkkındaki yazım yanlıştır.

36. İnsanların çoğu, ömürlerini, yarın ile uğraşırken bugünden tat almayı unutarak geçirirler. Falan iş olacak mı? Filan sıkıntıdan nasıl kurtulacağım? Böyle sorunlarla kaygılanarak ve günlük mutluluk olasılıklarını görmezden gelerek yılları öğütürler. Ömrün sonu bir gün birdenbire çıkıverir karşılına. O zaman dönüp geriye bakar, “Demek dünyadaki serüvenim buymuş.” diye şaşakalırlar. Onun için şu sözü çok gerçekçi bulurum, “Yaşam, biz başka planlar yaparken başımızdan geçenlerdir.” Bilinçli insanın bu tuzaktan kaçınması gerekir.

Bu parçada anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gelecekle ilgili planlar, insanı hayal kırıklığına uğratır.
- B) İnsanın, “Yaşadım.” diyebilmesi, yaşadığı günün hakkını vermesine bağlıdır.
- C) Yaşam, farkedilmeyecek kadar kısa ve üzüntü vericidir.**
- D) İnsan günlük yaşamında, geleceği düşünmemelidir.
- E) İnsanlar, genellikle yaşamdan beklediklerini ulaşamazlar. (1988-ÖYS)

Metinde geçen “arasıra” kelimesinde bir anlam değişmesi olmadığına göre “ara sıra” şeklinde ayrı yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 98)

37. Falih Rıfkı Atay bir gazete yazarı. Yazılarının çoğu politika üzerine; fırsat buldukça da yakın tarihe şöyle bir dokunuyor; arasıra fıkralar da yazıyor. Sanat alanında ilgi çekici önemli bir çalışması yok; gene de edebiyatçı biliniyor. Onu edebiyatçı kılan nedir? Duygularını, düşüncelerini sanatlı bir biçimde mi anlatıyor? Günlük küçük politikadan, bütün çağları, bütün insanları saracak bir politikaya mı açılıyor? Bu sorulara kimse “Evet.” diyemez. Öyleyse ne? Bana kalırsa onu edebiyatçı yapan, Türkçeyi kullanmadaki ustalığı, üslubu. En ağır konuları bile sıkmadan, yormadan, tatlı tatlı anlatıyor.

Bu parçada anlatılanları özetleyen cümle aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Falih Rıfkı, kolay okunan, usta bir fıkra ve söyleşi yazarıdır.
- B) Bütün sanatçılar dili ustaca kullanır.
- C) Falih Rıfkı’nın asıl başarılı olduğu alan gazeteciliktir.
- D) Usta bir yazar, politika ile sanatı kolayca bağdaştırabilir.
- E) Falih Rıfkı, yazılarının konusu ve içeriğiyle gazete yazarı, anlatımıyla sanatçıdır. (1988-ÖYS)

Yazım yanlışı sorusu olmasına rağmen soruda iki yazım yanlışı yapılmıştır. C şıkkı cevap olarak verilmiş ama aynı hata B şıkkında da yazım yanlışı yapılmıştır. Çünkü özel adlara getirilen yapım ekleri kesme işaretiyle ayrılmaz.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 48)

38. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Türkiye Büyük Millet Meclisi’ndeki töreni televizyondan izledim.
- B) **Sözünü, “Bu ülke daha nice Mehmet’ler yetiştirir.” diyerek bitirdi.**
- C) Başarımızı kutlamak için akşam Ahmet’lerde toplanacağız.

D) Beni saat 9.00'da otobüs durağında bekleyecekti.

E) Mevsimin kurak geçmesi Konya Ovası'nda verimi etkiledi.(1989-ÖYS)

“-sız” isimden isim yapma ekidir. Yapım ekleri eklendiği kelimeden kesme işaretiyle ayrılması gerektiği halde metinde geçen kelimeleri “Shakespeare’siz, Balzac’sız, Tolstoy’suz” şeklinde kesme işaretiyle ayrılarak yazılmış ve yazım yanlışı yapılmıştır.

39. Sanatı bilimden üstün tutan bir bilim adamı şöyle diyor : “C. Colomb Amerika’yı keşfetti, C. Bernard karaciğerin bir özelliğini buldu. C. Colomb ve C. Bernard olmasaydı Amerika kıtası ve karaciğer de yine vardı. Belki bunların ayırımına varmayacaktık, ama bunlar var oluşlarını sürdürecekti. Oysa bir Hamlet için durum hiç de böyle değildir. **Shakespeare’siz Hamlet kesinlikle olmazdı. Balzac’sız bir Goriot baba’nın Tolstoy’suz bir Savaş ve Barış’ın olmayacağı gibi...**”

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilimsel buluşlar, sanat ürünlerinden daha eskidir.

B) Bilimsel buluşlar ortaya koymak, sanat ürünleri yaratmaktan daha az zaman alır.

C) Sanat, daha önce olmayan, yine bir ürünün ortaya konulmasıdır.

D) Sanat eserinin kalıcılığı, sanatçının yeteneğine bağlıdır.

E) Sanat ürünleri bilimsel buluşlardan daha kalıcıdır.(1989-ÖYS)

Türkçe kelimelerin sonunda b, c, d, g ünsüzleri bulunmaz. A şıkkındaki “ard arda” ikilemesinde bu kurala uyulmamış, “art arda” şeklinde yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s.9–100)

40. Tiyatro, sınırları o kadar geniş bir bilgi ve çalışma alanı ki insanın bir ömrü değil, yüz ömrü bile olsa, onu bütünüyle öğrenmeye yetmez. Öyle ki insan, bütün bir yaşamını tiyatroya ayırmış olsa da ömrünün sonunda tıpkı başlangıçtaki gibi boş ve bilgisiz görür kendini. Çünkü yaşam, nasıl

yeni günler getiriyorsa, yeni günler de tiyatroya yeni yeni üsluplar, yeni yeni düşünceler, yeni yeni deneyimler getiriyor.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen içeriği, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) **Tiyatro alanında, ard arda ortaya çıkan yenilikler izlenmelidir.**
- B) Tiyatro sanatçısının, kendisini yetiştirememesinin nedenleri çok yönlüdür.
- C) Tiyatronun temel bilgilerini öğrenmek, çok uzun çalışma gerektirir.
- D) Tiyatrodaki her değişiklik, ileriye atılmış bir adımın habercisidir.
- E) Tiyatronun, sürekli bir değişim süreci içinde oluşu, onun bütünüyle kavranmasını güçleştirir.(1990-ÖYS)

“-lı” isimden isim yapma ekidir. Özel isimlere gelen yapım ekleri ayrılması gerektiği halde soruda E şıkkındaki yapım eki almış kelime “Hint”li yi” şeklinde ayrı yazılmış ve yazım yanlışı yapılmıştır.

41. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne adlaşmış bir sıfattır?

- A) Hastayı rahatsız etmemek için, odasına girmedik.
- B) Bu sınıfın en çalışkanını tanımak isterdim.
- C) Yaralı, kazayı bütün ayrıntılarıyla ilgililere anlatmış.
- D) İyilikten etkilenmeyecek kişi yoktur.
- E) **Bu yılki güzellik yarışmalarında jüri, bir Hint’liyi birinci seçmiş.**(1991-ÖYS)

Metinde geçen “haketmek” sözcüğü ses düşmesi var. Ancak hür, hiss gibi seslerden biri düştüğü halde hür ve his şeklinde yazılıyor. Bu kelime kural dışıdır ve bu nedenle ayrı yazılmalıdır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 234)

42. Annem yaşamını bana adamıştı. **Ben de bunu haketmek için ayrı bir çaba harcadım.** Yazdıklarımın müsveddelerini ilk dinleyen, hep o olurdu.

Türkçenin bütün inceliklerini onun konuşmalarından edindim. Kendimle hiç övünmedim, ama onun benimle övünmesine çok çalıştım. O, her alanda benim için eşsiz bir öğretmen oldu. Kültürel birikimim, aile terbiyem, çalışma gücüm, mesleğimde başarı sağlayacağıma inancım, kısaca bende olumlu ne varsa hepsini anneme borçluyum.

Bu parçada sözlü edilen annenin, çocuğu için yaptıkları arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Onu, üstün yetenekli bir çocuk olduğuna inandırma
- B) Dilinin gelişip zenginleşmesini sağlama
- C) Değişik konularda bilgiler kazandırma
- D) Yaptığı işte kendine güvenen biri olarak yetiştirme
- E) Onu her şeyin üstünde tutma (1991-ÖYS)

Metinde geçen “şey” kelimesi belgisiz zamirdir ve daima diğer kelimelerden ayrı yazılır. Dolayısıyla “bir şeyler” kelimesi “bir şeyler” şeklinde ayrı yazılmalıydı.

43. Çocukluğumda ve ilk gençliğimde pek çok Köroğlu anlatıcısına rastladım.

Bunlar, Köroğlu destanlarını kendilerinden birşeyler katarak anlatırlardı. Ben edebiyata, bu destan yaratıcılarını taklit ederek başladım. Gençliğimde hem bir anlatıcı, hem de bir dinleyiciydim. Diyebilirim ki yeni bir roman dili yaratmak isteyen romancı için sözlü edebiyat erişilmez bir kaynak olabilir. Benim temelimde ne kadar Balzac, Dostoyevski, Gogol varsa o kadar da Köroğlu vardır.

Böyle düşünen bir yazar aşağıdakilerin hangisiyle nitelendirilemez?

- A) Yazarlığa yönelmesinde sözü edebiyat ürünlerinin etkisi olan
- B) Folklor ürünlerinin yazarlıkta önemli bir yeri olduğunu düşünen
- C) Yabancı yazarlardan da yararlanmasını bilen
- D) Yeni bir üslup yaratmada, sözlü edebiyatın zengin olanaklar taşıdığına inanan

E) İyi bir yazarın, usta yazarları taklit edenler arasında çıktığını savunan (1991-ÖYS)

Metinde geçen “kimbilir” kelimesi “kim bilir” şeklinde ayrı yazılmalıydı. Sorudaki yazımı yanlıştır.

44. Onun şiiri de, şiir anlayışı da başkalarınınkinden farklıdır. Yazdıklarına bakarsanız şiirinin pek değişmediğini görürsünüz. Çünkü şiirini niçin ve nasıl yazacağını daha baştan kavramıştır. O, insanı, daha doğru bir deyişle belli bir çağda, belli bir toplumsal ilişkiler düzeni içinde yaşayan insanı, anlatmayı amaçlayan şiirler yazmaktadır. **Kimbilir, belki de ilerde insanla ilgili bir tek “uzun şiir” yazacaktır.**

Bu parçada sözü edilen şairle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Şiirlerinde insanı, çevresiyle birlikte ele aldığına
- B) Kendine özgü bir şiir anlayışı bulunduğuna
- C) Bir şiiriyle geleceğe kalmak istediğine
- D) Şiirde, sürekli olarak aynı yolu izlediğine
- E) Şiirlerinde ana temanın insan olduğuna (1991-ÖYS)

IV. cümledeki “çağdışı” kelimesinde bir anlam değişmesi olmadığı için kelime “çağ dışı” şeklinde ayrı yazılmalıdır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 147)

45. (I) İlk öykülerini dergilerde yayımlamaya başladığı zaman on sekiz yaşındaydı. (II) Bu ilk öykülerinde sıfatlardan, söz sanatlarından kaçınan yalın dili ve ayrıntıları gözlemlemedeki ustalığı ile dikkati çekti. (III) Yazın yaşamı boyunca ülkesinin insanlarından söz etti. (IV) **Çağdışı insanlık dışı olaylara karşı savaştan bir an geri durmadı.** (V) Bu savaşını öykü türünün sınırları içinde kalarak gerçekleştirdi.

Yukarıdaki cümlelerin hangisinde, sözü edilen yazarın üslup özelliği belirtilmektedir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V. (1992-ÖYS)

Metinde geçen “ekeylem” kelimesi “ek eylem” şeklinde ayrı yazılır.

(İmlâ Kılavuzu, s.191)

46. Aşağıdaki dizelerin hangisinde zamir ekeylem olarak yüklem olmuştur?

- A) Beni herkes severdi çocukluğumda
B) Sendin bütün korukların çaresi
C) Ben uzaklarda olmalıyım, çok uzaklarda
D) Denize bakan evler gibiydim seninle
E) Onu benden, beni ondan ayıran deniz (1992-ÖYS)

Metinde geçen “yüz yıl” kelimesi “yüzyıl” şeklinde bitişik yazılır. Sorudaki yazım hatalıdır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s.499)

47. Genç sanatçı kendinden önce gelmiş olanların bir adım ötesine geçmek isterse onların eserlerine dudak bükerek bakmamalı; tam tersine, bu eserler karşısında gözünü dört açmalıdır. Bir zamanlar onların da yeni olduğunu ama zamana dayanarak yüz yıllar ötesinden günümüze kadar gelebildiğini unutmamalıdır. Yarına kalmış olan her eserin bir güzelliği, bir yaşayan tarafı olduğunu düşünmeli, en kötülerini bile anlamaya, onların yaşamasını sağlayan gizli güzellikleri bulmaya, görmeye çalışmalıdır.

Bu parçada genç sanatçılara verilen öğüt aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eskilerin başarılı olmadıkları alanlarda, eser vermeleri.

- B) Eski eserleri günümüze uyarlama yolunu seçmeleri.
- C) Toplumda değişmeyi ve gelişmeyi hızlandıracak eserler ortaya koymaları.
- D) Dünün yapıtlarını anlamaya çalışarak onları aşmak için çaba harcamaları.
- E) Çağdaş çağa değişen güzellik anlayışına ayak uydurmaya çalışmaları. (1992-ÖYS)

Metinde geçen “başkaldırma” kelimesi “baş kaldırma” şeklinde ayrı yazılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 116)

48. A. Şinasi'nin “Fahim Bey ve Biz” adlı eserinin kendine özgü nitelikleri vardır. Geleneksel anlamda ne tam bir öykü ne de tam bir roman olan bu eser, kişinin dış dünyasıyla ilgili olayların oldukça sınırlı kaldığı bir yaşamöyküsüdür. Bu öykü alışılmış tekniklerden farklı biçimlerde oluşturulmuştur. Öyküsü anlatılan garip tabiatlı, sevimli kahraman Fahim Bey'in ruh hali, çevresinde yarattığı tepkilerle veriler. Fahim Bey yaşam gerçeklerine yenilmiştir. **Karşılaştığı güçlülere başkaldırmayı bile düşünmez. Üzerindeki doğulu örtü onu kendi ortamında anlamamızı kolaylaştırır.**

Bu parçada Fahim Bey'le ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Kişiliğinin farklı yöntemlerle çizildiğine
- B) Yaşamdaki zorluklara boyun eğdiğine
- C) İç dünyasını yansıtan durumlara yer verildiğine
- D) Başkalarınca yadırganan davranışlara sahip olduğuna
- E) Sessiz ve mutlu bir yaşam sürdüğüne (1992-ÖYS)

Soruda paragrafın sonundaki cümleyi tamamlayan seçenek sorulmuştur. Cümlelerin devamına geleceği için seçenekler küçük harfle başlamalıydı.

49. Kimi yazarların ve eleştirmenlerin öyküyü, yazarın romana geçmesi için bir çeşit hazırlık, bir kalem alıştırmaya deneyi saydığını biliyorum. Belki de bu yaygın kanı yüzünden...

Düşüncenin akışına göre, bu parçanın sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) **Yazınımızda**, romanı anımsatan uzun öyküler çoğaldı.
- B) **Öyküye**, romanın kısaltılmış biçimi olarak bakıldı.
- C) **Öykü**, romana göre daha az değerli bir tür sayıldı.
- D) **Bazı** ürünlerin öykü mü yoksa roman mı olduğunu belirlemek güçleşti.
- E) **Roman** ve öykülerde gerçek olaylar anlatılmaya başlandı. (1993-ÖYS)

“Arasöz” ve “başbaşa” kelimeleri ayrı yazılır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s.98- 115)

50. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde arasöz vardır?

- A) La Fontaine hoş sohbeti, candan dostluğu, acıyı tatlı eden filozofluğu ve şakalarıyla kendini sevdirmiştir.
- B) La Fontaine, çağında, yaşayışı, davranışı, şiir anlayışı, edası ve üslubuyla tek başına kalmıştır.
- C) La Fontaine’in masalları, konu, kişi, dil ve anlatım özellikleri yönünden her yaştaki insanı etkiler.
- D) La Fontaine, fabllerin unutulmaz yaratıcısı, yaşamını etkileyen türlü güçlükleri yapıtlarında yansıtmıştır.
- E) **La Fontaine doğayla başbaşa geçirdiği, içine kapanık yılların ardından kendini birdenbire Paris’te buldu.** (1997-ÖYS)

Metinde geçen “yurtdışı” kelimesi ayrı yazılır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 496)

51. Yurtdışındaki bir liseden mezun olma durumu olduğunda bu sınava katılamaz.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmaktadır?

- A) Yüklemin 3. tekil kişili olmasından
- B) Gereksiz yere dolaylı tümleç kullanılmasından
- C) İşaret sıfatının yanlış yerde kullanılmasından
- D) Gereksiz sözcükler kullanılmasından
- E) Yüklemin olumsuz olmasından (1997-ÖYS)

II.BÖLÜM

2. KELİME GRUPLARIYLA İLGİLİ TÜRKÇE YANLIŞLARI

2.1. Tamlayan Eksikliğine Bağlı Yanlışlar

Bir yazıyı kim okursa okusun o yazıdan aynı şeyin anlaşılmasına açıklık denir. Açık olmayan cümlelerde söylenmek istenenler bazen az anlaşılır bazen de her okuyan yazıdan farklı bir anlam çıkarır. Aşağıdaki cümleler açık olmadığı için ne anlama geldiği belli olmayan cümlelerdir:

“Geçen gün yaptıklarından çok rahatsız olduk.” Bu cümlenin açık olabilmesi için şu şekilde kullanılması gerekirdi:

Geçen gün senin yaptıklarından çok rahatsız olduk.

Geçen gün onun yaptıklarından çok rahatsız olduk.

Öğrencilerimiz, kitap kaynakları ve bilgi edinme olanakları var.

(Öğrencilerimizin, kitap kaynakları ve bilgi edinme olanakları var.)

Kardeşini dün okulda göremedim.

Senin, onun

Kim olduğunu bilmiyorum.

Senin, onun

Elbiselerini temizleyiciye vermiş.

Kendi, senin, onun

İşkembe çorbasını Sueda' dan daha çok severim.

Sueda' nın kendisinden

Sueda' nın sevdiğinden

Bu başlık altındaki hata 2000 yılı ÖSS'de 19. soru olarak sorulmuştur:

“ Yukarıdaki cümlelerin hangilerindeki altı çizili sözcüklerin aldığı ekler, onlara hem ikinci hem de üçüncü tekil kişiye ait olma anlamı katar?

İkinci: (in) veya üçüncü tekil kişi (-i) iyelik eki almış bir sözcük durum eklerinden birini aldığı zaman sözcüğün hangi kişiye olduğu belli olmaz:

“Yaptıklarından rahatsız oldu.” cümlesi bu nedenle üç farklı şekilde yazılabilir:

Kendi yaptıklarından rahatsız oldu.

Onun yaptıklarından rahatsız oldu.

Senin yaptıklarından rahatsız oldu.

Dolayısıyla bu cümlelerde tamlayan düşünebildiği için, tamlayanın verilmesi gerekir. ÖSYM bu durumu soru olarak sormuş ama kendi sorularında gereken hassasiyeti göstermemiştir.

A şıkında “Senin geleceğini mi onun geleceğini mi hiç ummuyorduk?”, D şıkında “Senin öğretmenini mi onun öğretmenini mi gördüm?” belli değil.

1. “Doğrusu bu kadar erken geleceğini hiç ummuyorduk.” cümlesi, yan cümlecüğün görevi yönünden, aşağıdakilerden hangisi ile özdeştir?
 - A) **Eve geldiğimizde misafirler çoktan gitmişti.**
 - B) Gazetedeki resimleri görünce çok şaşırdım.
 - C) Bu kitabı ona verdiğimi unutmuşum.
 - D) **Sinemaya giderken otobüste öğretmenini gördüm.**
 - E) İstanbul’a gelen turistler yarın İzmir’e gidecekler.(1982-ÖSS)

E şıkında “Senin kardeşinden mi, onun kardeşinden mi veya kendi kardeşinden mi söz açılınca gözleri parlıyor?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “parlamak” kelimesi “Mesleğinde kısa sürede parladı.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?
 - A) Sakin tavırlı bir insandı; böyle parlamasına bir anlam veremedim.
 - B) Daha ilk eseriyle parlamış, herkesçe sevilen bir yazar olmuştu.
 - C) Bidondaki benzin parlayınca kaçışmaya başladılar.
 - D) Gökyüzünde yıldızlar bir parlıyor, bir kayboluyordu.
 - E) **Söz kardeşinden açılınca gözleri parlıyor, bir şeyler söylemek istiyordu.** (1987-ÖSS)

E şıkında “Senin mi, onun mu, kendi yaptıklarını mı yeterli bulmuyor?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?
 - A) Burada, en çok eski arkadaşlarımı arıyor, özlüyorum.
 - B) Kanunun az bilinen bir yönüne ışık tutuyor aydınlatıyor.
 - C) Yeni çıkan kitapları alıyor, hemen okuyorum.

D) Gezilerinde yeni yerler görüyor, değişik insanlar tanıyor.

E) **Yaptıklarını yeterli bulmuyor, eleştiriyor.** (1990-ÖSS)

A şıkında “Senin mi, onun mu arkadaşını gözüm ısırtıyor?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılan deyim, açıklamasıyla birlikte verilmiştir?

A) **Arkadaşını gözüm ısırtıyor; daha önce bir yerde görmüş gibiyim.**

B) O her zaman böyledir; hep işin kolayına kaçır.

C) Dün akşam, yolculuk heyecanından olacak, gözüme uyku girmedi.

D) Çocuklarının para sıkıntısı çekmesini istemez; onlara bol harçlık verirdi.

E) O olayı düşündükçe, tüylerim diken diken oluyor.(1993-ÖSS)

I. cümlede “Senin mi, onun mu yaptığını gece boyunca okuyup yuttuktan sonra, vakit geçirmeme olanak yoktu?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

5. (I) **Yaptını gece boyunca okuyup yuttuktan sonra, vakit geçirmeme olanak yoktu.** (II) Düşüncelerimi belirlemek için hemen yazmaya koyuldum. (III) Öncelikle şunu söyleyeyim: (IV) Bugünkü edebiyatta bu güçte bir yapıtla karşılaşmadım. (V) Günümüzün yazarları arasında hiç kimse, ne ben ne de bir başkası, böyle bir şey yazmayı başaramadı.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde “karşılaştırma” söz konusudur?

A) I. ve II.

B) I. ve IV.

C) II. ve III.

D) III. ve IV.

E) IV. ve V. (1996-ÖSS)

D şıkında “Senin mi, onun mu yaptıklarının yeterli olmadığını anlatmaya çalışıyorum?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bu işi onun başaracağını sanıyorum.
 - B) Yapılanları doğru bulmadığıma inanıyorum.
 - C) Alınan kararları sana da bildiriyorum.
 - D) Yaptıklarının yeterli olmadığını anlatmaya çalışıyorum.**
 - E) Kamuoyunun bu konuda aydınlatılması gerektiğini düşünüyorum.
- (1996-ÖSS)

B şıkında “Senin mi, onun mu kardeşinin yerinde şimdi o çalışıyor?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

7. Sabah olunca, güneşin ilk ışıkları dağların doruklarını aydınlattı.
- Aşağıdakilerin hangisi, öğeleri ve öğelerinin sıralanışı bakımından bu cümleye benzemektedir?
- A) Zaman, onun için çok önemlidir.
 - B) Kardeşinin yerinde şimdi o çalışıyor.**
 - C) Evde yalnız kalınca müzik dinler.
 - D) Babasının arkasından o da işe gitti.
 - E) İki saat sonra su, depoyu doldurur. (1998-ÖSS)

Soru metnindeki birinci cümlede “Senin mi, onun mu romanını okuyup bitirdim?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

- 8. Romanını okuyup bitirdim.** Hele biraz zaman geçsin, hazmedeyim. Neler kaldı, neler gitti? Bunları saptadıktan sonra bildireceğim görüşlerimi.
- Böyle diyen bir kişi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
- A) Düşüncelerini açıklamadan önce, başkalarıyla tartışarak doğrulamak ister.
 - B) Ayrıntılı olarak düşünmenin gereğine inanır.
 - C) Zaman içinde görüşlerin değişebileceğini düşünür.
 - D) Düşüncelerini hemen açıklamaktan kaçınır.
 - E) İzlenimlerini yorumlayıp değerlendirme eğilimindedir. (1999-ÖSS)

III. cümlede “Senin mi, onun mu, kendi kalemelerini mi başka kutuya yerleştirdi?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

9. I. Teyzelerin dün sinemaya gittiler.

II. Çiçeklerine yazın bolca su vermelisin.

III. Kalemlerini başka kutuya yerleştirdi.

IV. Ceketlerimizi dolaba astım.

V. Evleri bize çok yakındır.

Yukarıdaki cümlelerin hangilerindeki altı çizili sözcüklerin aldığı ekler, onlara hem ikinci, hem de üçüncü tekil kişiye ait olma anlamı katmıştır?

A) I. ve II.

B) I. ve V.

C) II. ve III.

D) III. ve IV.

E) IV. ve V. (2000-ÖSS)

A şıkkında “Senin mi, onun mu, kendi okulunun mu ne zaman açılacağını bile bilmiyordu?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

C şıkkında “Senin, onun, kendi arkadaşının mı kitabını bulamayınca çok üzüldü?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir isim tamlaması kullanılmıştır?

A) **Kardeşimin böyle bir şey yapacağını sanmıyordum.**

B) Okulunun ne zaman açılacağını bile bilmiyordu.

C) **Arkadaşının kitabını bulamayınca çok üzüldü.**

D) Evinin düzenli olmasına özen gösterirdi.

E) Sarsıntının önce nerede duyulduğu öğrenilemedi.(1987-ÖYS)

B şıkkında “Senin, onun, kendi arkadaşının mı böyle soğuk davranmasına çok üzülmüştü?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “soğuk” sözcüğü ötekilerden farklı anlamda kullanılmıştır?

A) Soğuk havaya karşı hiç direnci yoktur.

B) **Arkadaşının böyle soğuk davranmasına çok üzülmüştü.**

C) Yaz kış soğuk suyla yıkanmayı alışkanlık edinmişti.

D) Artık soğuk ve yağışlı günler başladı.

E) Güneşli ama soğuk bir günde yola çıktılar.(1988-ÖYS)

E şıkında “Senin mi, onun mu evine gidip mutluluklar dilemiştik?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

12. Arada sırada telefonla görüşüyoruz.

Bu cümlelerin yüklemi çatı bakımından, aşağıdaki cümlelerden hangisinininkiyle benzerlik göstermektedir?

- A) Kendisiyle sık sık buluşuyorduk.
- B) Zor bir işin altına girmiştik.
- C) Öfkesi sonunda yatışmıştı.
- D) Dostluğumuz günden güne geliyordu.
- E) **Evine gidip mutluluklar dilemiştik.**(1990-ÖYS)

C şıkında “Senin mi, onun mu davranışlarına içten içe sinirleniyordu?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Art arda aynı yanlışı yaptı.
- B) Annem her zaman “kalp kalbe karşıdır.” der.
- C) **Davranışlarına içten içe sinirleniyordu.**
- D) Olayı duyunca renkten renge girdi.
- E) Bu iş aşağı yukarı bir hafta sonra biter.(1991-ÖYS)

B şıkında “Senin mi, onun mu sorularına cevap vermekte güçlük çekiyorum?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Onlarla bugünlerde sık sık karşılaşıyorum.
- B) **Sorularına cevap vermekte güçlük çekiyorum.**
- C) Bunu, kendim ve arkadaşlarım adına söylüyorum.
- D) Başkalarının anlattıklarını büyük bir dikkatle dinliyorum.
- E) Toplantıya katılmak ve düşüncelerimi açıklamak istiyorum. (1992-ÖYS)

B şıkında “Senin mi, onun mu mavi çizgili gömleğinin düğmesi kopmuş?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir ad takımı arasına, tamlamanın sıfatı girmiştir?

- A) Yeni aldığı güneş gözlüğünü kaybetmiş.
- B) **Mavi çizgili gömleğinin düğmesi kopmuş.**
- C) Ağacın pencereye değen dallarını kesmek gerekiyor.
- D) Dün, uzun süredir görmediğim bir okul arkadaşına rastladım.
- E) Senin önerdiğin kitabı bir türlü alıp okuyamadım.(1993-ÖYS)

C şıkında “Senin mi, onun mu sınıfta kaldığına çok üzüldü?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Yaşamını zenginleştiren, anlam kazandıran birçok dostu var.
- B) Her yıl arkadaşlarıyla Bodrum’a gider, orada uzun bir tatil yapar.
- C) **Sınıfta kaldığına çok üzüldü, bunu kimseye söyleyemedi.**
- D) Yolda arkadaşlarıyla karşılaştı, onlara, olanları anlattı.
- E) Yeni bir ev aldı, içini istediği gibi döşedi.(1993-ÖYS)

A şıkında “Senin mi, onun mu, kendinin mi suçsuzluğunu kanıtlayıncaya kadar akla kararı seçti?” belli değil. Bu nedenle anlatım bozuktur.

17. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “çok sıkıntı çekmek, çok yorulmak” anlamında bir deyim kullanılmıştır?

- A) **Suçsuzluğunu kanıtlayıncaya kadar akla kararı seçti.**
- B) Yanlış yapmaktan korktuğu için her işi ince eleyip sık dokurdu.
- C) Kötü haberi alınca kafası allak bullak oldu.
- D) Söylediğimi yapmamak için bir dereden su getirdi.
- E) Savurgan davrandığı için iki yakası bir araya gelmiyordu.(1995-ÖYS)

2.2. Tamlanan Eksikliğine Bağlı Yanlışlar

Bir tamlamada birden fazla tamlayan varsa; tamlayanlardan biri sıfat tamlaması, diğeri de belirtili ya da belirtisiz ad tamlaması kuramaz.

Bu toplantıda toplumsal ve çevre sorunları üzerinde duruldu.
(Bu toplantıda toplumsal sorunlar ve çevre sorunları üzerinde duruldu.)

Öğrencilerimizin annesi ve babaları okula çağırıldı.
(Öğrencilerimizin anneleri ve babaları okula çağırıldı.)
(Öğrencilerimizin anne ve babaları okula çağırıldı.)

Sabaha karşı kedi ve köpek havlamasından uyandık.
(Sabaha karşı kedi ve köpek seslerinden uyandık.)
(Sabaha karşı kedi miyavlaması ve köpek havlamasından uyandık.)

2.3. Tamlama Eklerinin Eksikliği ya da Yanlışlığı

Tamlama eklerinden birinin eksikliği veya yanlış ek kullanımı anlatımda karışıklığa neden olur ve anlatım bozulur.

O, vakfımızın üye ve başkanıdır.
(O, vakfımızın üyesi ve başkanıdır.)

İnsan geleceğini etkileyen pek çok unsur var.
(İnsanın geleceğini etkileyen pek çok unsur var.)

Mutluluk hayat içinden aldığımız her şeydir.
(Mutluluk hayatın içinden aldığımız her şeydir.)

Aile, insanların kişilik gelişimde önemli bir yeri vardır.
(Ailenin insanların kişilik gelişimde önemli bir yeri vardır.)

Öğretmenlerden hepsi toplantıya katıldı.
(Öğretmenlerin hepsi toplantıya katıldı.)

Sorunun son cümlesinde büyük ünlü uyumuna uyacak olan sözcük mü , "ile" mi belirtilmediği için anlatım bozuktur.

1. Üçüncü kişi iyelik eki alan kelimelerin sonuna ile getirilince araya (y) koruyucu ünsüzü girer ve “ile”nin başındaki (i) ünlüsü düşer. Bu kelimeler büyük ünlü uyumuna uyar.

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde bu kurala örnek olabilecek bir kullanım vardır?

- A) Gelirken dergiyle gazeteyi de getirmeyi unutma.
- B) Kardeşiyle sinemaya gitmek istememiş.
- C) Büyükbabayla torun çok iyi anlaşıyorlar.
- D) Büyük bir gürültüyle içeri giren oymuş.
- E) Anneyle kızı aynı evde oturuyorlarmış.(1983-ÖSS)

B şıkında "şairlerinin ölümünden" şeklinde değil "şairlerinin ölümlerinden" şeklinde yazılmalıydı. Tamlama yanlış kurulmuştur. Bu nedenle anlatım bozuktur.

2. Hiç ummadığımız bir şiir, günü gelince bizim için söylenmiş izlenimini verir.

Çünkü şiir eskimez, durur bir yerde, okurunu bekler. Bekler ve bir gün bulur onu. Dahası, en kötü, en sığ, en basit bir şiirden bile bir gün başka bir anlam, başka bir güzellik fışkırabilir. Bu nedenle, ----.

Düşüncenin akışına göre bu parçanın son cümlesi aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanabilir?

- A) iyi şiir her okuyucuda aynı duyguları, aynı çağrışımları uyandırabilmelidir.
- B) **pek çok şiir kitabı ancak şairlerinin ölümünden sonra değer kazanmıştır.**

- C) sanat değeri taşıyan şiirler eskimiş olanlardır.
- D) eleştirmenler, okuyacakları şiir kitabını seçmede okurlara yol göstermelidirler.
- E) şiir değerlendirmelerinde olumsuz ve kesin yargılardan olabildiğince kaçınmak gerekir.(1999-ÖSS)

2.4. Tamlayanla Tamlanan Arasında Tür Uyumsuzluğu

Sıfat ve adı aynı tamlanana bağlamaktan kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Kamu ve özel kuruluşlarda bayram tatili başladı.

ad sıfat

(Kamu kuruluşları ve özel kuruluşlarda bayram tatili başladı.)

Halk ve Milli edebiyat aynı temaları işler.

ad sıfat

(Halk edebiyatı ve Milli edebiyat aynı temaları işler.)

Ekonomik ve kültür bakımından geri kalmış yörelere yeni yatırımlar

sıfat ad

yapılacaktır.

(Ekonomik ve kültürel bakımından geri kalmış yörelere yeni yatırımlar yapılacaktır.)

Özel ve devlet okulları aynı düzeyde eğitim vermektedir.

sıfat ad

(Özel okullar ve devlet okulları aynı düzeyde eğitim vermektedir.)

2.5. Tamlayanla Tamlanan Arasında Sayı Uyumsuzluğu

Çokluk belirten bir sıfatın çokluk eki almış bir adla kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Sınava birçok kişiler katıldı.

(Sınava birçok kişi katıldı.)

Bu uğurda çok ayakkabılar eskittim.

(Bu uğurda çok ayakkabı eskittim.)

Bu bina için ne kadar paralar harcandı, sana anlatamam.

(Bu bina için ne kadar para harcandı, sana anlatamam.)

Eve geç kalınca bir yığın sözler işittim.

(Eve geç kalınca bir yığın söz işittim.)

2.6. Tamlayanla Tamlanan Arasında Kişi Uyumsuzluğu

İyelik eki almış bir tamlayanla tamlananı arasındaki kişi uyumsuzluğundan kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Onun ve senin öğretmenin Fatma Hanım mı?

(Onun öğretmeni ve senin öğretmenin Fatma Hanım mı?)

Ben ve benim gibi düşünenlerin kafası bu işi almıyor.

(Ben kafam ve benim gibi düşünenlerin kafası bu işi almıyor.)

Bu işi kendim ve ailem adına istiyorum.

(Bu işi kendi adıma ve ailem adına istiyorum.)

2.7. Tamlayanla Tamlanan Arasında Mantık Uyumsuzluğu

Cümlelerin mantık kurallarına uyması gerekir. Eğer tamlayanla tamlanan arasındaki mantık uyumu bulunmazsa bu durum da anlatım bozukluğudur.

Engin denizler ve dağlar aştık.
(Dağlar ve engin denizler aştık.)

Düğünde sadece pasta ve meyve suyu ikram edildi.
(Düğünde sadece meyve suyu ve pasta ikram edildi.)

Vadide pembe güller ve ağaçlar vardı.
(Vadide ağaçlar ve pembe güller vardı.)

Herkesin siyah kravat ve beyaz ceket giymesi gerekiyormuş.
(Herkesin siyah kravat takması ve beyaz ceket giymesi gerekiyormuş.)

2.8. Deyimlerin Yanlış Kullanımı

Atasözleri ve deyimler kalıplaşmış sözlerdir. Kelimelerin yerleri ve kelimeler hiçbir şekilde değiştirilemez. Bu anlam karışıklığına yol açar.

Bazen de deyim veya atasözü içinde bulunduğu cümlenin yargısıyla uyumsuz kullanılır. Bu durum da anlam karışıklığına yani anlatım bozukluğuna neden olur.

Cüzdanını ve telefonunu kaybedince etekleri zil çaldı. (etekleri tutuştu.)

Yanından geçen kadının elbisesine dikkatlice göz attı. (baktı)

O kadar sinirliydi ki yüzünden dökülen bin parçaydı. (düşen)

Karşı tarafın oyununa düşmemek için bütün gün tetikte bekledik. (oyununa gelmemek)

Çocuk, arkadaşlarının sözlerine kulak astığı için bu hale geldi. (kulak asmadığı)

Adam baştan tırnağa temizlenmiş, elbiselerini yenilemişti. (tepeden tırnağa)

Suçlu, memurun odasını önünden geçerken içeriye göz gezdirdi. (göz attı)

Çocukların tepesinde boza pişiriyordu. (ensesinde boza pişiriyordu)

Adamın sevinçten gözleri dönmüştü.

Müdüre belini dayamış, okulda her istediğini yapıyor.(sırtını dayamış)

III.BÖLÜM

3. CÜMLE İLE İLGİLİ ANLATIM BOZUKLUKLARI

3.1.Yüklem Eksikliği ya da Yanlıslığı

3.1.1. Eylemsi Eksikliği

Yan cümle yüklemnin (filimsi) eksikliği ya da kendisine bağlanan yargılarla uyumsuzluğundan kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Hangisinin sevimli, hangisinin sevimli olmadığını tartışmamalıyız.

(Hangisinin sevimli olduğunu, hangisinin sevimli olmadığını tartışmamalıyız.)

Az ya da iyi uyumayanlar başarılı olamazlar.

(Az uyuyanlar ya da iyi uyumayanlar başarılı olamazlar.)

Durmadan gazoz ve çekirdek yenilen bir yerde bulunmak istemedim.

(Durmadan gazoz içilen ve çekirdek yenilen bir yerde bulunmak istemedim.)

3.1.2. Sıralı Cümlelerde Yüklem Eksikliği

Birden fazla yargının aynı yükleme bağlanmasında ortaya çıkan olumluluk / olumsuzluk, kip, şahıs ve mantık uyumsuzluğundan kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Çayı az, kahveyi hiç sevmem.

(Çayı az severim, kahveyi hiç sevmem.)

Siz ders çalışmayı seviyorsunuz, ben film seyretmeyi seviyordum.

(Siz ders çalışmayı seviyordunuz, ben film seyretmeyi seviyordum.)

İşçiler yapılan zammı önemli, ancak bugün için yeterli görmüyorlardı.

(İşçiler yapılan zammı önemli görüyor, ancak bugün için yeterli görmüyorlardı.)

Yazılıyı az, sözlüyü de hiç sevmem.

(Yazılıyı az severim, sözlüyü de hiç sevmem.)

O şehirde, ben köyde yaşıyorum.

(O şehirde yaşıyor, ben köyde yaşıyorum.)

Türkçeyi çok, matematiği hiç sevmiyor.

(Türkçeyi çok seviyor, matematiği hiç sevmiyor.)

Ne o beni, ne ben onu gördüm.

(Ne o beni gördü, ne ben onu gördüm.)

3.1.3. Ekfiil Eksikliği

Yüklemi ad soylu olan sıralı cümlelerde, yüklemelerden biri olumlu, diğeri olumsuz ise birinci cümledeki ekfiil düşmez.

Annesi sağlıklı, kendi değildi.

Annesi sağlıklıydı, kendi değildi.

Çocuklardan biri gayretli, ama diğeri değildi.

Çocuklardan biri gayretliydi, ama diğeri değildi.

Fikirlerinde ısrarlı ama inatçı değildi.

Fikirlerinde ısrarlıydı ama inatçı değildi.

Ben sana hayranım, sen de bana âşık.
Ben sana hayranım, sen de bana âşıksın.

3.2. Özne Eksikliği ya da Yanlışlığı

Özne ile ilgili yanlışlarda ya hiç özne kullanılmaz ya da hangi kelimenin özne olduğu belli olmaz.

Hiç kimse konuşmuyor, sadece ders çalışıyor.
(Hiç kimse konuşmuyor, herkes sadece ders çalışıyor.)

Çocuğun annesi çağrıldı ve annesine teslim edildi.
(Çocuğun annesi çağrıldı ve çocuk annesine teslim edildi.)

Meyve ağaçlarını hiç ilaçlamazdık ama yine de bize meyve verirdi.
(Meyve ağaçlarını hiç ilaçlamazdık ama ağaçlar yine de bize meyve verirdi.)

Ülkemizin sıkıntısı bitiyor, borçtan kurtuluyor.
(Ülkemizin sıkıntısı bitiyor, ülkemiz borçtan kurtuluyor.)

Banka güvenlik görevlisinin silahı elinden alındı ve soyuldu.
(Banka güvenlik görevlisinin silahı elinden alındı ve banka soyuldu.)

Özleşme sadeleşmenin dilimizi fakirleştirdiği şöyle dursun, tam tersine dilimizi zenginleştirmektedir.

(Özleşme sadeleşmenin dilimizi fakirleştirdiği şöyle dursun, özleşme ve sadeleşme tam tersine dilimizi zenginleştirmektedir.)

Köylü güzeli kovaya su doldurdu ama delikti.
(Köylü güzeli kovaya su doldurdu ama kova delikti.)

C şıkkında bulunması zorunlu iken öznenin olmaması anlatım bozukluğuna neden olmuştur.

1.‘Yanmak’ sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ‘geçersizlik’ anlamında kullanılmıştır?

- A) Tren saat sekizde geliyor; trene yetişemezsek yandık.
- B) Bütün gün güneşte oturmaktan kolları yanmış.
- C) **Binanın büyük bir kısmı yanmış, oturulamaz hale gelmiş.**
- D) Otobüse yetişemezsek, biletlerimiz yanar.
- E) Bu yıl sıcak erken bastırdı, ürünlerin hepsi yanmış. (1981-ÖSS)

3.3. Özne-Yüklem Uyumsuzluğu

3.3.1. Olumluluk-Olumsuzluk Uyumu

Hiçbiri, hiç kimse gibi olumsuz belgisiz zamirler özne olduğunda yüklem olumsuz; herkes, hepsi gibi olumlu belgisiz adılar özne olduğunda yüklem olumlu çekimlenir.

Hiçbiri konuşmuyor, ders çalışıyordu.

Hiçbiri konuşmuyor, herkes ders çalışıyordu.

Herkes ona saygı gösteriyor, onu üzmemeye çalışıyordu.

Herkes ona saygı gösteriyor, hiç kimse onu üzüyordu.

Kimse konuşmadı, sessizce soruları cevapladı.

Kimse konuşmadı, herkes sessizce soruları cevapladı.

Hepsi yardım etti, boş durmadı.

Hepsi yardım etti, kimse boş durmadı.

3.3.2. Tekillik-Çoğulluk Uyumu

Özne-yüklem uyumunda dikkat edilmesi gereken maddelerden biri de tekillik-çoğulluk uyumudur.

Uyum şu şekilde belirtilir:

a)Özne insana, özne tekil olursa yüklem tekil olur. Özne çoğulsa yüklem çoğul olur.

b)Özne insan dışı bir unursa, özne tekil de olsa çoğul da olsa yüklem daima tekil olur.

(Ben) Seni dün kütüphanede gördüm.

Özne	yüklem
(tekil)	(tekil)

Öğretmenler, biraz önce toplantıya gittiler.

Özne	Yüklem
(çoğul)	(tekil)

Çiçekler susuzluktan kurudu.

Özne	Yüklem
(Çoğul)	(tekil)

Köpek, kapının önünden hiç ayrılmadı.

Özne	Yüklem
(tekil)	(tekil)

Bu kural ÖSYM' nin sınavlarında da anlatım bozukluğu sorusu olarak sorulmaktadır.

Örneğin:

1997 yılı ÖSS'de 23.soruda şu şekilde sorulmuştur:

“Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

A)Kilo vermek isteyen, karbonhidratlı besinleri örneğin, proteinli besinleri akşam yemelidir.

B)Ultraviyole ışınları, güneşte fazla kalanların hücrelerinde sıvı kaybına yol açar.

C)Spor merkezlerinde kalp hastalıklarının da rahatlıkla spor yapmalarını sağlayan aletler bulunmalıdır.

D)Kimi besinleri aşırı ölçüde tüketenlerde yağ birikimi ve damar tıkanıklıkları görülür.

E)Çocuk felcinden korunmak amacıyla altı milyonun üzerinde çocuk aşılanmalıdır.”

Bu soruda cevap E şıkkı olarak verildi. Oysa aynı hata A şıkkında da var.

1983 ÖSS'de 5. soruda da şu şekilde verilmiştir:

“Cansız varlıkların ya da soyut kavramlarının çoğulları özne olduğunda bunların yüklemeleri tekil olur.”

Ama gerek ÖSS gerekse ÖYS'de bu kural çoğu kez ihlal edilmiştir.

Binanın merdivenleri iyice karardılar.

(Binanın merdivenleri iyice karardı.)

Bu düşünceler çoktan geçerliliğini yitirdiler.

(Bu düşünceler çoktan geçerliliğini yitirdi.)

Bahçedeki ağaçların yaprakları sararsılar.

(Bahçedeki ağaçların yaprakları sarardı.)

Hiçbiri, hiç kimse, herkes, hepsi, birçoğu, birkaçı gibi çoğulluk belirten belgisiz zamirler de özne olduğunda yüklemeleri tekil çekimlenir.

Birçoğu bu konuyu anlamamışlardı.

(Birçoğu bu konuyu anlamamıştı.)

Hepsi sessizce yerlerine oturdular.

(Hepsi sessizce yerlerine oturdu.)

Birkaçı uzun süre sizi burada beklediler.

(Birkaçı uzun süre sizi burada bekledi.)

Soru metninde altı çizili kelime “göstermezler “ şeklinde olmalıydı.Çünkü özne “aydınlar” dır.

1. “O dönemin aydınları, ulusçu, halkçı ve laik bir tutumla, yarının bugünden başladığı inancıyla ve çağdaşlaşma tutkusuyla yollarında ilerlemişlerdir.”

Yukarıdaki tümcede (cümlede) tanıtılan aydınlar, aşağıdaki davranışlardan hangisini göstermez?

- A) Kendi toplumunun kültür ve geleneklerine önem vermek
- B) Günün koşullarına uymakta özen göstermek
- C) Geçmişe oldukça sıkı bir bağlılık duymak

- D) Toplumdaki her bireyin mutluluğuyla yakından ilgilenmek
- E) Devlet işlerini dini otoriteden soyutlamak(1979-ÖSS)

A şıkında yüklem “akıllıdırlar” olmalıydı. Çünkü özne “gençler” dir, çokluk eki getirilmediğinden özne-yüklem uyumu yoktur. Cümlemin anlatım bozuktur.

2. “Akıl yaşta değil, baştadır; fakat akıllı başa yaş getirir.” sözünden aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?
- A) **Gençler, yaşlılardan daha akıllıdır.**
 - B) Akıl doğuştandır, sonradan kazanılmaz.
 - C) Yaşlılar da gençler de kendi çağlarına göre akıllıdır.
 - D) Akıl doğuştan da olsa onu zaman olgunlaştırır.
 - E) Akıl, gençliğe de yaşlılığa da bağlı değildir.(1982-ÖSS)

C şıkında yüklem “verir” şeklinde olmalıydı, çünkü kişi belirtmeyen “ayrıntılardır”.Dolayısıyla yüklem tekil olmalıydı.

3. “Ayrıntıları atıyorum, konuyu yalınlaştırmaya çalışıyorum. Bence resimle fotoğrafın ayırım noktası burası.” diyen ressamın görüşüne katılmayan bir kişi, aşağıdakilerden hangisini söyleyebilir?
- A) Gerekli olan alacak, gereksizi atacaksınız.
 - B) Bu durum, her sanat dalında böyledir.
 - C) **Ancak, çoğu kez yaşıntının sıcaklığını onlar verirler.**
 - D) İlginç bir yaklaşım olarak değerlendiriyorum.
 - E) Sözlerinizle resimleriniz arasında bir uyum göremedim.(1982-ÖSS)

III numaralı cümlede sözcük “büyürler” olmalı çünkü özne “o küçücük çocuklar” dır.

4. Sınıfa girer girmez (I) insanı düşündüren, ilginç sorular başlar. Çocukların düşüncelerine önem verince, (II) şaşırtıcı sorular peş peşe gelir. **Bir anda (III) büyür (IV) o küçücük çocuklar, (V) mantıkları ile kocaman olurlar.** Yukarıdaki parçada altı çizilmiş sözlerden, bulunduğu yere göre anlamca en gerekli olanı hangisidir?

A) I B) II C) III D) IV E) V(1982-ÖSS)

Soru metninin son cümlesinde yüklem “aldatılmalıdırlar” olmalı çünkü özne “okurlar” dır.

5. Yayınevleri, sanat dergileri, tanınmış şairlerin her yazdığı şiiri yayımlamakla şiir sanatımıza iyilik etmiyorlar. “ünlü şairlerin her yazdığı şiir güzeldir.” anlayışı, doğru bir anlayış değildir. **Okurlar, şiir severler böyle şiirlerle aldatılmamalıdır.**

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi söylenmek istenmektedir?

- A) Adı yeni duyulmaya başlamış şairlerin de iyi şiirler yazabileceği unutulmamalıdır.
B) Dergilerde gençlere olanak tanımak için, ünlü şairlerin şiirleri sık sık yayımlanmamalıdır.
C) Bir şiirin okura iletilmesinde, şairin ünlü değil, şiirinin sanat değeri ana etken olmalıdır.
D) Sanatsevere duyulan saygı, ona değerli ürünler sunmakla da ortaya konabilir.
E) Şiir sanatı geliştirmenin tek yolu iyi şairleri desteklemektir.(1982-ÖSS)

A ve E şıkkında yüklem “gelirler” olmalı yani yüklem çokluk eki almalı çünkü özne “onlar” dır.

6. Bir cümlede, özne olarak kullanılan belgesiz zamir, çoğul iyelik eki alırsa cümlelerin yüklemi üçüncü tekil kişi de olabilir.

Aşağıdaki cümlelerden hangisi bu kurala bir örnektir?

- A) **Önce onlar otobüsten indi.**

- B) Bazılarımız ayakkabı giymemişti.
- C) Bizim eşyamız fazla değildi.
- D) Sizin böyle sorunlarınız yoktur.
- E) **Onlar bu işin üstesinden gelir.**(1989-ÖSS)

Soru için verilen metinde “tutabildiği” ve “kullanabilir” kelimelerinde “-ler” çokluk eki olmamalı, çünkü özne “kimi zamirler” dir. Öznenin insanı anlatmadığı durumlarda yüklem çokluk eki almamalıdır.

7. Kimi zamirler, özneyi pekiştirerek belirtirler. **Bunlar tek başlarına asıl şahıs zamirlerinin yerini tutabildikleri gibi, onlarla birlikte de kullanılabilirler.**

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir zamir vardır?

- A) Doğrusu, onun sözüne pek kulak asmadım.
- B) Bence, alınan sonuç pek de olumlu değildi.
- C) Bu elbiseyi ben kendim diktim.
- D) İşittiklerimiz bunları doğrular nitelikteydi.
- E) Ahmet o yaz, tatilini bizde geçirecekti.(1989-ÖSS)

Soru cümlesinde yüklem “oturlar” olmalı çünkü özne “onlar” dır.

8. Kendimi bildim bileli onlar bu evde oturur.

Altı çizili sözün bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) O, alışkanlıklarına bağlı bir kimsedir.
- B) Çocukluğumda bu tür oyunları hiç oynamadım.
- C) Onun bize gerçeği söylediğine inanıyorum.
- D) Sizinle ilk karşılaştığım günü hiç unutamıyorum.
- E) Bu köy öteden beri balıkçılıkla geçinir.(1990-ÖSS)

Soru için verilen cümlede yüklem “yararlanacaklar” olmalı, çünkü özne insan değil “özel kuruluşlarda,kamu kuruluşlarında çalışanlar” dır.

9. Bu yasadan, özel ve kamu kuruluşlarında çalışanlar yararlanacak.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerin hangisiyle giderilebilir?

- A) “yasadan”dan sonra “bütün” sözcüğü getirilerek
- B) “ve” sözcüğü kaldırılarak
- C) “ve” yerine, “kuruluşlarla” sözcüğü getirilerek
- D) “çalışanlar”dan sonra “kesinlikle” sözcüğü getirilerek
- E) “yararlanacak” yerine “yararlanabilir” sözcüğü getirilerek (1990-ÖSS)

B şıkında yüklem “istemezler” olmalı çünkü özne “gençler” ; C şıkında yüklem “ yönlendirmelidirler” olmalı çünkü “ yaşlılar” dır.

10. Yaşlılar, gençlerin yaptıklarını yapamazlar. Ne var ki bu, bedensel güç isteyen işler için doğrudur. Yaşlılar elbette bu tür işleri yapamazlar. Ama akıl gücüne dayanan işleri daha iyi yaparlar. Bu yönden, yaşlandıkça düşünme ve yaratma gücümüzün zayıfladığı savı doğru değildir. Homeros’u, Platon’u, Zenon’u, Diyojen’i düşünün. Bunlar en ünlü yapıtlarını yaşlılık dönemlerinde vermişlerdir.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaşlılık, insanoğlunun çok çaba harcadığı bir dönemdir.
- B) Yaşlıların yaptığı işleri gençler yapmak istemez.**
- C) Gençleri, yapacakları işlerde, yaşlılar yönlendirmelidir.**
- D) Yaşlılık, insanoğlunun yaratıcılığını engellemez.
- E) İnsanda fiziksel gücün zayıflaması, yaratma gücünü artırır.(1992-ÖSS)

C şıkında yüklem “kalırlar” olmalıydı, çünkü özne “kendisini anlatan romancılar” dır.

11. Romanlarında yalnızca kendi duygularını, düşlerini, yaşadıklarını anlatan romancı, bir tür gizli yaşam öyküsü yazıyor demektir.

Aşağıdakilerden hangisi anlam bakımından bu cümleye en yakındır?

- A) Kimi romancıların yarattığı tipler ve karakterler yaratıcılarının yaşamından izler taşır.
- B) Bir romanın değeri, gerçekleri tıpa tıp yansıtmasıyla ölçülür.
- C) **Kendisini anlatan romancılar yarınlara kalır.**
- D) Romancının yaratma gücü, yaşantısının zenginliğiyle ilişkilidir.
- E) Anlattıkları, kendi yaşamıyla sınırlı olan romancılar daha kolay yazarlar.(1994-ÖSS)

B şıkında yüklem “ anlatılmalıdırlar” olmalı, çünkü özneler “aileler” ve “öğretmenler” dir.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Okula yeni başlayan çocukların okulu sevmesinde öğretmenin rolü büyüktür.
- B) **Çocuklara, okula başlamadan önce aileler, okulda da öğretmenler okulun yararlarını anlatmalıdır.**
- C) İlkokula başlayan çocuklara, yeni arkadaşlar edinecekleri söylenmelidir.
- D) Okula giden çocuk, bir süre sonra anne-babasıyla olduğu gibi öğretmeniyle de iletişim kurmayı öğrenir.
- E) Anne ve babalar çocuklarıyla sürekli ilgilenmeli, öğretmene durumunu sormalıdır.(1994-ÖSS)

E şıkında yüklem “ yararlanırlar” olmalı, çünkü özne “geniş bir hayal gücüne sahip romancılar”dır.

13. Çok güzlü ve sınırsız bir hayal gücüne sahip romancılar bile yazarken, kendi anılarından yararlanırlar.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede anlatılmak istenene anlamca en yakındır?

- A) Gerçekçi yapıtlar ortaya koyma, yazarın yaşadığı olayları anlatmasını gerektirir.
- B) Bir yapıtın kalıcılığı, yazarın yaşamıyla olan ilişkisine bağlıdır.

- C) Romancıların ortaya koyduğu ürünler, başlarından geçen olaylardan izler taşır.
- D) Sanatçının gücü, değişik konuları işlemesiyle ortaya çıkar.
- E) **Anılarından, ancak geniş bir hayal gücüne sahip romancılar yararlanır.** (1995-ÖSS)

C şıkkında yüklem “izliyorlardı” olmalı, çünkü özne “deniz kıyısına toplananları”dır.

- 14.** İçeriye ellerinde kameralarıyla genç, orta yaşlı, kadınlı erkeli bir grup gazeteci girdi.

Bu cümleyle aşağıdaki cümlelerden hangisi arasında öğelerinin sıralanışı yönünden bir benzerlik vardır?

- A) Konferansa katılan konuşmacı, ağır adımlarla kürsüye doğru ilerledi, tane tane anlatmaya başladı.
- B) Konferans salonuna alınan velilere, okul müdürü az ama öz konuşarak sorunları açıkladı.
- C) **Deniz kıyısına toplananlar, büyük bir hayranlıkla güneşin batışını izliyordu.**
- D) Derenin kuzeye bakan tarafındaki ağaçların altı serin, diplerindeki otlar dipdiriydi.
- E) Düzenlenen seminere, kullanacakları aletlerle birlikte, işe yeni başlayan arkadaşlarımız katılacak. (1996-ÖSS)

C şıkkında yüklem “çıkacaklar” olmalı, çünkü özne “müziğin farklı türlerinde adını duyurmuş sanatçılar”dır.

- 15.** Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) O yıllarda hepimiz tiyatro tutkunuyduk ve çalışmaya susamıştık.
- B) Film, bir ailenin sıradan olaylar karşısındaki şaşırtıcı tutumunu ustalıkla yansıtıyor.

- C) Festivalin bu bölümünde, müziğin farklı türlerinde adını duyurmuş sanatçılar sahneye çıkacak.
- D) Sanatçının bu karikatürleri, başta Berlin ve Paris olmak üzere Avrupa'nın çeşitli kentlerinde sergilenecek.
- E) Bu kameralar, rahatça kullanabildiği ve taşınmasının kolay olması nedeniyle tercih ediliyor.(1998-ÖSS)

3.cümlede yüklem “pembe bir bulut oluşturuyor” olmalı ,çünkü özne “flamingolar” ; 4. cümlede yüklem “çekiliyor” olmalı , çünkü özne “kuşlar,böcekler,kısacası tüm canlılar” dır.

16. (I) Kenya’da günlerce Klimanjaro tepelerine tırmandım. (II) Naivasha Gölü kıyısında flamingoları seyrettim bir akşam. **(III) Flamingolar kıyıda pembe bir bulut oluşturuyorlar. (IV) Güneşin renkleriyle bütünleşir gibi.** (V) Güneş batarken bir canlılık yaşanıyor. (VI) Sonra kuşlar, böcekler, kısacası tüm canlılar ağır ağır çekiliyorlar köşelerine.

Yukarıdaki parçada, yazarın numaralanmış cümlelerinden hangisi, kendinden önceki cümlelerin bir ögesi durumundadır?

- A) II. B) III. C) IV. D) V. E) VI. (1999-İptal ÖSS)

Soru için verilen örnek cümlede yüklem “düşünce tembelidirler” olmalı çünkü özne “yaşamı kendince algılayıp yorumlamak yerine önüne konduğu gibi kabul eden insanlardır” dır.

17. Yaşamı (IV) kendince algılayıp (II) yorumlamak (III) yerine, (IV) önüne konduğu gibi kabul eden insanlar, düşünce (V) tembelidir.

Yukarıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi, yapısı bakımından ötekilerinden farklıdır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V. (1999-İptal ÖSS)

E şıkında yüklem “bilinçleniyorlar” olmalı çünkü özne “gençler” dir.

18. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Hava kirliliğine karşı çeşitli önlemler alınabilir.
- B) Çevre sorunlarıyla ilgili toplantılar yapılmalıdır.
- C) Bu gaz, havada yoğun oranda bulunur.
- D) Akarsularımız sanayi atıklarıyla kirleniyor.
- E) **Gençler, doğanın korunması konusunda bilinçleniyor.**(1999-ÖSS)

E şıkında yüklem “uyandırır” olmalı, çünkü özne “kitaplar, resimler ve müzik yapıtları”dır.

19. İçreğini çok iyi bildiğimiz kitapları bile yeniden okumalıyız. Çünkü kitaplarda keşfedilmeyi bekleyen nice hazine vardır. Benzer biçimde, resimlere de tekrar bakmalıyız. Onlara baktıkça yenilendiğimizi anlarız. Bir müzik yapıtını da yeniden dinlemeliyiz. O yapıtı dinledikçe dünyamızın zenginleştiğini, değiştiğini görürüz.

Bu parçadan sanat yapıtlarıyla ilgili olarak aşağıdaki yargıların hangisine varılamaz?

- A) Değerleri ancak, üzerinden yıllar geçince anlaşılır.
- B) Onlarla bir kez karşılaşmış olmamız yetmez.
- C) Tüm güzelliklerinin ayırımına varmak zaman alır.
- D) Duygularımızı çeşitli yönlerden besleyip geliştirirler.
- E) **Her seferinde bizde yeni duygular uyandırır.** (1999-ÖSS)

Metinde tırnak içindeki cümlelerin yüklemi “yaşarlar” olmalı çünkü özne “gençler ve yaşlılardır”dır.

20. Anıları yazmanın belli bir çağı var mıdır () Genellikle yaşlılık dönemi gösterilir bu çağ için () Çünkü yaşlılığın bir belirtisi de kişinin gözlerini geleceğe değil, geçmişe çevirmiş olmasıdır. Bir yazarın () “**Gençler umutlarla, yaşlılar anılarla yaşar**” sözü bu görüşü destekler ()

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (?) (...) (!) (.) B) (?) (.) (:) (,) C) (!) (.) (;) (...)
D) (...) (...) (;) (.) E) (?) (!) (,) (...) (2000-ÖSS)

D şıkkında yüklem “düzeliyorlardı” olmalı, çünkü özne “kendisinin yerine önüne geçmek isteyenler” dır.

21. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcükler anlamca birbirine en yakındır?

- A) Bir süre sonra kendisi de bu akımın, bu tartışmanın içinde yer almıştı.
B) Bu kitapları, belirlediğiniz ölçütlere göre seçin, ayırın.
C) Kendisine yapılan bu haksızlığı, bu saygısızlığı içine sindiremiyordu.
D) **Bütün bunları, kendisinin yerine, önüne geçmek isteyenler düzenliyordu.**
E) Bu makineler ötekilere göre daha kullanışlı daha pahalıdır. (2001-ÖSS)

A şıkkında yüklem “belirlemelidirler” , D şıkkında yüklem “yansıtılabilirler” ,E şıkkında yüklem “göstermelidirler” olmalı, çünkü özne “onlar” yani “romancılar” dır.

22. Roman yazarı, romanındaki kişilerin düşüncelerine, duyarlılıklarına ortak olmalı, onlar gibi düşünmeli, onlar gibi duyumsamalıdır yazarken. Özellikle bizim toplumumuz için geçerli bir yöntemdir bu; çünkü Anadolu insanını yüzyıllardan beri süzülüp gelen bir yaşam biçimi; doğaya, insana, topluma, kendine özgü bir bakışı vardır. Bunun bütün yönleriyle romanlaştırılmasının, açık, anlaşılır, özlü bir anlatımla okura ulaştırılmasının gereğine inanıyorum. İşte romanlarımda yapmaya çalıştığım, budur bir bakıma.

Bu parçadan, romancılarla ilgili olarak aşağıdaki yargıların hangisi çıkarılabilir?

- A) **İçinde bulunduğu toplumu yönlendirmelidir.**
B) Kendisini roman kişileriyle özdeşleştirmelidir.

- C) Okurun düzeyini iyi belirlemelidir.
 D) **Her romanında, farklı yaşam biçimlerini yansıtmalıdır.**
 E) **Toplumsal tarihsel gelişimini göstermelidir.**(2001-ÖSS)

C şıkında yüklem “olabilirler” olmalı çünkü özne “mutlu bir çocukluk geçirenler” dir.

23. Bir yazarın çocukluğu, o yazarın banka hesabıdır.

Bu cümlede öne sürülen görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A)Yazarın sanatsal yaratıları, çocukluk anılarıyla, çocuklukta yaşadıklarıyla beslenir.
 B) Yazarların çocuklukta birikimleri, yaşlılık döneminde anlam kazanır.
 C) **Mutlu bir çocukluk dönemi geçirenler sonraki yıllarda yazar olabilir.**
 D) Her yazar çocukluğunda, farkında olmadan yazarlığa hazırlık dönemi yaşamıştır.
 E) Bir kimsenin yazar olmasında ilk adım, çocukluğunu anlatmasıdır.(2002-ÖSS)

V numaralı cümlede yüklem “yönlendirirler, cesaretlendirirler” olmalı çünkü özne “tüm öğretmenler” dir.

24. (I) Türkçe öğretmenimiz, sınıfa girdiği ilk gün bize yaşamöyküsünün ne olduğunu anlatıp kendi yaşamöykümüzü yazmamızı söylemişti. (II) O zaman, bu çalışmanın gerekçesini anlayamamıştım. (III) Bugün, ben de öğretmen olduktan sonra, düşünüyorum da bu çalışma, öğretmen ile öğrenci arasında kurulabilecek güçlü bir iletişim başlangıcı olabilir. (IV) Ayrıca öğrencilerin, kendilerini tanımlarını sağlayabilir. (V) **Keşke tüm öğretmenler bu tür çalışmalarla öğrencilerini, iç dünyalarıyla hesaplaşmaya yönlendirse, kendilerini tanıma konusunda cesaretlendirse.**

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde “dilek” söz konusudur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.(2002-ÖSS)

V numaralı cümlede yüklem “konuşturulmuşlardır” olmalı çünkü özne “kişiler” dir.

25. (I) Bu yapıt, romantik romanın bütün özelliklerini taşımaktadır. (II) Romandaki olaylar bilinçli olarak seçilmemiştir. (III) Romancı, olayları istediği biçimde geliştirmek için rastlantılardan büyük ölçüde yararlanmıştır. (IV) Olayları öyküleyişteki neden-sonuç kopukluğuna karşın, kişilerin konuşmalarını yansıtmadaki başarısı romanın en güçlü yanlarından biridir. (V) **Kişiler, kültür düzeylerine uygun biçimde konuşturulmuştur.**

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde, sözü edilen yapıtın “hem olumlu hem de olumsuz” yönleri bir arada verilmiştir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E)V.(2002-ÖSS)

I numaralı cümlede yüklem “söylerler” olmalı çünkü özne “eleştirmenlerdir” dir.

26. (I) **Eleştirmenler, şiirlerinin kolay kolay anlaşılmayan, kapalı bir yapısı olduğunu söyler.** (II) Oysa onun yaşam serüvenini bir ölçüde biliyorsanız o şiirler, sizin için hiç de kapalı bir nitelik taşımaz. (III) Onlarda toplumsal baskılar altında ezilen insanların sıkıntılarını, bilinçaltı dünyalarını bütün yönleriyle bulabilirsiniz. (IV) Bunları yansıtan imgeler, yoğun anlamlar içerir. (V) Bu durum, şiirlerini her okuyuşunuzda onların başka bir yanının ayırımına varmanızı sağlar.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde, “şiirlerinde, şairin yaşantısından izler bulunduğu” anlaşılmaktadır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E)V.(2002-ÖSS)

Metnin son cümlesinin yüklemi “kurabilirler” olmalı, çünkü özne “onlar” yani “herkes” tir.

27. Kitaplarla tanıştıktan sonra yaşamım anlam kazandı, diyebilirim. İnsanlarla iletişimim çok değişti; konuşurken, yazarken, okurken, düşünürken neredeyse hiçbir sorun yaşamıyorum. Dünyaya daha geniş bir pencereden bakmayı öğrendim. Kendimi çok daha rahat anlatabiliyorum. Keşke herkes zamanını nasıl değerlendireceği üzerinde düşünse ve bunun bir kısmını okumaya ayırsa. **Böylece insanlarda kendini bir başkasının yerine koyma duygusu gelişir ve bireyler birbirleriyle daha rahat iletişim kurabilir.**

Bu parçada okumayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Zamanın bilinçli kullanılmasıyla bağlantılı olduğuna
- B) Bireylerin, olayları algılayış biçimini değiştirdiğine
- C) İnsanların birbirlerini anlamasını kolaylaştırdığına
- D) Kişilerin, kendilerini tanımalarına olanak sağladığına
- E) İnsanlara, başkalarını yönlendirme gücü kazandırdığına (2002-ÖSS)

Metnin ikinci cümlesinde yüklem “sayılmaktadırlar” olmalı, çünkü özne “bu uygarlığı yaratanlar” dır.

28. Tarihçilere göre, günümüzden binlerce yıl önce Anadolu’da, Çatalhöyük’te insanlık tarihinin en eski uygarlıklarından biri yaratılmıştır. **Bu uygarlığı yaratanlar, tarihin ilk çiftçileri sayılmaktadır.** Bu insanlar, tarımla uğraşmayı, evcilleştirdikleri hayvanlarla, yetiştirdikleri bitkilerle beslenmeyi öğrendiler. Bugünkü aile ve kent düzenini dünyada ilk kez onlar kurdular. Daha sonra Kibele ve Artemisadlarını alacak olan ana tanrıça ve bereket tanrıçasına tapınma ilk kez burada ortaya çıktı. Tarihte ilk kez, evlerini sanat eseri sayılacak güzellikte duvar resimleriyle, kabartmalarla onlar süslediler.

Bu parçaya göre, Çatalhöyük'teki uygarlığı yaratanlar için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kimi dinsel inançlara öncülük etmişlerdir.
- B) Toprağı işlemede, kendilerinden sonraki topluluklara örnek olmuşlardır.
- C) Toplumsal yaşamın gerektirdiği kurumları oluşturmuşlardır.
- D) Anadolu tarihi onlarla başlamıştır.
- E) Ev içi düzenlemelere estetik boyutlar katmışlardır. (2002-ÖSS)

Metnin son cümlesinin yüklemi “yetinmeliler” olmalı çünkü özne “sanatçılar” dır.

29. Yazma işinde insanın başarıyla ulaşması için verilecek reçetelerin, tek başına hiçbir yarar sağlamayacağını düşünen bir yazar şöyle diyor: “Yüzde doksan dokuz yetenek, yüzde doksan dokuz disiplin, yüzde doksan dokuz çalışma...” Yaptığı ile hiçbir zaman yetinmemeli yazar. Yaptığı ne kadar iyi olursa olsun gene de yapabileceğinden iyi değildir. **Sanatçılar, çağdaşlarından ya da önceliklerden daha iyi olmakla yetinmemeli.** Kısacası bütün sorun ----.

Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) özgün bir yapıt ortaya koyabilmekte
- B) başka sanatçıların yaptıklarını izleyebilmekte
- C) insanın kendisini yenileyip aşmasında
- D) daha önce ele aldığı konulara değinmemekte
- E) değişik türlere yönelmekte (2003-ÖSS)

Parçanın son cümlesinin yüklemi “sayılır” olmalı çünkü özne “bu yapıtlar” dır.

30. “Sanat yapıtlarının büyüklüğü, alıcısını, izleyicisini, okuyucusunu değiştirmesindendir. **Bir şiiri, bir romanı okumuş olan, bir resme**

bakmış olan insan, o şiiri, romanı okumadan, o resme bakmadan önceki insan değilse artık bu yapıtlar sanat yapıtı olmaya hak kazanmış, kendilerinden beklenen görevi yerine getirmiş sayılırlar.”

Parçaya göre, bir yapıta sanat değeri katan en kapsamlı etken nedir?

- A) güzellik B) etkileyicilik C) gerçeklik
D) öğreticilik E) çekicilik (1981-ÖYS)

Metnin ilk cümlesinin yüklemi “karşı koymazlar” olmalı, çünkü özne “kişiler” dir.

- 31. “Bu yazarın dramlarında kişiler, durumlarına karşı koymaz, onu değiştirmek için savaşırlar, bu yüzden durumlarının gelişerek belirli bir sonuca doğru gitmesine engel olamazlar. Böylece, dramın özü olan çatışmanın yerine, değişmez sonucu hazırlamak için düzenlenmiş durumların birbiri ardından açılışı ortaya çıkar.”**

Bu parçada sözü edilen yazarın dramlarındaki kişilerin en belirgin özelliği nedir?

- A) Direngen (inatçı) olmaları
B) Gücsüz olduklarını bilmeleri
C) Değişiklikten çekinmeleri
D) Yetingen (kanaatkâr) olmaları
E) Durumlarına boyun eğmeleri (1981-ÖYS)

D şıkkında yüklem “bir gelin gibi donanır” olmalı çünkü özne “ağaçlar” dır.

- 32. “Anlam genişlemesi yoluyla somut anlamlı bir ad, bir de soyut anlam kazanabilir. Örneğin, somut anlamıyla ‘geçilen yer’ demek olan ‘yol’ kelimesi ‘yöntem’ anlamına gelerek soyut bir anlam da kazanmıştır.”**

Böyle bir anlam değişmesini örneklendiren kelime, aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Bunu yapmaya yürek ister, bu her babayiğidin harcı değil.
- B) Bu gördüğün bulutlar, yağmur yüklü bulutlardır.
- C) Bu dağlar, geçit vermez sarp dağlardır.
- D) **Ağaçlar, ilkyazda bir gelin gibi donanırlar.**
- E) Yapının güzel bir görünümü vardı; taş, dantel gibi işlenmişti.(1983-ÖYS)

B şıkında yüklem “yararlanırlar” olmalı, çünkü özne “yazarlar” dır.

- 33.** “Yazarın elbette bir hayal gücü vardır. Öyle olmasa değişik tipleri nasıl yaratabilirdi? Ama gerçekçi yazarın kurduğu hayal, gelişigüzel bir hayal değildir; yaşanılanlardan edinilen deneyime, bir dünya görüşüne dayanır. Bunun için gerçekçi yazarın hayal gücü, deneyimlerinden ayrılmaz; bu deneyimleri genelleştirir, değerlendirir.”

Bu paragraftan aşağıdaki yargıların hangisi çıkarılamaz?

- A) Kimi yazarların hayalleri belirli bir yaşam anlayışının ürünüdür.
- B) **Yazarlar tipleri yaratırken gerçeklerden de yararlanır.**
- C) Deneyimlerinden yararlanan, yazarın dünya görüşünü hayaller oluşturur.
- D) Gerçekçi yazar, hayallerini deneyimleriyle güçlendiren bir kişidir.
- E) Hayal gücü, yazarların sık sık başvurdukları bir kaynaktır.(1983-ÖYS)

D şıkında yüklem “değişiyorlar” olmalı, çünkü özne “romandaki kişiler” dir.

- 34.** “Ne kadar yetersiz olursa olsun, hiçbir eleştirmen kalkıp da bir eserin yalnız uzunluğuyla ya da hacmiyle bizde hayranlık uyandırabileceğini söylemez sanırım. Evet, yalnız hacminin büyüklüğüyle ancak bir dağ bizde yücelik duygusu uyandırabilir. Ama edebiyat eserlerini değerlendirmeye gelince, iş değişir. Bir hikâyeyi, bir romanı, bir şiiri ya da oyunu değerlendirirken başka ölçütler gerekir.”

Parçada öne sürülen düşünceye göre, aşağıdakilerden hangisi bir eseri değerlendirmeye yönelik yargılardan biri olamaz?

- A) Sanatçı yer yer iç konuşma tekniğine başvuruyor.
- B) Bu bin sayfa, romancının geniş soluklu bir sanatçı olduğunu gösteriyor.
- C) Şiirdeki ses düzeni kelimelerin istiflenişinden doğuyor.
- D) **Romandaki kişiler olayların akışı içinde değişiyor.**
- E) Öykü boyunca bitkiler ve hayvanlarla ilgili benzetmeler sürüp gidiyor.(1984-ÖYS)

B şıkında yüklem “ölür” olmalı, çünkü özne “ bu civcivler” dir.

35. “Zamanla nasıl değişiyor insan!

Hangi resmime baksam ben değilim.”

dizelerindeki “bakmak” kelimesinin anlamına en yakın kullanım aşağıdaki cümlelerin hangisinde görülmektedir?

- A) Siz gidin, çocuklara ben bakarım.
- B) **Bu civcivler, iyi bakmazsanız ölürler.**
- C) Buyurun, kayıt işlerine ben bakıyorum.
- D) Salonun en büyük penceresi ana caddeye bakıyor.
- E) Dolabın her yerine baktım ama göremedim.(1985-ÖYS)

Metnin birinci cümlesinde yüklem “attı”, ikinci cümlesinde yüklem “alıyor” olmalı çünkü özne “dağlar” dır.

36. “Artık dağlar sırtlarından kürklerini attılar. Fakat henüz sabahları

serince olduğundan, omuzlarına sislerden birer atkı alıyorlar. Şimdi rüzgâr, ağaçlar arasında ılık ılık esiyor. Hele böcekler, görülecek şey!”

Parçada kişileştirilen varlık, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) böcekler
- B) sisler
- C) rüzgâr
- D) dağlar
- E) ağaçlar (1985-ÖYS)

Soru için verilen örnek cümlede yüklem “başarılı olamazlar” olmalı, çünkü özne “tembeller”; B şıkında yüklem “dikiyorlar” olmalı ,çünkü özne “gençler” ;C şıkında yüklem “spor yapıyorlar” olmalı,çünkü özne “askerler” D şıkında yüklem “uyudular” olmalı,çünkü özne “çocuklar” dır.

37. Tembeller başarılı olamaz.

Bu cümledeki “tembel” kelimesi “sıfat olduğu halde isim olarak” kullanılmıştır. Aşağıdakilerin hangisinde böyle bir kelime vardır?

- A) Fidanlar susuz kalmış.
- B) **Gençler ağaç dikiyor.**
- C) **Askerler bahçede spor yapıyor.**
- D) **Çocuklar eve döner dönmez uyudu.**
- E) Arabalar yolun kenarına park edilmiş (1987-ÖYS)

C şıkında yüklem “geçmelidirler “ ,E şıkında yüklem “vermelidirler” olmalı çünkü iki seçenekte de özne “romancılarımız” dır.

38. Bir Türk, Dede Korkut’u, Köroğlu’nun özümlememişse, o kültüre varamamışsa, Türk masallarını, Türk romanlarını hatta bir Aşk-ı Memnu romanını bilmiyorsa, yalnız Batıyı örnek alarak roman yazamaz. Önce kendi toprağının yarattığı kültürle özdeşleşmesi gerekir. Ayrıca dünyada klasik romanın vardığı son aşamayı da bilmek zorundadır.

Bu parçada asıl söylenmek istene, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Romancının işi, başka kültürleri taklit değil, özgün, yerli eserler vermek olmalıdır.
- B) İyi bir roman yazabilmenin ilk şartı, yerli edebiyatı bütün yönleriyle tanımaktır.
- C) **Romancılarımız önce eski, yerli eserleri örnek almalı, sonra Batının tekniğine geçmelidir.**
- D) Romancının ana malzemesi, halk edebiyatından derleyeceği öğeler olmalıdır.

E) **Romancılarımız, ürünlerini dünya romanının gelişim aşamalarına göre vermelidir.** (1987-ÖYS)

B şıkında yüklem “kullanırlar” olmalı çünkü özne “bütün sanatçılar” dır.

39. Falih Rıfkı Atay bir gazete yazarı. Yazılarının çoğu politika üzerine; fırsat buldukça da yakın tarihe şöyle bir dokunuyor; ara sıra fıkralar da yazıyor. Sanat alanında ilgi çekici önemli bir çalışması yok; gene de edebiyatçı biliniyor. Onu edebiyatçı kılan nedir? Duygularını, düşüncelerini sanatlı bir biçimde mi anlatıyor? Günlük küçük politikadan, bütün çağları, bütün insanları saracak bir politikaya mı açılıyor? Bu sorulara kimse “Evet.” diyemez. Öyleyse ne? Bana kalırsa onu edebiyatçı yapan, Türkçeyi kullanmadaki ustalığı, üslubu. En ağır konuları bile sıkmadan, yormadan, tatlı tatlı anlatıyor.

Bu parçada anlatılanları özetleyen cümle aşağıdakilerden hangisidir?

A) Falih Rıfkı, kolay okunan, usta bir fıkra ve söyleşi yazarıdır.

B) **Bütün sanatçılar dili ustaca kullanır.**

C) Falih Rıfkı'nın asıl başarılı olduğu alan gazeteciliktir.

D) Usta bir yazar, politika ile sanatı kolayca bağdaştırabilir.

E) Falih Rıfkı, yazılarının konusu ve içeriğiyle gazete yazarı, anlatımıyla sanatçıdır.(1988-ÖYS)

D şıkında yüklem “veriyorlar” olmalı,çünkü özne “oyuncular” dır.

40. Aşağıdaki yargılardan hangisi nesnel bir nitelik taşımaktadır?

A) Oyundaki olaylar, üç bin kişilik bir kasabada, bir çiftlikte geçiyor.

B) Üstün bir sanat değeri olan bu yapıt, yıllardır özlemini çektiğimiz, gerçek anlamda bir müzikal.

C) Başoyuncu, kendine özgü tekniği ve eşsiz yorum gücüyle bu çok zor rolde ustalığını kanıtlıyor.

D) **Oyuncular büyük bir uyum içinde, büyük yeteneklerini kullanarak rollerinin hakkını veriyor.**

E) Dekorlar, seyirciyi o günün ortamına götüren oyunun etkisini büyük ölçüde artırıyor.(1989-ÖYS)

D şıkkında yüklem “okumalıdır” olmalı,çünkü özne “okurlar” dır.

41. Bugün bakıyorum da, o şiirimden başka şiir yazmasam olurmuş, diyorum. Çünkü ondan, yaşamım boyunca kurtarılamadım. Antolojilerde aynı şiir, şiirimi uzaktan tanıyanların dilinde aynı şiir. Yabancı dillere bende şiir mi çeviriyorlar, ille de o şiir olacak. Oysa ondan sonra nice güzel şiirler yazdım. Ne yazık ki ülkemizde çoğu kez belli bir dönemin şiiri okunur. Şiirimiz öncesi ve sonrasıyla, daha doğrusu bütünüyle ele alınmaz. Şairin bu sözleriyle anlatmak istediği aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Antolojilerde her türlü şiire yer vermek gerekir.
- B) Bir şairin yazdığı bütün şiirler değerlendirilmelidir.
- C) İyi şiirle niteliksiz şiir arasındaki fark belirtilmelidir.
- D) **Okurlar, değişik şairlerin şiirlerini okumalıdır.**
- E) Eleştirmenlerin beğendiği şiirler okunmalıdır. (1992-ÖYS)

Metnin dördüncü cümlesinde yüklem “tanıtılırlar” olmalı çünkü özne “kişiler” dir.

42. Geleneksel seyirlik oyunlarımız değişik özellikler taşır. Örneğin, bu oyunlarda gerçek anlamda bir öyküleme düzeni yoktur. Olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurulmadığı gibi, bunların mantığına uygun olmasına da önem verilmez. **Kişiler genellikle tek boyutlu olarak tanıtılır.** Onların psikolojik özellikleri derinlemesine ele alınmaz. Ayrıca kişiler arasında iletişim güçlüğü vardır. Dil, iletişim aracı olarak görevini gereği gibi yerine getirmez. Bu parçada geleneksel seyirlik oyunlarımızda ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değnilmiştir?
- A) Olayların anlatılışında belli bir sıraya uyulmadığına
- B) İnsanların ruhsal özellikleri üzerinde ayrıntılı olarak durulmadığına

- C) Kişilerin birbirleriyle anlamakta güçlük çektiklerine
- D) Anlatılanların akla uyun olmadığına
- E) Günlük olayların konu olarak alındığına (1993-ÖYS)

Metnin son cümlesinde yüklem “görürlerdi” olmalı; çünkü özne “bu yazıları okuyanlar” dır.

- 43.** En çalışkan şairlerimizden biriydi. Hemen her yıl bir şiir kitabı yayımlardı. Bununla da kalmaz, başka dillerden çeviriler yapardı. Dergilerde de güncel yazınsal sorunlarla ilgili denemeler, eleştiriler, araştırmalar yayımlardı. **Bu yazıları okuyanlar, onun, genç ozanları ve yazarları çok yakından izlediğini görürdü.**

Bu parçadan, sözü edilen sanatçıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hanisi çıkarılamaz?

- A) Yorulmak bilmeyen, üretken bir sanatçıdır.
- B) Yapıtları herkesçe beğenilir.
- C) Değişik türlerde ürünler verir.
- D) Edebiyatla iç içe yaşar.
- E) Yabancı dil bilir. (1995-ÖYS)

E şıkkı ya “kendine yöneltilen sorulara cevap vermedi” ya da “kendilerine yöneltilen sorulara cevap vermediler.” olmalıdır, çünkü tekillik çoğulluk uyumunu bozuyor.

- 44.** Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir adlaşmış sıfat vardır?

- A) Otel sahibi bizi güler yüzle karşıladı.
- B) Yürüyüşe çıkan konuklar henüz dönmediler.
- C) Eski yöneticileri toplantıya çağırmışlar.
- D) Sınıfın çalışkanı, bu sınav sonunda belli olacak.
- E) **Kendilerine yöneltilen sorulara cevap vermedi.** (1996-ÖYS)

A şıkkında yüklem “yemelidirler” olmalı çünkü özne “kilo vermek isteyenler” dir.

45. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) **Kilo vermek isteyenler, karbonhidratlı besinleri öğleyin, proteinli besinleri akşam yemelidir.**
- B) Ultraviyole ışınları, güneşten fazla kalanların hücrelerinde sıvı kaybına yol açar.
- C) Spor merkezlerinde, kalp hastalarının da rahatlıkla spor yapmalarını sağlayan aletler bulunmalıdır.
- D) Kimi besinleri aşırı ölçüde tüketenlerde, yağ birikimi ve damar tıkanıklıkları görülür.
- E) Çocuk felcinden korunma amacıyla altı milyonun üzerinde çocuk aşılandılar.(1997-ÖYS)

D şıkında yüklem "aldılar" olmalı çünkü özne "onlar"dır.

46. Aşağıdakilerden hangisi yapı yönünden basit cümledir?

- A) Sonunda her şeylerini satıp kente taşındılar.
- B) Binbir güçlükte tepeyi aşip ormana ulaştılar.
- C) Bu toprakları, babalarından kaldığı için elden çıkarmak istemiyorlardı.
- D) **Sokağın başındaki iki katlı, büyük evi onlar aldı.**
- E) Gece geç saatlere kadar çalıştığı zamanlar uyumakta zorluk çekiyordu. (1998-ÖYS)

3.3.3. Şahıs Eki Uyum

3.4. Gereksiz Nesne ve Dolaylı Tümleç Kullanımı

Art arda sıralanan bazı cümlelerde nesne ortak olabilir. A şıkında "geçmişini" nesnesinin dışında "onu" nesnesi kullanılmış, oysa ortak nesne kullanılabilirdi.

(bkz. Karahan, 2005, s. 27)

1. Geleceğe bakmanın en iyi yolu, nereden geldiğinin bilincinde olmaktır; belleğini kaybeden bir halk, ölü bir halktır.
Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede anlatılmak istenene anlamca en yakındır?
A) **Bir toplumun varlığını sürdürmesi, geçmişini iyi tanımasına ve onu özümseyip korumasına bağlıdır.**
B) Geçmişteki olayları ele alma ve değerlendirme biçimi toplumdan topluma değişiklik gösterir.
C) Toplumların, geçmişlerini, kendilerine özgü nitelikleri göz önünde tutarak değerlendirmeleri gerekir.
D) Yaşanmış olaylar her toplum için yararlanılması gereken bir kaynaktır; bunlar değişik açılardan ele alınıp değerlendirilmelidir.
E) Bir toplumun geleceği, geçmişinin zenginliğine ve parlaklığına bağlıdır.(1995-ÖSS)

Parçadaki ikinci cümlede “onlara” dolaylı tümleci, üçüncü cümlede “bunları” nesnesi gereksizdir. Ortak nesne ve dolaylı tümleç kullanılabilirdi.

2. Bir şiiri oluştururken bir sözcük ya da bir imge üzerinde çok dururdu. **Aklına takılan noktaları ise güvendiği kişilere sorar, onlara danışır. Önerileri küçücük kağıt parçalarına not eder, sonra bunları kendince değerlendirir, ölçüp tartardı.** Genellikle de pek uymazdı bunlara. Yine de onların kendisi için karanlıkta bir tür mum ışığı olduğunu söylerdi.
Bu parçada sözü edilen şairle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?
A) Kendine güveni yoktur.
B) Üretken bir şair değildir.
C) Eleştirilmekten hoşlanmaz.
D) Çalışmalarında titizdir.

E) Usta şairlerin etkisi altındadır.(1995-ÖSS)

E seçeneğinde iki nesne kullanılmış, ortak nesne kullanılmalıydı.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kişinin kendisine yönelik eleştirisi daha ağır basmaktadır?

A) O yıllarda İstanbul'a göçenlerin sayısı arttıkça kenti sıkıcı bulur, oradan kaçıp kurtulmanın yollarını arardım.

B) O yaşlarda, kadınla erkeği karşı karşıya getiren filmleri daha çok severdim.

C) Sinema salonunun loşluğunda koltuğa gömüldüm mü günlük sıkıntılarımdan sıyrılır, hayallere dalardım.

D) Bugün artık hoşlanmadığım kaçma kovalama eylemleri üzerine kurulu romanları, o günlerde severek okurdum.

E) **O zamanlar, içinde bulunduğum koşulları değerlendiremediğim için, çok yakınımda olan mutluluğu göremez, onu çok uzaklarda arardım.**(1997-ÖSS)

Metnin altıncı cümlesinde "bundan" dolaylı tümleci iki kez kullanılmış. Yani ikinci kullanımı gereksizdir.

4. Tüm tanımlar, tanımlanan şeyin bir yanını eksik bırakır. Kirliliği tanımlamaya kalksak, mutlaka o tanımın da eksik bir yanı olacaktır. Çünkü kirlilik göreceli bir şey. Birine göre temiz ya da az kirli olan şey, bir başkasına göre çok kirli sayılabilir. Bu durum dil için de geçerli. **Bazı kişiler dilimizin Doğu ve Batı dilleri tarafından kuşatılmasını doğal karşılayıp bundan hoşnut olurken bazıları bundan rahatsızlık duymaktadır.** Çevremizi gözlemlediğimizde bunu açıkça görebiliriz. Konuşurken, yazarken dilini arıtmak için özen gösteren yanında, konuştuklarını, yazdıklarını pek çok yabancı sözcükle süslemeyi hünere sananlar az mı?

Bu parçadaki yakınma, özellikle aşağıdakilerden hangisine yöneliktir?

A) Kavramları tanımlamanın önemine

- B) Kirlenmeyi önlemenin olanaksız olduğuna
- C) Dillerin birbirleriyle etkileşim içinde olduğuna
- D) Bazı kişilerin, Türkçeyi kullanırken yabancı dillerin etkisinde kaldığına
- E) Dildeki kirlenmenin eğitim yetersizliğinden kaynaklandığına (1997-ÖSS)

3.5. Dolaylı Tümleç Eksikliği

ÖSYM 1987 yılı ÖSS’de geçişli ve geçişsiz fiili 13. soruda şöyle tanımlamıştır:

Nesne alıp almadıklarına göre filler “geçişli” ve “geçişsiz” diye ikiye ayrılır. Neyi ve kimi sorularına cevap veren filler geçişli, veremeyenler geçişsizdir.

Geçişsiz filler, ismin –e, -de, -den durumundaki kelimelerle birlikte kullanılır: (Eve) git-,(evden) gel-,(sedirde) uyu-...

Dolayısıyla geçişsiz fillerin yüklem olduğu cümlelerde cümlede dolaylı tümleç bulunması zorunludur. Cümlede dolaylı tümleç olmadığında anlatım eksik ve kusurludur.

(bkz. Ediskun, 2005, s. 220)

A şıkında ”yetişmek” mastarı geçişsizdir, dolayısıyla dolaylı tümleç alması gerekirken dolaylı tümleç almamış ve anlatım bozukluğu ortaya çıkmıştır. Çünkü neye yetişecekleri belli olmamaktadır.

1. ‘Yanmak’ sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ‘geçersizlik’ anlamında kullanılmıştır?

A) Tren saat sekizde geliyor; yetişemezsek yandık.

- B) Bütün gün güneşte oturmaktan kolları yanmış.
- C) Binanın büyük bir kısmı yanmış, oturulamaz hale gelmiş.
- D) Otobüse yetişemezsek, biletlerimiz yanar.
- E) Bu yıl sıcak erken bastırdı, ürünlerin hepsi yanmış. (1981-ÖSS)

D şıkkında kime öfkeli olduğu belli olmadığı için dolaylı tümleç eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır.

2. Ahmet – Ali'nin nerede olduğunu Mehmet'e niye söylemedin?

Hasan - ...

Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilirse Hasan'ın Ali'yi koruduğu anlaşılır?

- A) Bugün Mehmet'i göremedim.
- B) Ali'nin nereye gideceği belli olmaz.
- C) Ali'nin bugün çok işi vardı, çeşitli yerlere gidecekti.
- D) **Mehmet, Ali'nin söylediklerini duymuş, çok öfkeliydi.**

E) Söylesen de Mehmet, bu saatte, Ali'nin bulunduğu yere gidemezdi.(1981-ÖSS)

Metnin ilk cümlesinde kime, neye gülüp ağlandığı belirtilmemiş ve bu nedenle anlatım bozulmuştur. Anlatımın net olabilmesi için dolaylı tümlecin belirtilmesi gerekirdi.

3. **Kimi sanatçılar, sabahlara kadar oturup yazdıklarını, düzeltip bir daha yazdıklarını söylediklerinde güleyim mi ağlayayım mı bilemiyorum.**

Tek bir satırı bile yeniden yazmam ben. Çünkü bir cümleyi on kez değiştirebilirsiniz ama ilk cümle her zaman en iyisi olacaktır. Bunun için de daktiloda hep tek aralıklı yazarım, düzeltme yapmaya yer kalmasın diye.

Bu sözleri söyleyen bir sanatçı aşağıdakilerden hangisiyle nitelendirilebilir?

- A) Yazılarını oluştururken yazıp bozmanın gereksizliğini savunan

- B) Yazılarını bir plan yapmadan oluşturan
- C) Düzeltmenin, yaratıcılığı öldürdüğünü sanan
- D) Sanatçının ancak zaman içinde olgunlaşabileceğine inanan
- E) Yazarlıkta aşırı titizliğin yöntemsizlikten kaynaklandığını düşünen (1992-ÖSS)

Metnin birinci cümlesinde yazarın neye üzüldüğü belirtilmediği için anlatım bozukluğu yapılmıştır.

4. (I) **Günlük hayatımızda hoş olmayan birtakım durumlarla karşılaşılıyor, üzülmüyoruz.** (II) Bu, sabah evden çıktıktan hemen sonra başlıyor. (III) dolmuşlar, ilgililerce belirlenen duraklarda durmuyor. (IV) Otobüse, dolmuşa binerken kimse sıraya girmek istemiyor. (V) Üstelik bu durumlara herkes alışıyor, hiç kimse ses çıkartmıyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde virgölün kaldırılması anlam karışıklığına yol açar?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E)V.(1993-ÖSS)

II numaralı cümlede nereye gidileceği belirtilmemiş ve anlatım bozulmuştur.

5. I. Kendini daha fazla yorma; sonra hastalanırsın.

II. **Yağmur başlamadan sen git; ben sonra gelirim.**

III. Sağdaki çiçekçiden sonra ilk sokağa sapacaksın.

IV. Kurumumuzda imza yetkisi, başkandan sonra gelen sekreterindir.

V. Bu işi sonra seninle birlikte yaparız.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde “sonra” sözcüğü aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) I. ve II. B) II. ve V. C) III. ve IV.
- D) III. ve V. E) IV. ve V.(1998-ÖSS)

Metnin son cümlesinde görüşlerin kime bildirileceği belirtilmediği için anlatım bozulmuştur.

6. Romanını okuyup bitirdim. Hele biraz zaman geçsin, hazmedeyim. Neler kaldı, neler gitti? **Bunları saptadıktan sonra bildireceğim görüşlerimi.**

Böyle diyen bir kişi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Düşüncelerini açıklamadan önce, başkalarıyla tartışarak doğrulamak ister.
- B) Ayrıntılı olarak düşünmenin gereğine inanır.
- C) Zaman içinde görüşlerin değişebileceğini düşünür.
- D) Düşüncelerini hemen açıklamaktan kaçınır.
- E) İzlenimlerini yorumlayıp değerlendirme eğilimindedir.(1999- ÖSS)

E şıkında kime sinirlenildiği belirtilmediği için anlatım bozulmuştur.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Günlerdir aynı konunun tartışılması sabrını taşırdı.
- B) Bu konuda onun da fikrini almak istedi.
- C) Törende çok mutlu olmuş, göğsü kabarmıştı.
- D) Ona bir armağan vererek gönlünü almaya çalıştı.
- E) **Çok sinirlenmiş, ağzına geleni söylemişti.**(1999-ÖSS)

C şıkında neye krem sürüleceği belli olmadığından anlatım bozuktur.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, fiile eklenen –miş, -mı, -mu eki cümleye “başkasından duyulma, aktarılma” anlamı katmaktadır?

- A) Az ışıktayken okuyorsun; gözün kanlanmış.
- B) Çok yorulmuşsun; dinlenmen gerek.
- C) **Soğuktan dudakların çatlamış; biraz krem sür.**
- D) Ayşe dün sinemaya gitmiş; ama filmi beğenmemiş.
- E) Pasta güzel olmuş; biraz daha alabilir miyim?(1987-ÖYS)

E seçeneğinde dereden veya neden inildiği belli olmadığından anlatım bozuktur.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “durmak” sözcüğü “var olmak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Bunca sorun dururken, gereksiz işlerle uğraşıyorsunuz.
- B) Konuşurken sık sık duruyor, notlarına bakıyordu.
- C) Senin ayakta durduğunu uzun süre fark etmedim.
- D) Bu konu üzerinde neden bu kadar durduğunu anlamadım.
- E) **Otobüs durunca eşyalarımızı alıp indik.** (1992-ÖYS)

Metnin dördüncü cümlesinde neye çözüm yolu ortaya konduğu belli olmadığından anlatım bozuktur.

10. Bu yapıtta, yeni düşüncelerle, yorumlarla karşılaşıyoruz. Yazılar zamanına göre, oldukça yeni bir içerikle yüklü. O günlerin düşünce düzenindeki eksiklikleri yaklaşımlardaki yanılgıları ortaya çıkarıyor; konuları, sorunları ele alıştaki yanlılığı gösteriyor. **Yalnızca bununla kalmayıp çözüm yolları ortaya koyuyor.** Her şeyi kuşkucu ve bilimsel bir yöntemle inceleyip değerlendiriyor.

Bu parçada, sözü edilen yapıtta ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

- A) Yeni görüşler ve açıklamalar ortaya konduğuna
- B) Bir dönemin düşünce açısından eleştirildiğine
- C) Sorunların çözümü için yeni önerilerde bulunulduğuna
- D) Değerlendirmelerde bilime dayalı bir yol izlendiğine
- E) Eski yapıtların geçersizliğinin vurgulandığına (1995-ÖYS)

3.6. Nesne Eksikliği

Geçişli fillerin yüklem olduğu cümlelerde cümlede nesne bulunması zorunludur. Cümlede nesne olmadığında anlatım eksik ve kusurludur.

(bkz. Ediskun, 2005, s. 220)

D şıkkında neyin bırakıldığı belli olmadığından anlatım bozuktur.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eşitlik kavramı söz konusudur?

- A) Elmayı ortasından ikiye bölüp yarısını ona uzattı.
- B) Ne o ne bu, ikisinin ortasını bulmaya çalış.
- C) Ortada bir masa, masanın iki yanında da sandalyeler vardı.
- D) **İşin ortasında bıraktı, çekip başka yere gitti.**
- E) Kahvenin şekeri mümkünse orta olsun.(1987-ÖSS)

E şıkkında kimi veya neyi görmek istemediği belli olmadığından anlatım bozuktur. Cevap olarak A şıkkında verilmesine rağmen anlatımı bozuk iki seçenek vardır.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Hangisinin başarılı, hangisinin başarılı olmadığını öğreneceğiz.
- B) Bugün gelip gelmeyeceği konusunda kesin bir şey söylemedi.
- C) Bu işi kendisinin mi yoksa arkadaşının mı yaptığını bilmiyoruz.
- D) Çevresindekilere sürekli, kimlerle tanıştığını, neleri gördüğünü anlatır.
- E) **Hem özlediğini söylüyor, hem de gidip görmek istemiyor.**(1989-ÖYS)

C şıkkında arayıp sorulmayanın kim ya da ne olduğu belirtilmediğinden anlatım bozuktur.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne ortaktır?

- A) Hava soğumuştı, kar yağmaya başlamıştı.
- B) Yol çok uzundu, yürümekle bitecek gibi değildi.
- C) **Aradan üç yıl geçmişti, kimse arayıp sormamıştı.**

- D) Soluk benizliydi, başında eski bir kasket vardı.
 E) Yaşlı biriydi, mahallede onu herkes seviyordu.(1993-ÖYS)

3.7. Çatı Uyumsuzluğu

Birleşik ya da sıralı cümlelerde aynı özneyi alan cümleciklerin yüklemeleri, aynı çatı ekini almalıdır. Aynı çatı ekini almazsa yüklemelerin yapısal uyumsuzluğundan doğan anlatım bozukluğu ortaya çıkar.

Soru metninde “dayanarak” değil, “dayanılarak” denilmeliydi; çünkü yüklem edilgen çatılı bir sözcük olan “ulaşılabilir” dir.

1. Bir sanatçının ilk kitabının ortaya çıkması, gerçekten hoş bir duygu. Hangi sanatçı vardır ki kitabını vitrinlerde görünce içi titremesin, duygulanmasın? Bunu anlatmak oldukça zor. Sonra bu duygulanma yalnızca ilk kitap için mi geçerli? Yoksa yeni çıkan ya da çıkacak olan bütün kitaplar için de mi böyle? Bilemiyorum. Ama şu gerçeği çok iyi biliyorum: İnsanın içinde uyanan bu coşku, kişiyi yeni yapıtlar hazırlamaya çağırıyor. Hatta yeni yapıtlar için zorlayıcı bir güç niteliği kazanıyor.

Sanatçının bu sözlerle yansıttıklarına dayanarak aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Her sanatçı ilk kitabıyla okurlarını etkilemek ister.
 B) Yazarların başarılı bir çizgi tutturmasında ilk kitaplarının büyük bir payı vardır.
 C) İlk kitapların yazılması ve yayımlanması, sonrakilerden daha zordur.
 D) Sanatçı, her kitabının yayımlanışında aynı ölçüde mutlu olur.
 E) İlk kitaplarının sanatçılarda uyandırdığı duygu, onları yenilerini yazmaya özendirir. (1997-ÖSS)

3.8. Noktalama Yanlışlığı

Doğru bir cümlede noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmalıdır çünkü noktalamanın doğru yapılmadığı durumlarda anlam ya tamamen değişir ya bozulur ve verilmek istenen mesajı hakkıyla anlatamaz. Örneğin anlam karışıklığına yol açacak kelimelerde ve adlanmış sıfatlardan sonra gerekli noktalama işaretlerinin kullanılmaması da anlatımı bozar.

Polis arabasına bindi.

Polis, arabasına bindi.

Polis arabasına, bindi. (O → Gizli özne)

Yaşlı kadından yardım istedi.

Yaşlı, kadından yardım istedi. (Yaşlı → özne)

Yaşlı kadından, yardım istedi. (O → Gizli özne)

Size karlı bir iş sunuyoruz.

kârlı

Sizi taktir ediyorum. (taktir: damıtma, takdir: beğenme)

Hala eve gelmedi.

Hâlâ

Noktalı virgöl öğeleri arasında virgöl bulunan sıralı cümleleri ayırmak için kullanılır. Oysa B şıkında virgöl yok, noktalı virgöl yerine virgöl kullanılmalıydı.

1. “Nasıl” sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde “şaşma ve hayret bildirme” görevinde kullanılmıştır?

A) Ona nasıl kızıyorum, bilemezsin?

B) **Okula gitmeliydin; nasıl gitmezsın?**

C) Bu işi bile bile nasıl yaparlar?

D) Hele bir yatılı okula gitsin, bak sınıfı nasıl geçecek?

E) Bu davranışından sonra ona nasıl darılmam?(1977-ÖSS)

A şıkında noktalı virgöl yerine virgöl kullanılmalıydı, çünkü öğeleri arasında virgöl kullanılmamış bir sıralı cümleler virgülle ayrılır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 37)

2. ‘Yanmak’ sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ‘geçersizlik’ anlamında kullanılmıştır?

A) **Tren saat sekizde geliyor; trene yetişemezsek yandık.**

B) Bütün gün güneşte oturmaktan kolları yanmış.

C) Binanın büyük bir kısmı yanmış, bina oturulamaz hale gelmiş.

D) Otobüse yetişemezsek, biletlerimiz yanar.

E) Bu yıl sıcak erken bastırdı, ürünlerin hepsi yanmış. (1981-ÖSS)

Alıntılarda tırnak işaretinden önce iki nokta kullanılır. C şıkında bu kurala uyulmamış. Ayrıca D şıkında “çünkü” bağlacından önce noktalı virgöl olmalıydı, çünkü öğeleri arasında virgöl bulunan sıralı cümleler noktalı virgülle ayrılır.

3. Montaigne’den çok sonra yaşamış olan bir yazar, şöyle diyor : “Bu Montaigne, amma da fikir çalmış benden.”

Bu düşünceyi, aşağıda Montaigne ve Denemeler’i üzerine söylenenlerden hangisi, en iyi yansıtır?

A) Montaigne, düşündüklerini büyük bir içtenlikle ortaya serer.

B) Bir kitap buldum burada, Montaigne’in kitabı... Ne zevk onunla beraber olmak.

C) **Montaigne, Denemeler’inde hep kendinden söz eder, “Kitabımın özü ben’im.” der.**

- D) **Montaigne, bir şey öğretmiyor, çünkü hiçbir şeyi kestirip atmıyor.**
- E) Montaigne'in Denemeler'inde gördüğüm her şeyi, kendimde buluyorum.

A şıkında “çıkış” sözcüğünden sonra virgül kullanılmalıydı çünkü sıralı cümleler noktalama işaretleriyle ayrılır. Eğer öğeleri arasında virgül yoksa virgülle, virgül varsa noktalı virgülle bu cümleler ayrılır.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde aynı varlığın karşıt durumları birlikte verilmiştir?

- A) Gün doğarken yola çıkmış öğleden sonra köye varmıştık.
- B) Adamın yüzündeki yumuşak ifade bizimle konuşurken birdenbire sertleşmişti.
- C) Hastanın kansız yüzü bir hafta öncesine göre daha sararmıştı.
- D) Bu dev gibi adam bugüne değin o minicik çocuğun her dediğini yapmıştı.
- E) Yolculardaki bezginlik yolun sonuna doğru acıya dönüşmüştü.(1983-ÖSS)

Edebi eserlerdeki karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişinin adından sonra iki nokta kullanıldığı için parçanın son cümlesinde de ressam kelimesinden sonra iki nokta kullanılmalıydı. Çünkü bir açıklama belirtiyor.

- 5. Altmışlık ünlü ressam bir lokantaya girer. Gerçi cebinde parası yoktur ama aldırılmaz. Güzelce karnını doyurur. Sonra bir çırpıda lokantacının portresini çizerek masaya bırakır. Kalkarken adam gelir, resme bakar, beğenir. Güzel ama der lokantacı, bir dakikada yaptınız bunu. Oysa bir saattir yiyorsunuz! Ressam “Bir dakika değil, altmış yıl ve bir dakika!” diye karşılık verir.**

Ressam, bu sözleriyle ne demek istemiştir?

- A) Sanatçı olmayanların değerlendirmeleri yanlış olabilir.
- B) Büyük sanat ürünlerinin temelinde yorucu çalışmalar yatar.
- C) Sanatta ustalaşmanın yaşla yakın ilgisi vardır.

- D) Yaşlı sanatçılar, çalışmalarını kısa sürede bitirebilirler.
- E) Her sanat ürünü belirli bir birikimin sonucudur.(1983-ÖSS)

Metnin ilk cümlesinde noktalı virgül yerine virgül kullanılmalıydı. Çünkü öğeleri arasında virgül bulunan sıralı bir cümle değil.

6. Bu yazar hakkında yüzlerce araştırma kitabı yazılmış; bunların birkaçını son aylarda karıştırdım. Bir kez daha şu yargıya vardım: Bir yazarı, o yazarın kendi kelimeleri ile okumak gerek. O kelimeler her şeyi içeriyor.

Burada söylenmek isteneni en iyi özetleyen cümle aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Her yazar kendini tanıtırken özel kelimeler kullanır.
- B) Bir yazarı, en iyi ancak kendi yazdıklarından tanıyabiliriz.
- C) Kimi kelimeler yazarları tanıtmak için daha uygundur.
- D) Yazar kendisini anlatırken tarafsız davranır.
- E) Yazar özgeçmişini anlatırken öteki eserlerinden daha başarılı olur.(1984-ÖSS)

Parçanın son cümlesinde alıntıdan önce iki nokta kullanılmalıydı. Çünkü açıklamalardan veya örneklerden önce iki nokta kullanılır.

7. Her sanatçı gibi onun da eserlerini oluştururken çektiği sancıları, yaşadığı masalsı dünyayı bir iki anısından çıkartabiliyoruz. Ancak bir tavrı var ki onu anlamak güç. Eserleri hakkında ne diyecekleri sorulduğunda “Beni ilgilendirmez.” deyip çıkıyor işin içinden.

Paragrafta sözü edilen sanatçı için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Açık yüreklilikle davranan
- B) Çevresini küçümsemeyen
- C) Kendisine güvenen
- D) Sözünü sakınmayan
- E) Eleştirilmekten hoşlanmayan (1984-ÖSS)

C şıkkında cümleleri ayırmak için virgül kullanılmalıydı. Çünkü öğeleri arasında virgül olmayan sıralı bir cümle virgülle ayrılır.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “düşmek” kelimesi, “İş bölümünde ona, sadece sınıfın düzenini sağlamak düştü.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Kiracısıyla tartışması sonucu mahkemeye düşmüş.
- B) Geçen yıla oranla fiyatlar bu yıl biraz düştü.
- C) **Çok iyi bir sınıf; iyi ki çocuğunuz oraya düşmüş.**
- D) Toplumun sorunlarını yansıtmak romancıya düşer.
- E) Mirastan ona da büyük bir pay düştü.(1986-ÖSS)

Parçanın dördüncü cümlesinde “değil” edatından sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

9. Herkes nezle olur ama, herkes saman nezlesi olmaz. Acaba niye? İşe polenden başlayalım. **Adı, çiçektozu ama, ille de çiçeklerden gelmesi şart değil, iğde, kayın, gürgen, çınar, kavak gibi ağaçlardan, yapraklardan, otlardan, hatta mantarlardan da geliyor.** Baharla birlikte çiçeklenme başlayınca soluduğumuz havaya polen dolmaya başlıyor; ağzımıza, burnumuza giriyor.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Gereksiz ayrıntılara yer verilmiştir.
- B) Konuşma havası içinde yazılmıştır.
- C) Söz oyunları yapmaya özenilmiştir.
- D) Değişik örnekler verilerek konu dağıtılmıştır.
- E) Terim kullanmaktan kaçınılmıştır. (1986-ÖSS)

Metin içinde zarf-fiil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgül konmaz. Soru metninde de virgül kullanılmamalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 36)

10. Kimi sıfat takımlarında adla sıfatın yeri değiştirilip, ada bir iyelik eki (-i, -si) eklenerek bir sıfat grubu (bileşik sıfat) oluşturulur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu yolla yapılmış bir sıfat grubu vardır?

- A) Okul müdürümüz uzun boylu, sert bakışlı, oldukça genç biriydi.
- B) En büyük arzusu, salonu geniş bir eve sahip olmaktı.
- C) Güzel değil fakat okunaklı bir yazısı vardı.
- D) Bahçedeki iri gövdeli çınarın altında oturmayı çok severdi.
- E) Okulun yıkık bahçe duvarını nihayet onarmışlardı. (1987-ÖSS)

Tırnak işaretinden önce iki nokta kullanılmalıydı. Çünkü aktarmalarda tırnak işaretinden önce iki nokta kullanılır.

11. Jean Paul Sartre'ın, "Yazar, neyi yazacağını değil, nasıl yazacağını bilen insandır." sözünü çok severim.

Yazarın bu yargısıyla aşağıdakilerden hangisi arasında anlamca bir yakınlık vardır?

- A) Öykülerimin konusu, genellikle gerçek yaşamdan aldığım öğelerden oluşur.
- B) Görülen, yaşanan her ilginç olaydan mutlaka bir öykü çıkarabileceğimi sanmıyorum.
- C) Ben belli bir serüveni, düşüncüyü, olayı içeren öyküler yazmaya çalışıyorum.
- D) Ben akıcı olmayan, karmakarışık bir yazının, konusu ne kadar ilginç olursa olsun, bir edebiyat tadı vereceğine inanmıyorum.
- E) Öykülerimde, yeri geldikçe toplumsal sorunlara çözümler önermekten kaçınmam. (1993-ÖSS)

Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret tırnak içinde kalır. B şığında tırnak içindeki cümlelerin sonunda noktalama işareti bulunmuyor oysa tamamlanmış veya tamamlanmamış cümlelerden sonra gerekli noktalama işaretleri kullanılması gerekir.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 43)

12. “Bu” sözcüğü, aşağıdaki dizelerin hangisinde tür bakımından ötekilerden farklıdır?

- A) Kolay değil bu dünyadan ayrılmak.
- B) **“Bu taşındır” diyerek Kâbe’yi diksem başına.**
- C) Bu eller miydi resimleri tutarken uyuyan.
- D) Gönlüm bu sevincin heyecanıla kanatlı.
- E) Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden. (1993-ÖSS)

Soru metnindeki ikinci cümlesinde tırnak işaretinden önce iki nokta kullanılmalıydı.

13. Daha ilk kitabı yeni yayımlanmış bir şairim ben. **Bu yüzden sorunuzu, “Bu soru beni aşar.” diye yanıtladım.**

Bu parçada şairin, “Bu soru beni aşar.” cümlesiyle anlatmak istediği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bu konuda açıklama yapmama gerek yok.
- B) Daha önce de böyle bir soru sordunuz.
- C) Bu soruyu başkaları da yanıtlayabilir.
- D) Sorunuza çok değişik yanıtlar verilebilir.
- E) Bu konuda yeterli bilgim ve deneyimim yok. (1994-ÖSS)

Parçanın son cümlesinde virgül kullanılmamalıydı, çünkü zarf- fiillerden sonra virgül konmuyor.

14. Şiirlerini bütün yönleriyle tanıdığımız bir şairin daha önce hiç okumadığımız bir şiirini elimize aldığımızda, kalabalık bir caddede bir arkadaşın koluna girmenin, onula nereye kadar gideceğimizi bilmenin rahatlığının duyarız. Burada söz konusu olan, onun dünyasına yakınlığımızdır. **Başka bir söyleyişle onun, sözcükleri yoğurarak, onlara değişik anlamlar yükleyerek oluşturduğu şiirsel dünyayı tanımış olmamızdır.**

Bu parçada anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türkçeyi ustaca kullanan yazarların sevilerek okunduğu
- B) Bilim adamlarının da Türkçeye özen göstermesi gerektiği
- C) Usta bir yazarın, en karmaşık konuları bile Türkçeyle anlatabildiği
- D) Okur düzeyini gözeterek yazarların sayıca çoğaldığı
- E) Yalınlığın önemli bir anlatım niteliği olduğu (1994-ÖSS)

Metin içinde tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz. Parçanın ilk cümlesinde virgül kullanılmamalıydı, çünkü tekrarlı bağlaç kullanılmış.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 36)

- 15. Mersiye, ister Sultan Süleyman’a, ister Süleyman Efendiye söylenmiş olsun, sanat açısından aynıdır.** Şiirde asıl olan, şairin duyusu ve bu duyusunu başka türlü söylenmesine imkan vermeyecek biçimde sözcüklerle dile getirerek bir şiir iklimi yaratmasıdır.

Bu parçada vurgulanan düşüncüyü en iyi yansıtan yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mersiye herkes için, her şair tarafından söylenebilen bir şiir türüdür.
- B) Önemli, önemsiz her olay, her kişi, şiir konusu olabilir.
- C) Gerçek şair, şiirine olaylarla birlikte duygularını da katabilen kişidir.
- D) Şiirde önemli olan şairin neyi söylediği değil nasıl söylediğidir.
- E) Gerçek şair şiire yeni biçimler, yeni sözcükler getiren kişidir. (1994-ÖSS)

C şıkkında “beğenmez” kelimesinden sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

- 16. Yabancı dilde yazılmış romanları özgün biçimleriyle okumak istiyordum. Ama yabancı dil bilmiyordum ve öğrenmek için de gerekli olanaklardan yoksundum. Bu nedenle romanları, sözlüklere baka baka okumaya çalıştım. Başlangıçta okuduklarımı anlamadım, birçok yanlış yaptım ama yılmadım. Sonunda yabancı dille yazılmış bir romanı sözlüksüz okuyabilir duruma geldim.**

Bu parçada anlatılanlar, aşağıdaki yargılardan hangisini desteklemektedir?

- A) Bir amaca ulaşmak için, karşılaşılabacak güçlükleri göze almak ve onları yenmek gerekir.
- B) Bir konuda, kendi yararını düşünen kişiler amaçlarına daha kolay ulaşırlar.
- C) **Kendilerine güvenen kişiler, başkalarının yaptıkları işi beğenmez, onu kendileri yapmaya çalışırlar.**
- D) Bazı işleri ancak yetenekli, cesaretli, güçlü kuvvetli kişiler başarabilir.
- E) Yaptıkları iş belirli bir zamanla sınırlandırılmamış kişiler, daha başarılı olurlar. (1994-ÖSS)

Dördüncü cümlede zarf-fiilden sonra virgül kullanılmamalıydı çünkü zarf-fiillerden sonra noktalama işareti kullanılmaz.

17. Dilin günlük yaşamındaki kullanımından uzağa düşen ürünler daha çok şiir alanında görülmektedir. Öyle ki (I) şairler arasında ortak dille şiir yazılamayacağına inananlar bile vardır. Kimi şairler (II) zaman zaman sözcüklerin seçimi, bir araya getirilişi, seslerin uyumu konusunda çok aşırı davranabiliyorlar (III) Nitekim (IV) **bu yolda coşup, şiirde bulunması gereken özellikleri taşımayan şiirler yazanlar olmuştur.** Ama şunu unutmamak gerekir (V) Şiirde biçimsel başarının anahtarı, kullanılan malzemeden çok onun kullanılışıdır.

Bu parçadaki numaralı yerlerden hangisine iki nokta (:) konulmalıdır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V. (1995-ÖSS)

Dördüncü cümlede “bu yenilikçi şair” den sonra iki nokta kullanılmalıydı.

18. (I) Orhan Veli, şiirimizde yüzyıllardır egemen olan romantizmi yıkmıştır. (II) Somut ve belirgin bir insan sevgisini sanatımıza getirmiştir. (III) Şiirimizde alaysama ve gülümsemeye dayalı bir anlatımın ilk büyük temsilcisidir. (IV) **Ancak, bu yenilikçi şair, “Yeni bir şiir nasıl olmalı?”**

düşüncesini değil, “Eski şiir ne değildi?” düşüncesinin çevresinde dolaşmaya başladığı için kendini sınırlamıştır. (V) Bu da onun tam anlamıyla özgür olmasını daha ilk adımda engellemiştir. (VI) Bu yüzden, yeni bir akımın gizli, el değmedik olanaklarını kullanmaya pek fırsat bulamamıştır.

Bu parçada Orhan Veli'nin şiirlerini yazarken istediği gibi davranmayışının nedeni numaralanmış cümlelerin hangisinde belirtilmiştir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V. (1997-ÖSS)

D şıkında “düşünüyor” yükleminden sonra; E şıkında “yazıyor” yükleminden sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Dürüst biri olduğundan dün de bugün de kuşkuya düşmüyorum.
 B) Hukukçu olmadığımın, işin bu yönünü sizinle tartışamam.
 C) Bu konuda bir araştırma yapılmasını, hazırlanacak raporun ilgili kuruluşlara gönderilmesini istedim.
 D) **Ben, öyle olduğunu düşünüyor, öyle olduğuna inanıyorum.**
 E) Anımsanacağı gibi, bir yıldan beri bu konuda yazılar yazıyor, ilgilileri uyarıyorum. (1997-ÖSS)

Örnek cümlede “kalmaz” yükleminden sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

20. Yazınsal yapıtlar, yaşama ayna tutmakla kalmaz, aynı zamanda ona istediği biçimi de verir.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede anlatılmak istenene anlamca en yakındır?

- A) Her yazar, hangi türde yazarsa yazsın, yapıtlarının konularını yaşamdan alır.
 B) Yazma, yazarları yaşama bağlayan, düşsel ve düşünsel boyutlu yaratıcılık isteyen bir eylemdir.

- C) Roman, öykü, oyun gibi yazınsal ürünlerde, okurlara, değişik yaşamlar sunulur.
- D) Günlük yaşamla beslenmeyen dil değeri taşımayan yapıtlar kalıcı ve etkili olamaz.
- E) Roman, öykü, oyun gibi türlerde yazılmış yapıtlar, yazıldıkları dönemi yansıtır ve onu yönlendirir. (1998-ÖSS)

Metinde ilk cümlede noktalı virgül yerine iki nokta kullanılmalıydı.

21. **Öykü yazmada başarılı olmuş bir yazara; “Artık roman yazma zamanınız geldi.” demek ya da “Artık ondan romanlar bekleyebiliriz.”** gibi sonuçlara ulaşmak bir yazı türünü ötekinden üstün tutmak anlamına gelir. Öykü ile roman ayrı türlerdir. Ortak paydaları ise bir kurguya dayanmaları ve düzyazı olmalarıdır. Her iki türde de başarı yazarlarının ustalığında yatmaktadır.

Bu parçada, aşağıdaki yargılardan hangisine karşı çıkılmaktadır?

- A) Yazarlar başarılı olacakları alana yönlendirilmelidir.
- B) Roman yazmak, öykü yazmaktan zordur.
- C) Yazarlar, deneyim kazandıkça farklı yazı türleri denerler.
- D) En çok tutulan yazınsal türlerden biri romandır.
- E) Öykü yazmak bir birikim gerektirir. (1999-İptal ÖSS)

Metinde tırnak işaretinden önce iki nokta kullanılmalıydı.

22. Şiir yazmanın belki en zor yanı ilk dizeyi bulmaktır. O ilk dize ozanın gideceği yönü belirler. Hiçbir şiir, planlı olarak yazılmaz. Ozan, şiirin yolunu açtığı gibi şiir de ozana yol gösterir. **İşte bunun için ben, bir konuşmamda, “Şiirimi, yazarken düşünürüm ya da düşünürken yazarım.” demiştim.**

Bu parçanın bütününde, şiirle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi üzerinde durulmaktadır?

- A) Düşünce ve duyguları birlikte ele aldığı
- B) Yazma süreci içinde oluştuğu

- C) İletisinin, yazmaya başlamadan önce belirlendiği
- D) Ozan'ın duygu dünyasını yansıttığı
- E) Ozan'ın değer yargılarından izler taşıdığı (1999-ÖSS)

Metinde “temizlemeli” kelimesinden sonra noktalı virgül kullanılmalıydı. Çünkü içinde virgül olan sıralı cümleler noktalı virgülle ayrılır.

23. Bıkmadan, yorulmadan, yılgınlığa düşmeden, sürekli okumalıyız. **Okurken bir yandan daha önce okuduklarımızdan belleğimizde kalan izin üzerini örten tozu, kiri temizlemeli, bir yandan da bu izi derinleştirmeye çalışmalıyız.**

Bu parçada geçen “belleğimizde kalan izin üzerini örten tozu, kiri temizlemek” sözüyle anlatılmak istenen, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edinilmiş bilgilerin önemini anlamak
- B) Doğruyu yanlıştan ayırmak
- C) Gereksiz bilgilerle oyalanmamak
- D) Unutulmaya yüz tutmuş bilgileri anımsamak
- E) Yeniliklerle açık olmaktan kaçınmamak (2000-ÖSS)

Parçada üçüncü cümlede noktalı virgül kullanılmasına gerek yoktu, zaten bağlaç kullanılmış. Çünkü bağlaç virgölün cümledeki görevi aynı.

24. Yazar, dili, ses, biçim, anlam özellikleriyle iyi bilen ve kullanan kişidir. Bu anlamda dile yeni kavramlar, kalıplar, sözcükler kazandırabilir. **Gerçekte hiçbir yazar, bakalım bu romanda, bu öykü ya da şiirden dilciler kaç kural çıkaracak, diye yazmaz.** Yazamaz; ama yazdıklarıyla dile yeni sözcükler katar. Dili işlerken yalnızca dilciye değil, edebiyat tarihçesine, toplumbilimcilere, başka araştırmacılara da malzeme yaratır.

Bu parçadan, yazarlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hanisi çıkarılamaz?

- A) Dili söz varlığını geliştirdikleri
- B) Dilin anlatım olanaklarını genişlettikleri
- C) Yapıtlarıyla, yeni çalışmalara olanak hazırladıkları

- D) Dil konusunda, geniş bir bilgiye sahip oldukları
 E) Dilde kazandırdıklarıyla kalıcı olmaya çalıştıkları (2000-ÖSS)

V. cümlede “M. Ş. “ kısaltmasında nokta kullanılmamalıydı çünkü özel isimlerin ilk harfleriyle yapılan kısaltmalarda nokta konmuyor.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 32)

25. (I) Roman yazarken konuşmalara yer vermek çoğunlukla kaçınılmazdır. (II) Hatta salt konuşmalardan oluşan romanlar bile vardır. (III) Bu romanlarda herhalde amaç, tip yaratmaktır. (IV) İki satırlık bir konuşma, bir karakteri on sayfalık bir betimlemeden daha başarılı bir biçimde çizebilir. (V) **Bunun başarılı örneklerine M. Ş. Esendal’ın Ayaşlı ve Kiracıları adlı yapıtında rastlıyoruz.**

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde “karşılaştırma” yapılmıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V. (2001-ÖSS)

E şıkında “artırır” yüklemeden sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

26. Yazın değeri taşıyan bir roman, bir öykü, bir oyun, yaşam çevremizi genişletir; içinde bulunduğumuz gerçek dünyanın dışına çıkarır bizi. --- Tam tersine gerçekleri değişik bir gözle görmemizi, olaylara farklı açılardan bakmamızı sağlar.

Bu paçada boş bırakılan yere, düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bu, elbette, bir kaçış ya da kendi gerçeklerimizden kopuş değildir.
 B) İç gerilimlerimizden, sıkıntı ve bunalımlarımızdan büyük ölçüde kurtarır.
 C) Okuma, insanı her türlü tutkudan kurtararak özgürleştirir.
 D) Okuyan bir kişi, bütün bilgi eksikliklerini giderebilir.
 E) **Okunan her kitap, iç zenginliğini artırır, duyguları harekete geçirir.**
 (2001-ÖSS)

Metnin ilk cümlesinde “ortak olmalı” ve “düşünmeli” den sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

27. Roman yazarı, romanındaki kişilerin düşüncelerine, duyarlılıklarına ortak olmalı, onlar gibi düşünmeli, onlar gibi duyumsamalıdır yazarken. Özellikle bizim toplumumuz için geçerli bir yöntemdir bu; çünkü Anadolu insanını yüzyıllardan beri süzülüp gelen bir yaşam biçimi; doğaya, insana, topluma, kendine özgü bir bakışı vardır. Bunun bütün yönleriyle romanlaştırılmasının, açık, anlaşılır, özlü bir anlatımla okura ulaştırılmasının gereğine inanıyorum. İşte romanlarımda yapmaya çalıştığım, budur bir bakıma.

Bu parçadan, romancılarla ilgili olarak aşağıdaki yargıların hangisi çıkarılabilir?

- A) İçinde bulunduğu toplumu yönlendirmelidir.
- B) Kendisini roman kişileriyle özdeşleştirmelidir.
- C) Okurun düzeyini iyi belirlemelidir.
- D) Her romanında, farklı yaşam biçimlerini yansıtmalıdır.
- E) Toplumun tarihsel gelişimini göstermelidir.(2001-ÖSS)

B şıkında virgül kullanılmamalıydı.

28. Dört beş yaşlarında bir çocuk ağaca tırmanıyor. Onu izleyen annesi, çocuğa: “Dikkat et, in, düşersin.” demiyor. “Ağaçtan düşersen ne olabileceğini düşünüyor musun?” diyor.

Yukarıda sözü edilen annenin yapmak istediği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çocuğu korkutmaktan kaçınmak
- B) **Ağaçtan düşüp, çocuğun bundan ders almasını sağlamak**
- C) Çocuğu, durum üzerinde düşündürerek ona doğruyu buldurmak
- D) Söz dinlemesi gerektiğini çocuğa anlatmak
- E) Kendine güvenmesinin önemli olduğunu çocuğa anlatmaya çalışmak (2001-ÖSS)

Metnin üçüncü cümlesinde noktalı virgül değil virgül kullanılmalıydı.

29. Bu romanında yazar, İstanbul sokaklarının artık tarihe karışmış o eski görünümelerini şiirli bir dille yeniden kuruyor. Kahramanlarına sıcak bir sevgiyle, onların insani yanlarını araştırarak yaklaşıyor. **Onlar derinlemesine kavramaya çalışıyor; aralarındaki farkları ortaya koyuyor.** Daha doğrusu kişilerin iç dünyalarındaki düğümleri iyi yakalıyor.

Bu parçada, “kişilerin iç dünyalarındaki düğümleri iyi yakalamak” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Günümüzde sayıları iyice azalmış insan tiplerini anlatmak
- B) İnsanların gizli kalmış ayırıcı özelliklerini bulup göstermeyi başarmak
- C) Kişilerin ortak özelliklerini belirlemeye çalışmak
- D) Kahramanları, insanı yücelten bir tutumla oluşturmak
- E) Yaratacağı tipleri sorunlu insanlar arasından seçmek (2003-ÖSS)

Cümle içinde virgülle ayrılmış tür veya takımları ayırmak için noktalı virgül konur. Parçanın son cümlesinde “değil” ilgecinden sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

(bkz. İmlâ Kılavuzu,2005, s.37)

30. Şiir sanatı üstüne çok düşünmüş ve bu sanatı her şeyden üstün tutmuş biri olan Paul Valéry, şiir ---- yazılır, demiş. Bu sözüyle, şiire özenen ve çok iyi bir ressam olan Degas’ya, şiirin malzemesinin ---- olduğunu anlatmak istemiş. **Tıpkı resmin malzemesinin kuşlar, ağaçlar, insanlar değil, renkler ve şekiller olduğu gibi.**

Bu parçada boş bırakılan yerlere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) sözcüklerle – duygu ve düşünceler değil sözcükler
- B) benzetmelerle – şairin yaratıcılığıyla ilgili
- C) duygularla – herkesçe anlaşılır nitelikte, açık seçik
- D) olgunluk döneminde – özgün ve yoruma açık
- E) uzun sürede – şairin yaşantısına değil düş gücüne bağlı (2003-ÖSS)

C şıkında ikinci cümledeki noktalı virgül de virgül olmalıydı.

31. Aşağıdaki sorulardan hangisinin yanıtı, bir “gerekçe” içermektedir?

- A) – Resim çalışmalarınızda en çok hangi malzemeyi kullanırsınız?
– Tümüyle yerli malı olanı seçip kullanırım.
- B) – Ayrıntıya önem verir misiniz?
– Evet, güzelliğe ulaşmak için ayrıntıları önemişiyorum.
- C) – Resim yaparken nasıl bir yol izlersiniz?
– **Önceki dikkatimi ele alacağım konu üzerinde yoğunlaştırdım, onunla yaşamaya başladım; sonra çalışmaya koyulurum.**
- D) – Türk resim sanatının günümüzdeki durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
– Resim sanatçılarımızı, erişmeleri amaçlanan yerin de ötesinde görüyorum.
- E) – Resme yeni başlayanlara neler öneriyorsunuz?
– İlgilendikleri konuda eğitim görmelerini, sonra da öğrendiklerini uygulamaya çalışmalarını öneriyorum. (2004-ÖSS)

Metnin beşinci cümlesinde “yetinmiyor” yükleminde sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

32. “Milyonlarca kişi kitap okuyor, müzik dinliyor, tiyatroya, sinemaya gidiyor. Neden? Belli ki kendisini aşmak istiyor insan. **Gerçek anlamda insan olmak istiyor. Ayrı bir birey olmakla yetinmiyor, bireysel yaşamının kopmuşluğundan kurtulmaya, bireyciliğinin bütün sınırlılığıyla onu yoksun bıraktığı ama yine de onun sezip özlediği bir doluluğa, dana anlamlı bir dünyaya geçmek için çabılıyor.**”

Bu parçaya göre bir sanat yapıtında beklenilmeyecek etki, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kişinin bireyciliğini sınırsızlaştırma
- B) Kişiyi toplumla, tüm insanlıkla bütünleştirme
- C) Kişiyi daha doğru, daha anlamlı bir dünyaya bağlama
- D) Kişiyi kendisini aşma olanağını sağlama
- E) Kişiyi kendi yaşamının dar dünyasından kurtarma (2005- ÖSS)

A ve C şıklarında tırnak işaretinden önce iki nokta konmalıydı.

33. Aşağıdaki cümlelerden hangisi, dolaylı anlatıma örnek olabilir?

- A) **Şöyle bir olayları anımsar, üzülür ve “İşte bu dünya böyledir!” diye düşünürüz.**
- B) Öğretmen, Ali'ye: “Arkadaşına söyle, yarın ödevini mutlaka getirsin!” dedi.
- C) **Paul Valery, şiir yazma yönteminden söz ederken “İlk dize Tanrı vergisidir, ondan sonrası da çaba...” dermiş.**
- D) Tiyatrodan çıktığımızda arkadaşım, Hazım'ın sahnede canlandığı prensin gerçek hayatta da yaşamış olduğunu söyledi.
- E) Önce, tiyatronun öğelerini, hangi sanatların bir araya gelerek tiyatro gerçeğini ortaya koyduğunu düşünelim. (2006-ÖSS)

Tüm şıklarda “gelmeli” yükleminden sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

34. “Bu ¹eski ²kararı ³yeniden ⁴içinde bulunduğumuz ⁵dönemde ⁶ve devirde gözden geçirmeliyiz.”

Bu cümledeki yanlışlıkları gidermek için ne yapılmalıdır?

- A) **İki, üçten sonra gelmeli, bir atılmalı.**
- B) **İki, dörtten sonra gelmeli, beş atılmalı.**
- C) **İki, birin yerine gelmeli, bir atılmalı.**
- D) **İki, dörtten sonra gelmeli, üç atılmalı.**
- E) **İki, altıdan sonra gelmeli, dört atılmalı.** (1981-ÖSS)

Metnin ilk cümlesinde “karşı koymaz” ve “savaşmazlar” yüklemelerinden sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

35. **“Bu yazarın dramlarında kişiler, durumlarına karşı koymaz, onu değiştirmek için savaşmazlar, bu yüzden durumlarının gelişerek belirli bir sonuca doğru gitmesine engel olamazlar. Böylece, dramın**

özü olan çatışmanın yerine, değişmez sonucu hazırlamak için düzenlenmiş durumların birbiri ardından açılışı ortaya çıkar.”

Bu parçada süz edilen yazarın dramlarındaki kişilerin en belirgin özelliği nedir?

- A) Direngen (inatçı) olmaları
- B) Güçsüz olduklarını bilmeleri
- C) Değişiklikten çekinmeleri
- D) Yetingen (kanaatkâr) olmaları
- E) Durumlarına boyun eğmeleri (1981-ÖYS)

Metnin ilk cümlesindeki noktalı virgüller virgül olmalı ve ‘Denemeler’ tırnak içinde yazılmalıydı. Çünkü içinde virgül bulunan sıralı cümleler noktalı virgülle ayrılır. Ayrıca cümle içerisinde kitapların ve yazıların adları ve başlıkları tırnak içine alınır.

(bkz. İmlâ Kılavuzu, 2005, s.44)

36. “Kimi denemeciler kişisel açıdan bakmayı severler olaylara; kimi denemeciler olayları nesnel açıdan ele alırlar; kimi denemeciler de soyutlamalara girişirler. Huxley için en iyi deneme türü üç türü de içerendir; Huxley’in amacı, bu tür denemeyi en güzel biçimde gerçekleştiren usta Montaigne’e ulaşmaktır. Onun Denemeler’ini ‘İnsanlık Komedi’si’ ile eşdeğerde tutar Huxley; çünkü denemelerin tek tek değilse de, toplu iken uzun bir romanda verilenleri içerdikleri inancındadır.”

Huxley’e göre, Montaigne nasıl bir deneme yazarıdır?

- A) Olaylara kişisel açıdan bakan
- B) Olayları nesnel açıdan ele alan
- C) Çok yönlü bir yaklaşımla yazan
- D) Soyutlamalara girişen
- E) Denemelerinde roman tekniğini kullanan (1981-ÖYS)

A şıkkında noktalı virgül değil virgül olmalı, E şıkkında “çıkıtı” yükleminden sonraki virgül de noktalı virgül olmalıydı.

37. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “çıkılmak” sözcüğü, “Bu tencerenin bakırı çıkmış, kalaylanması gerek.” cümlesindeki ile eş anlamda kullanılmıştır?

- A) **Havalar ısındı; ekinler çıkmaya başlamış bile.**
- B) Yüzünde önce küçük bir sivilce çıktı, sonra da çibana dönüştü.
- C) Bugünlerde çok zayıfladı, adeta kemikleri çıktı.
- D) En küçük çocuk akıllı çıktı da baba malını topladı.
- E) **Sahneye önce rejisör çıktı, onu, yapıtın yazarı izledi.** (1982-ÖYS)

Metnin ikinci cümlesinde “yerlidir” yükleminden sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

38. “Sanatın yalnızca bir süs varlığı olarak ele alındığı Divan yazınında aşırı bir yabancılaşma görülür. **Sanatın, yaşamın bir parçası olarak kabul edildiği halk şiirinde ise bütün örnekler, kuşlar, sevgililer, güzeller yerlidir, Anadoluludur.** Çünkü Halk ozanı, duyduğu değil, gördüğü tanıdığı kuşu işler şiirinde. Bu şiirlerde, Divan şiirindeki doğadışı varlıkları göremeyiz. Sözelimi, halk şiirinde, atmaca tavuğu yer, pilici kapıp uçar. Divan şiirinde güzelin gözleri olan doğan, sevenin gönlünü avlar.” Parçada Divan edebiyatı ve Halk edebiyatına ilişkin olarak aşağıdaki kavramlardan hangisinin üzerinde durulmamaktadır?

- A) açıklık - kapalılık
- B) somutluk - soyutluk
- C) gerçekçilik - düşçülük
- D) nesnellik - öznellik
- E) yerlilik – yabancılık (1982-ÖYS)

Metinde tırnak işaretinden önce iki nokta kullanılmalıydı.

39. “**Paul Valéry ‘Bir edebi eserin değeri, her kişiye göre ayrı bir yoruma meydan vermesindedir.’ demiştir.**”

Aşağıdaki şairlerimizden hangisi, Paul Valéry ile aynı anlayıştadır?

- A) Ahmet Haşim
B) Cenap Şahabettin
C) Yahya Kemal
D) Tevfik Fikret
E) Orhan Veli (1982-ÖYS)

Metinde geçen III. , V. ve VII. cümlelerde tırnak işaretinden önce iki nokta kullanılmalıydı.

40. “(I) Okuma, tutkuların en soylusudur. (II) Ekmek nasıl bedeni beslerse, o da öyle ruhu besler. (III) **Bir yazar, okuma için ‘Tatlı tatlı kendinden geçme’ demiştir.** (IV) **Büyük yazarlar ömürlerinin yarısını okumakla geçirmişlerdir.** (V) Bir başka yazar da ‘Çeyrek saatlik bir okumanın gideremediği kederim olmamıştır.’ der. (VI) Bir kitap her zaman güvenilebilecek dosttur. (VII) **Yas içinde bir ahabına, bir düşünür, ‘Güzel kitaplar okuyun.’ diye yazmıştır.”**

Yukarıdaki parçada aynı düşüncenin dile getirildiği iki cümle aşağıdakilerden hangisidir?

- A) I – VI
B) III – V
C) V - VIII
D) II – IV
E) IV – V (1982-ÖYS)

Metnin ikinci cümlesinde “uzlaşmaz” yükleminden sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

41. “Gerçek bir bilim adamının ilk özelliği düşünceye saygılı olmasıdır. **Bu özelliği taşıyan bilim adamı, görüp incelediği olaylarla artık uzlaşmaz saymaya başladığı bir düşünceyi çürütme gereğini duydu mu işe ilk önce onu derinlemesine incelemekle başlar.** Düşüncenin kendince benimsenmesi olanaksız görünen yanlarını ortaya koyar. Ama onu hor görmez. Bugünün yanlışından yarının gerçeğini selamlar...”

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi bilim adamının davranışıyla tam bir uyum göstermez?

- A) Değişik görüşlere karşı hoşgörülü olma
B) Bir düşünceyi değişik yönlerden ele alma
C) Ancak doğruluğu kanıtlanmış düşüncelere saygı duyma

- D) Düşüncelerin zaman içinde değişebileceğine inanma
E) Doğruya giden yolun yanılğılardan geçtiğini kabul etme (1982-ÖYS)

D şıkkında virgöl yerine iki nokta kullanılmalıydı.

42. “Bir tek kelimeyle belirtilebilecek bir kavramı, birden çok kelimeyle anlatmaya ‘dolaylama’ denir.”

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, dolaylama yoktur?

- A) Anadolu’da bağ kütüğüne, “omça” denir.
B) Yavru vatandan yapılan ihracatta önemli artışlar oldu.
C) Ormanlar kralı, şimdi bir kafeste tutsaktır.
D) **Balıkçı, “Derya kuzuları!” diye bağıırıyordu.**
E) Büyük kurtarıcı, Anadolu’da yeni bir devlet yarattı(1983-ÖYS)

Metnin ikinci ve son cümlelerinde tırnak işaretinden önce iki nokta kullanılmalıydı.

43. “Bir kıyı kahvesinin önündeydi vapurumuz. **Sait Faik ‘Şu kahveyi anlatmak istersen söze nereden başlarsın?’ dedi.** ‘İlk gözüne çarpan şeyler nelerdir?’ Sınav sorusu gibi bir şeydi. Birden şaşırdım; kahvenin duvarına asılmış İran Şahı ile Atatürk’ü gösteren renkli resimler gözüm takıldı: ‘Bu resimlerle başlarım, sonra kahvenin içindekileri anlatırım.’ dedim. **Sait kızdı, ‘Hikâye duvarda değil, orada oturan ihtiyaç adamda.’ dedi.**”

Aşağıdakilerden hangisi, Sait Faik’in anlatmak istediğine ters düşer?

- A) Yazarlıkta, görülecek şeyin ne olduğunu bilmek gerek.
B) İnsan, hikâyede önemli bir öğedir.
C) Yazar, her şeyi anlatmaya her gözlemi vermeye çalışmalıdır.
D) Konuya, ayrıntılardan girmek sakıncalıdır.
E) Hikâyede, ancak, önemli noktalara ağırlık verilir.(1983-ÖYS)

Metnin ikinci cümlesinde tırnak işaretinden önce iki nokta kullanılmalıydı.

44. “Tolstoy’un çok hoş bir fıkrası vardır: Kendisine şiirlerini okuyan bir hevesliye **Tolstoy, ‘Puşkin’in şiirlerini okuduğum zaman dizelerin (mısraların) niye alt alta geldiğini düşünmüyorum da, sizin yazdıklarınızı okurken dizeleri niye yan yana dizmediğinizi anlamıyorum.’ der.**”

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Puşkin’in şiirleri, ölçülü ve uyaklıdır.
- B) Gerçek şiir, düzyazıya çevrilemez.
- C) Bu genç şairin şiirleri, ölçsüz ve uyaksızdır.
- D) Ölçü ve uyak, bir başına, şiiri şiir yapmaz.
- E) İyi ve kötü şiir dizelerin yapısından belli olur. .(1983-ÖYS)

Metnin altıncı cümlesinde tırnak işaretinden önce iki nokta kullanılmalıydı.

45. “Güzelliğin görece olduğu doğru değildir. Toplumu oluşturan bireyler birçok ‘güzel’ tanımında birleşiyor. Bir bakıma moda konusuna benziyor bu. Moda, başlangıçta bir tür kişisel ve yaratılan güzelliştir; yeni olduğu için de görecedir. Ancak bu yaratılan güzellik gerçekte ortak bir çabanın ürünüdür. **Eliot’un dediği gibi ‘Bugün geçmişle yönetilir; geçmiş de bugünle değişime uğrar.’** Nitekim bunun böyle olduğunu, güzelliğin ortak bir çabadan kaynaklandığını, son yıllarda yapılan on araştırmadan sekizi doğruluyor.”

Bu parçada öne sürülen düşünceyi açıklamak için şu yollardan hangisine başvurulmamıştır?

- A) Tanımlamaya yer verme
- B) Örneklendirmeye gitme
- C) Karşılaştırmaya başvurma
- D) Tanık gösterme
- E) Sayısal verilerden yararlanma.(1983-ÖYS)

Metnin ikinci cümlesinde tırnak işaretinden önce iki nokta kullanılmalıydı.

46. “Bireyci sanat anlayışı, bize Edebiyatı Cedide’den miras kalmıştı ve biz bunu söylemekle ortaya yeni bir görüş getirmiyorduk. **Öyle ya, Edebiyatı Cedidecilerin, özellikle Hüseyin Cahit’le Mehmet Rauf’un, Dr. Rıza Tevfik’le estetik konusu üzerinde tartışırken ter ter tepinircesine ‘Güzellik görecedir, güzellik görecedir.’ deyişlerinin, bizim ‘Sanat kişisel ve saygıya değerdir.’ sözümüzden farkı neydi?’**

Bu parçada, yazarın “biz” dediği kimler olabilir?

- A) Garipçiler
B) Serveti fünuncular
C) Yeni Lisancılar
D) Yedi Meşaleciler
E) Fecri aticiler.(1983-ÖYS)

D şıkkında tırnak işaretinden önce virgül değil iki nokta kullanılmalıydı.

47. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bulmak” fiili, “Belki de bir ozan olarak geçirdiği yılları ilginç bulmamış.” cümlesindekiyle aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) O kitapta, ozanın gerçek yaşam izlenimlerini taşıyan sadece iki şiir buldum.
B) Bu eserde, Tanzimat’tan Birinci Dünya Savaşı’na kadar yetişen üç kuşağı bir arada buluyoruz.
C) O klasik soruyu bana da soruyorlar: “Yahya Kemal’in şiirlerini nasıl buluyorsunuz?”
D) **Ozan, kitabının sunu bölümünde, “Bazı şiirlerde savaş temasını bulacaksınız.” diyor.**
E) Çoktan beri hiç görüşmemiş olduğumuz için konuşa konuşa akşamı bulduk.(1984-ÖYS)

Metnin son cümlesinde “kopuyor” dan sonra noktalı virgül kullanılmalıydı.

Okuduğumuz romanlar, öyküler yazınsallığın toprağında üretilmiş uydurmacalardır bir bakıma. Ne var ki okuma eyleminin doğasında gelen bir yönlendirmeye unutuyoruz bunu. **Okurken, içinde bulunduğumuz**

ortamdan kopuyor, yazınsal ürünlerin bize sunduğu dünyayı gerçek yaşamın üstüne çıkarıyoruz.

Bu parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yansıtılan çirkinlikleri görmekten kaçınma
- B) Asıl gerçeğin okuduklarımız olduğuna inanma
- C) Anlatılanları düş gücüyle sınırlandırma
- D) Yaşamı değişik boyutlarıyla algılama
- E) Olayları, olguları kişisel ölçütlerle değerlendirme(2005-ÖSS)

3.9. Atasözlerinin Yanlış Kullanımı

Atasözleri ve deyimler kalıplaşmış sözlerdir. Kelimelerin yerleri ve kelimeler hiçbir şekilde değiştirilemez. Bu anlam karışıklığına yol açar.

El ele vermeyince taş yerinden kalkmaz.

Baş başa vermeyince taş yerinden kalkmaz.

3.10. Yalınlık

Cümlede verilmek istenen yargının gereksiz söz sanatlarından, tamlamalardan arındırılarak; herkesin bildiği kelimelerle kısa ve doğru olarak aktarılmasına yalınlık denir. Yalınlığı etkileyen pek çok unsur vardır.

Yabancı kelimelerle Türkçe kelimeleri gelişigüzel birleştirmek :

anti – leke

save etmek

ekolojik denge
derskolik
çaykolik

Dilimize tam manasıyla girmemiş yabancı kelimeleri kullanmak :

software (yazılım)
computer (bilgisayar)
partner (ortak)
printer (yazıcı)
scanner (tarayıcı)

Edebe aykırı, argo, yakışıksız sözcüklerin kullanımı da yalınlığa aykırıdır.

3.11. Akıcılık

Bir yazının kolay okunabilmesine akıcılık denir. Kolay okunabilmesi için de cümlelerin anlam ve ses bakımından pürüzsüz olması gerekir.

Akıcılığı bozan başlıca unsurlar tekrarlama, zincirleme ve kakofonidir.

Bir sözün gerek olmadığı halde sık sık kullanılmasıdır.

AŞTi'den Ayşe'nin annesini, Ayşe'nin babasını ve Ayşe'nin kardeşini karşılamaya gittim.

Dershanelerdeki yeni program arayışı, aslında programların yetersizliğindendir.

Bir cümlede veya kelime grubunda aynı eki alan sözcüklerin sıralanması da akıcılığı engeller.

Arkadaşımın annesinin çantasının rengi çok güzel.

Biraz önce beni telefonla arayan, söylediklerime inanmayan, buraya gelen ve beni sorguya çeken sen değil miydin?

Bir cümledeki seslerin söyleyiş bakımından uyumsuzluğuna kakofoni denir. Söyleyişi zorlaştıran başlıca sesler: p, c, ç, t, j, z, s, ş'dir.

Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, ortada su şişesi.

SONUÇ

Üniversitelere 1974'ten bu yana değişik yöntemlerle öğrenci alınmıştır. 22 Kasım 1974 tarihinden sonra, üniversiteler arası kurul tarafından Öğrenci Seçme Sınavı ve Öğrenci Yerleştirme Sınavı adıyla ortak bir sınav yapılmaya başlanmış ve üniversitelere bu şekilde öğrenci alımına başlanmıştır.

Bu araştırmada 1974- 2006 yılları arasındaki ÖSS ve ÖYS sınav soruları dil bilgisi açısından incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

1. Türkiye' de henüz ortak bir imlâ, noktalama ve cümle bilgisi birliğine varılmamış ve bu nedenle sorulardaki veriler yıllara göre farklılık göstermiştir.
2. Farklılıklar kelimeler, kelime gruplar ve cümle düzeyinde sınıflandırılmış; anlatımda yaşanan bozukluklar örnekler üzerinde gösterilmiş ve anlatımın daha iyi olması için gerekenler açıklanmıştır.
3. Sorulardaki sorunların tespitine göre dil bilgisi öğretiminde yaşanan sıkıntılar değerlendirilmeli ve bu duruma göre ortak bir öğretim yolu tercih edilmelidir.
4. Öğrencilerin Türkçeyi ÖSS ve ÖYS sorularına göre öğrenmeye çalıştıkları göz önünde bulundurularak dilimizin bütün inceliklerini ortaya koyan sorular hazırlanmalıdır.
5. Yazımda Türk Dil Kurumu İmlâ Kılavuzu esas alınmalı, yapılan değişiklikler, o yıl sorulan sorularda yansıtılmalıdır. Bu şekilde ortak dil birliği gerçekleştirilmeli ve soruların geçerliliği, anlaşılabilirliği artırılmalıdır.

Sonuç olarak, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınav sorularının kendi içinde değerlendirebileceğimiz apayrı bir dili ve üslubu olduğunu söyleyebiliriz. Biz, sorularda düşülen çeşitli yanlışları tespit etmeye çalıştık. Soru metinlerindeki Türkçe hatalarını bir tarafa bıraksak bile, söz konusu soruların ve seçilen metinlerin dilini edebi güzellikte bulmanın mümkün

olmadığını gördük. Oysa orta öğretimini tamamlayan gençleri ana dilde sınava tabi tutarken, zengin edebi mirasımızın devamlılığını aksettirecek güzellikte bir dil kullanılabilirdi. Özetle ifade edecek olursak, ÖSYM'nin kendi çerçevesinde değerlendireceğimiz bir zümre dili vardır. Üstelik bu dil, güzel Türkçeyi yansıtmaktan uzaktır. Soruların dili belli sayıdaki kelime ve terimleriyle bir grubun tercihini yansıtır gibidir.

KAYNAKÇA

Abdullayev, E. Z. ;Türk Dillerinin Tarihsel Gelişme Sorunları, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1996.

Acaroğlu T. ;Dil Bibliyografyaları, Türk Dili, sayı 39,İstanbul,1954

Aksan, Doç. Dr. D. ;Anlambilim ve Türk Anlambilimi, Ankara,1971

Aksan, D. ;Tartışılan Sözcükler, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1976.

Aksan, D. ;Türkçenin Gücü, Bilgi Yayınları, Ankara, Kasım 1990

Aksoy, Ö.A. ;Dil Yanlışları, TDK Yayınları, Ankara, 1980

Aksoy Ö.A. ;Dil Yanlışları, Yalçın Emel Yayınevi, Ankara, Ocak 1990

Aksoy, Ö. A. ; Dil Yanlışları (900 Sözün Eleştirisi), Türk Dil Kurumu, Ankara ,1980.

Aksoy, Ö. A. ;Dil Yanlışları (1800 Sözün Eleştirisi), Yalçın Emel Yayınevi, Ankara, Ocak 1990.

Aksoy, Ö. A. ; Dil Gerçeği, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1982.

Anday, M. C. ; Dilimiz Üstüne Konuşmalar, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1975.

Atabay, N. Bayaz, ; A. Karşılıklar Kılavuzu – Türkçe Sözcüklerin Yabancı, Yabancı Sözcüklerin Türkçe Karşılıkları, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1990.

Ataman, S. ; Dil Çıkmazı, Kültür Bakanlığı, Ankara, Mayıs 1981.

Ateş, K. ; Öğretemediğimiz Türkçe, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, Şubat 2000, (2. Basım)

Atalay, B. ;Türk Dilinde Ekler ve Kökler Üzerine Bir Deneme, Türk Dil Kurumu, Ankara 1941.

Banguoğlu, T.; Ana Hatlarıyla Türk Grameri, İstanbul,1940

Türk Grameri-Ses Bilgisi, Ankara,1959

Türkçenin Grameri, Ankara,1998

Baydur, S. Y. ; Dil ve Kültür, Türk Dil Kurumu, Ankara 1952.

Baykul Prof. Dr. Y. ; ÖSS ile Yoklanan Ölçüde Kazanılmaktadır? ,ÖSYM, (1989)

Bayrav, S. ;Yapısal Dilbilimi, İstanbul,1969

Bilgegil, Doç. Dr.K. ;Türkçe Dilbilgisi, Ankara,1964

Burdurlu, İ. Z. ;Uygulamalı Cümle Çözümlemeleri, İzmir,1974

Dara, R. ;Yazılı Anlatıma Giriş, Asa Yayınları, Bursa,2000

Deny, J. ;Türk Dilinin Yapısı, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, sayı 4,İstanbul,1952

Dilaçar, A. ;Batı Türkçesi, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, Ankara,1953

Dilaçar, A. ; Devlet Dili Olarak Türkçe, Türk Dil Kurumu, Ankara 1962.

Dilmen İ.N. ;Türkçe Gramer, İstanbul,1930

Deny, J. ;Türk Dili Grameri(Osmanlı Lehçesi),İstanbul,1941(Çev. Ali Ulvi Elöve)

Demiroğlu M.C. ;Türk Dili Grameri, Sofya,1959

Dilemre, S. A. ;Genel Dil Bilgisi,1.Kitap, İstanbul,

Dizdaroğlu, H. ;Dilcilere Saygı, Türk Dil Kurumu, Ankara 1966.

Dündar, A. ;Dil ve Bilinç, Prospero, Ankara, Şubat 1995.

Ediskun H. ; Türk Dilbilgisi, İstanbul,2005

Emecan, N. ;1960'dan Günümüze Türkçe, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 1998.

Emre A.C. ;Türk Dil Bilgisi, İstanbul,1945

Emre A.C. ;Dilbilgisi 1,İstanbul,1951

Emre A.C. ;Dilbilgisi 2,İstanbul,1951

Ercilasun, A. B. ; Bugünkü Türk Alfabeleri Anahtar Kitapçığı, Kültür Bakanlığı, Ankara 1990.

Ergin M. ;Türk Dil Bilgisi,İstanbul,1972

Gencan T.N. ;Yeni Dilbilgisi, İstanbul,1947

Giray, Ü. ;Yanlışları ve Doğrularıyla Güzel Konuşma, Bilgi, Ankara,1998

Gökberk, M.; Değişen Dünya – Değişen Dil, Çağdaş Yayınları, İstanbul, Şubat 1980.

Göknel Y. ;Modern Türkçe Dilbilgisi, İzmir,1972

Güneyçal, A. S. ;Türkçenin Şikâyeti Var, Aydın, Ankara,2002

Hatiboğlu (Kılıcoğlu), V. ;Türk Kelimelerinin Önsesleri, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1961.

Hatipoğlu V. ;Türkçenin Söz Dizimi, Ankara,1972

Hatiboğlu, V. ;Pekiştirme ve Kuralları, Türk Dil Kurumu, Ankara 1973.

Hatiboğlu, V. ;Türk Dilinde İkileme, Türk Dil Kurumu, Ankara 1981, (2. Basım).

Hatiboğlu, V. ;Türkçenin Ekleri, Türk Dil Kurumu, Ankara 1981, (2. Basım).

Hepçinlingirler F. ;Dedim ‘Ah’,Remzi Kitabevi, İstanbul,1999

Hepçilingirler, F. ;Türkçe “Off”,Remzi Kitabevi, İstanbul, Şubat 1999, (9. Basım).

Jyrkankallıo, P. ve diğerleri; çev. Aytaç, K. Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, Gündoğan Yayınları, Ankara, Nisan 1992.

Karamanlıoğlu, A. ;Türk Dili Nereden Geliyor Nereye Gidiyor, Hareket Yayınları, İstanbul, Temmuz 1972.

Kahraman, T. ;Çağdaş Türkiye Türkçesindeki Fiillerin Durum Ekli Tamlayıcıları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1996.

Kaptan, F. ;ÖSYS Fizik Soruları Üzerinde Bir Nitelik Araştırması, Hacettepe Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi)

Karahan, L.; Türkçede Söz Dizimi, Akçağ, Ankara,2005

Kongar, E. ;Konsantremi Bozma! Medya ve Medyatik Türkçe Notları, Remzi Kitabevi, İstanbul 1999, (2.Basım).

Kongar,E. ;Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe,Remzi,İstanbul,2003

Kozan, Tezer; E. Dr. K;Üniversitelerarası Seçme Sınavı Geçerlik Araştırması, ÜSYM,1979

Köksal, A. ;Dil ve Ekin, Türk Dil Kurumu, Ankara 1980.

Köksal, A. ;Yabancı Dille Öğretim: Türkiye’nin Büyük Yanılgısı, Öğretmen Dünyası, Ankara, Mayıs 2000

Levend, A. S. ; Şemseddin Sami, Türk Dil Kurumu, Ankara 1969.

Levend, A. S. ; Dil Üstüne, Türk Dil Kurumu, Ankara 1973.

Levent A.S. ;Dil Üstüne, Ankara, 1973

Mansuroğlu, Doç.Dr. M.; Türkçede Cümle Çeşitleri ve Bağlayıcıları, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, Ankara,1955

Meriç C.,Vardar B. ;Dillerin Yapısı ve Gelişmesi, İstanbul, Tarihsiz

Miskioğlu, A. ; Yazınımız, Dilimiz, Türk Dili Dergisi Yayınları, İstanbul, Ekim 1999.

ÖSYM, Yükseköğretim Kurumlarına Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi,1997

Özçelik Prof. Dr. D. A. ;Okullarda Ölçme ve Değerlendirme, ÜSYM-Eğitim Yayınları 3,1981

Özel, S. ;Dil Kiri El Kiri, Bilgi Yayınevi, Ankara, Haziran 2000.

Özdemir, E. ;Terim Hazırlama Kılavuzu, Türk Dil Kurumu, Ankara 1973.

Özdemir, E. ;Öztürkçe Kılavuz Sözlük, Varlık Yayınları, Ankara, Ocak 1976.

Özdemir, E. ;Cumhuriyetin 50. Yılında Dil ve Yazar, Türk Dil Kurumu, Ankara 1973.

Özdemir, E. ;Dil Devrimimiz, Türk Dil Kurumu, Ankara 1980, (3. Basım).

Özdemir S. N. Yazı Devriminin Öyküsü, Türk Dil Kurumu, Ankara 1978, (2. Basım).

Özön, M. N. ;Türkçe Yabancı Kelimeler Sözlüğü, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1962.

Payaslıoğlu Prof. Dr. A.;Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarına Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi, ÖSYM, 1985

Perçin A.;Yükseköğretime Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sisteminin Geçerliliği, Hacettepe Üniversitesi (Doktora Tezi),1985

Özçelik Prof. Dr. D. A. , Toker Dr. F., Kozan Dr. K. ,Özsoy Doç.Dr. Y. Payaslıoğlu Prof. Dr. A. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Geçerliliğinin Araştırılmasında Kullanılan Yönetmelere İlişkin Bazı Sorunlar, ÖSYM,1982

Püsküllüoğlu, A. ;Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 1997.

Salman, Y. ve diğerleri; Ortak Kültür Sözlüğü, Tüm zamanlar Yayıncılık, İstanbul, Mayıs, 1992.

Sesli Dr.H. ;Muhteva Bakımından Dil ve Gerçek, Erzurum,1968

Sinanoğlu, O. ;Bir New York Rüyası:’Bye Bye’ Türkçe, Otopsi Yayınevi, İstanbul, Temmuz 2000

Som, D. ;Soktu Dilimizi Eşekarısı, Güncel Yayıncılık, İstanbul, Ekim 1996.

TDK; Dil Davası, Ankara,1952

TDK; Dil Devrimi Üzerine, Ankara,1967

TDK; Dil Bilgisi Sorunları 1-2,Ankara,1067-1972

TDK; Dil Yazıları 1–2,Ankara,197

Türk Dil Kurumu; Batı Kaynaklı Sözcüklere Karşılık Bulma Denemesi II, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1978.

Türk Dil Kurumu; Özleştirme Kılavuzu, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1978.

Türk Dil Kurumu; Yabancı Kelimelere Karşılıklar, Türk Dil Kurumu, Ankara 1995.

Türk Dil Kurumu; Yabancı Kelimelere Karşılıklar (İkinci Kitap), Türk Dil Kurumu, Ankara, 1998.

TDK; Türk Dil Kurumu ve Etkinlikleri, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1981.

TDK; Günümüzde Türk Dili, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1974.

TDK; Dil Davası, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1952.

Tekin, T. ; Tarih Boyunca Türkçenin Yazımı, Simurg Yayıncılık, Ankara, 1997.

Tekin, T. ; Ölmez, M. Türk Dilleri: Giriş, Simurg Yayıncılık, İstanbul, 1999.

Tekin, T. ;Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1995.

Tezeren, N. ;Yıpratılan Dil Türkçe, Gendaş Kültür, İstanbul,2000

Turan, Ş. ;Atatürk ve Ulusal Dil, Cumhuriyet Yayınları, İstanbul Eylül 1998.

Türkay, K., Dilaçar A. ,; Türk Dil Kurumu, Ankara 1982.

Tüzcet, Y. ;Ekrandaki Türkçemiz: Aktör Gözüyle TV'deki Türkçe Yanlışları ve Davranış Bozuklukları, Bilge Karınca, İstanbul,2002

Toker Dr. F. ;Liselerde Ders Sistemi,1990

Toker Dr. F. ; Yükseköğretime Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sisteminin Esasları ve Bu Sistemde Yapılması Düşünülen Değişiklikler,1990

Uygur, N. ;Dilin Gücü, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, Şubat 1994, (4. Basım).

ÜSEY; Ortaöğretim İkinci Devresini Oluşturan Okullar ve Uygulanan Programlar,1989

ÜSYM, İki Aşamalı Üniversitelerarası Seçme ve Yerleştirme Sınavı,1980

ÜSYM, İki Aşamalı Üniversitelerarası Seçme ve Yerleştirme Sınavının Temel İlkeleri

1975 Yılında Yönetilmiş Olan ÜSS–75 Testlerine ve Bu Testlerdeki Sorunlara İlişkin Bazı Ayırıştırma Sonuçları, ÜSYM, Ankara 1978

ÜSS–76 Test ve Madde Puanlarının Ayırıştırma Sonuçları, ÜSYM, Ankara 1978

1977 ÜSS Test Puanları İlk Bilgilere Dayanan Araştırmaları, Mart 1979

1975 Yılında Yönetilmiş Olan ÜSS–75 Testlerine ve Bu Testlerdeki Sorulara İlişkin Bazı Ayırıştırma Sonuçları Raporunu Bir Özeti, ÜSYM, Ankara 1979

ÜSS–76 Test ve Madde Puanları Ayırıştırma Sonuçlarının Bir Özeti ÜSYM, Ankara 1979

Vardar, B. ;Dilbilim Yöntemi, Varlık,1968

Vardar B. ;Dilbilim Sorunları, İstanbul,1968

Vardar, B. ;Semantik Akımları, İstanbul,1969

Yalçın, Ş. ;Doğru Türkçe, Metis, İstanbul,1997

Yalçın, Ş. ;Doğru Türkçe, Metis Yayınları, İstanbul, Ocak 1998.

Yılmaz, Ç. ;Ataç'ın Sözcükleri, Türk Dil Kurumu, Ankara 1963.

Yücel, T. Türkçenin Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet Yayınları, İstanbul, Eylül 2000

Zülfikar, H. Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları, Türk Dil Kurumu, Ankara 1991.

Zülfikar, H. Türkçede Ses Yansımaları, Türk Dil Kurumu, Ankara 1995.

ÖZET

Bu araştırmada 1974-2006 yılları arasındaki Öğrenci Seçme Sınavı ile Öğrenci Yerleştirme Sınavı' ndaki Türkçe soruları incelenmiştir.

İncelemeye Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi hakkında bilgi verilerek başlanmış, daha sonra da sorular ele alınmıştır.

Araştırmadaki amaç, sorulardaki hataları tespit etmek olduğu için sorular şu başlıklar altında değerlendirmeye alınmıştır.

I. Bölüm:

Kelimeyle İlgili Türkçe Yanlışları

II. Bölüm:

Kelime Gruplarıyla İlgili Türkçe Yanlışları

III. Bölüm:

Cümleyle İlgili Türkçe Yanlışları

İncelemeden sonra sorular sınıflanmış ve sorulardaki yanlışlar açıklamalarıyla ortaya konmuştur.

Değerlendirmeden sonra, ÖSS ve ÖYS Türkçe sorularında Türk Dil Kurumu' nun İmla Kılavuzu' nun temel alınması gerektiğine, ortak bir dil, imla ve cümle birliğinin oluşturulması gerektiğine, sorulardaki metinlerin Türkçenin güzelliğini yansıtması gerektiğine ve bu sayede orta öğretimde öğretim birliğinin sağlanacağı sonuçlarına varılmıştır.

ABSTRACT

In this research, Turkish questions in the university entrance exam from 1974 to 2006 are analysed.

Research begins with the information about O.S.Y.M and then the questions are analysed.

Since the aim of the research is to find out the mistakes in the questions; questions are analyzed under these titles;

SECTION I:

Turkish mistakes related with vocabulary.

SECTION II

Turkish mistakes related with phrases.

SECTION III

Turkish mistakes related wit sentence

After the research questions; questions were classified and mistakes are given with explanations.

After the evaluation we resulted in; Turkish Language Association's(TDK) Spelling Guide have to be taken as a main source while O.S.S and O.Y.S Turkish questions are being prepared, there is a need of common language , spelling and sentence structure, and passages in the questions should reflect the beauty of Turkish language. By applying these steps union in education will be provided.